

Musikterapeutiske Narrativer - Metateori og Musikterapiteori

af Henrik Rydahl

Speciale i musikterapi
Institut for musik og musikterapi
Aalborg Universitet 2003

Vejledt af Hanne Mette Ochsner Ridder

“Man siger, at man er filosof eller forfatter, men må vedgå, at man blot er en bedrager. Der findes ingen sand tænken, som ikke ledsages af ideen om dens uværdighed. Den eneste måde at klare sig bare nogenlunde på er at indrømme det uundgåelige, nemlig at man tænker her og nu, i en situation, og kun i én tankesituation ad gangen. Det, som truer tankearbejdet (eller skrivearbejdet), er ikke, at det forbliver episodisk, men at det foregiver at være fuldstændigt.

Den største synd af alle: åndens arrogance. Man tror, at tænkningen er i stand til at konstruere et fuldstændigt erkendelsessystem med skyerne (tankerne) ved blot at gå fra et sted til et andet og sammenfatte det, man har set på hvert sted. Man forudsætter således, at det i princippet er muligt at sidestille erkendelsen med dens genstand, som om kløften mellem dem kunne udfyldes. Ved at undgå dette paranoide forsøg på at sidestille tænkning og genstand følger man blot Kant, når han mistænker fornuften for at bukke under for det, han kalder *streben*, en iver der driver tænkningen til at overskride grænsen, til at standse den uendelige udsættelse, som tiden påtvinger dem.” (Lyotard 1990/1998:27)

FORORD	5
1 INDLEDNING	6
2 EN FILOSOFISK UNDERSØGELSESMETODE I MUSIKTERAPITEORI	8
3 MUSIKTERAPITEORI OG METATEORI	13
3.1 Musik eller ord	13
3.2 Teori og praksis	15
3.3 Metateori og musikterapi	17
<i>figur 1 Metapsykologisk musikterapi</i>	18
3.4 Musikterapiteorier	20
3.4.1 Holistisk musikterapi	20
<i>figur 2 Kenneth Bruscias dynamiske musikmodel</i>	22
3.4.2 Konstruktivistisk musikterapi	23
4 REDUKTIONISTISK HOLISME VERSUS RELATIVISTISK MULTIPERSPEKTIVISME	26
4.1 Fysik, humanisme og postmodernisme	27
4.2 Holarkisk videnskab	29
<i>figur 3 Ken Wilbers kvadrantmodel</i>	31
4.3 Narrativ og paradigmatiske viden	33
5 KRITISK ANALYSE AF WILBER SET I LYSET AF STERN	35
5.1 Wilbers Integral Psykologi (IP)	35
<i>figur 4 Ken Wilbers integral psykologimodel</i>	35
<i>figur 5 Stanislav Grofs fødselsmatricer BPM I-IV</i>	36
<i>figur 6 Blanck & Blancks fulcrumproces i Ken Wilbers model</i>	37
5.2 Sterns udviklingspsykologiske selvteori	39
<i>figur 7 Daniel N. Sterns selvoudviklingsmodel</i>	39
<i>figur 8 Daniel N. Sterns repræsentationsmodel</i>	41
5.3 Komparativ analyse af Stern og Wilber	43
5.3.1 Det patomorfe og det normative spædbarn	44
5.3.2 Differentiering og integration	45
5.4 Sammenfattende diskussion	48

6	GENEREL MUSIKTERAPITEORI	52
	6.1 Carolyn Bereznak Kenny	52
	6.2 Henk Smeijsters	55
	6.3 Lars Ole Bonde	56
	<i>figur 9 Lars Ole Bondes provisoriske generelle musikterapimodel</i>	58
	6.4 Henrik Rydahl	59
	6.4.1 Det intrapsyiske rum	60
	6.4.2 Det intersubjektive rum	62
	6.4.3 Ånd og krop i det impressive-ekspressive spændingsfelt	64
	6.4.4 Den musikative narrative metafor-model	65
	<i>figur 10 Den musikative narrative metafor-model</i>	66
7	DISKUSSION OG SAMMENFATNING	67
8	KONKLUSION	70
	LITTERATURLISTE	72
	<i>bilag 1</i>	77
	<i>bilag 2</i>	78
	<i>bilag 3</i>	79
	<i>bilag 4</i>	80
	SUMMARY	81

Forord

Dette speciale er på mange måder ikke et enmandsprojekt, selvom det tager sig sådan ud på forsiden. Jeg vil starte med at takke Aalborg Universitet for at huse en af landets mest spændende, udfordrende, musikalske og multiperspektivistiske uddannelser og for at lade mig deltage i snart 6½ år. Jeg vil takke studieleder Lars Ole Bonde for at "tillade" en studerendes kritiske udfald imod sig og for at ville deltage med kommentarer til denne kritik. Jeg vil takke min utrættelige vejleder Hanne Mette Ochsner Ridder for at støde til på falderebet og rette skuden på god kurs i de til tider høje bølger. Mine to gode venner og livskumpaner Thomas Vestergaard og Villads Nygaard takker jeg for råd, bistand og støtte i dtp-arbejdet, og min bedste veninde Marie Østergaard takker jeg for rettelser i "Summary". Dette speciale var højst sandsynligt ikke blevet til noget, havde det ikke været for min nære ven og nye kollega, musikterapeut Bent Jensens ubegrænsede hjælp og støtte og ikke mindst i at stille specialerum og computer til rådighed i musikterapihuset på Århus Psykiatriske Hospital. Slutteligt vil jeg takke min familie, som har været gennem hele processen sammen med mig - fra Methea blev født til nu - 1½ år efter, hvor hun leger ved mine fødder og kalder ting ved navns nævnelse. Jeg vil takke kærligheden for at have givet mig Kirstine og hendes ubegribelige varme.

1. Indledning

"I (...) feel very strongly that instead of engaging in the battle of models as if they were or ever could be definitive and all-inclusive, it is wise to do the best we can to improve them and bring them into consonance, but leave the field wide open for surprises and new discoveries."

(Grof 2002a:6)

På Aalborg Universitet er vi uddannet inden for et bredt spekter i udøvelsen af musikterapi. Gruppe og individuelt, socialt og psykoterapeutisk, aktivt og receptivt, samtale og musik, praktisk og teoretisk, diskurs og intuition, konsensus og uenighed. Teoretisk har undervisningen dybest rødder i den psykoanalytiske diskurs, med afstikkere ind i mere socialpædagogisk såvel som spirituelt orienterede diskurser, selvfølgelig afhængig af den enkelte underviser. Praktisk har undervisningen fået styrke fra det fantastiske medie som musik i en hver form er, og der udtænkes stadig nye metoder og teorier inden for musikterapi baseret på samspillet mellem musik og mennesker. Det punkt som musikterapien halter lidt efter er i udformningen af en egen metateori, og spørgsmålet er, om det overhovedet er muligt med så varieret metodeforskelle og diskurser, og ikke mindst det umiddelbart uoverskuelige i at samle den umådeligt brede klientgruppe under en hat. Vores egen studieleder og GIM-terapeut Lars Ole Bonde har foreslået den amerikanske forfatter Ken Wilbers holistisk integrative model som metateori for musikterapi, og han har dermed åbnet op for en debat om emnet.

"We may not need another 'Grand' theory, but I think that Wilber's integral psychology is an undogmatic and important contribution also to the meta-theoretical debate within music therapy."

(Bonde 2001:186)

Dette speciale er et forsøg på en kritisk komparativ analyse af denne model, samt et forsøg på at danne et alternativ baseret på nogle af de modeller, der allerede benyttes i forskningen, men vis betydning bliver overset i Wilbers model. Her tænker jeg især på det nye paradigme, der har lagt sig ind over den videnskabelige praksis (eksemplificeret ved Lyotards indledende citat), og som har fået den noget konnotative og ikke særligt charmerende betegnelse: postmodernisme.

"Postmodern thinking begins with a sense that the foundations of the world we inherited are crumbling, and that we are being called upon to build a very different world for the future. Postmodern thinking problematizes what was once unquestionable: the paradigm of knowledge, truth, and reality that has dominated the whole of modern history."

(D. Levin citeret efter Fee 2000:8)

Jeg mener dog ikke, at det postmoderne skal opfattes så revolutionært, som det her betegnes, men at det mere handler om en re-perspektivering eller omformulering af teorier, som tilpasses de erkendelser, som postmodernismen har givet os frem for en total ændring af teori og

praksis. Jeg mener f. eks., at Daniel Stern repræsenterer en sådan reformulering, og jeg mener, at det narrative perspektiv er en sådan re-perspektivering.

Når mit fokus er metateoretisk, vil jeg beskæftige mig med det som psykoterapeuten Yalom kalder "the front" frem for "the core", og jeg vil våge den påstand, at der er mere uenighed teoretikere imellem omkring "the front", end der er praktikere imellem om "the core"...

"The front consists of the trappings, the form, the techniques, the specialized language, and the aura surrounding each of the ideological schools; the core consists of those aspects of the experience that are intrinsic to the therapeutic process - that is, the bare-boned mechanisms of change."
(Yalom 1995:xii)

2. En filosofisk undersøgelsesmetode i musikterapiteori

“Because all human actions stem from the implementation of an implicit philosophy or belief system, it is necessary to articulate and understand the philosophy in order to understand the actions.”
(Aigen 1995:455)

Dette speciales hele subjekt og metode er en filosofisk analyse eller undersøgelse af muligheden for en generel musikterapiteori og metateori. De spørgsmål jeg søger at besvare er fundamentale filosofiske, psykologiske og til tider religiøse spørgsmål. Jeg har centreret min undersøgelse omkring den amerikanske filosof og metateoretiker Ken Wilber, da man inden for BMGIM (*The Bonny Method of Guided Imagery and Music* (Bonde 2002:102)) sværger mere og mere til hans teorier, men hovedsageligt fordi en anden metateoretiker og BMGIM terapeut Lars Ole Bonde (Bonde 2001, Bonde et al. 2001) stiller til debat, om ikke Ken Wilbers integrative psykologi (IP) kan tjene som metateori for musikterapi. Det skal her ikke være nogen hemmelighed, at jeg stiller mig kritisk til dette forslag, og at jeg på mange punkter er uenig med Bondes noget ukritiske fremstilling af Wilbers psykologi og dens pragmatiske relevans for musikterapi generelt.

Mit metodiske afsæt tager jeg i den amerikanske musikterapeut Kenneth Aigens *philosophical inquiry method* (1995), som igen er baseret på E. R. Jorgensens *On philosophical method* (1992). Her opridser han fire karakteristiske procedurer og tre kontekster i den filosofiske undersøgelse (min oversættelse):

Fire karakteristiske procedurer:

- P1. at præcisere begreber og termer.
- P2. at vurdere og blotlægge underliggende antagelser fra andre filosofiske og teoretiske holdninger.
- P3. at sammensætte ideer i en systematisk teori og vise deres sammenhæng til andre teoretiske systemer.
- P4. at bruge argumentation som både en primær undersøgelsesmetode og som præsentationsmedie.

Tre kontekster:

- K1. at skabe en filosofi.
- K2. at vurdere og sammenligne teorier og filosofiske systemer.

- K3. at undersøge typiske filosofiske spørgsmål.

Aigen understreger, at det er vigtigt, før man giver sig i kast med en filosofisk undersøgelse af musikterapi, at gøre sig klart hvilken kontekst man arbejder under og hvilke procedurer man benytter sig af.

“In an applied discipline such as music therapy, however, it is important to: (a) explain the procedures through which philosophers achieve their aims, (b) make these applications explicit, and (c) discuss the contexts or uses in which philosophizing arises.”
(Aigen 1995:448)

De procedurer jeg vil benytte mig af i specialet svarer grundlæggende ganske nøje med P1-P4, og de kontekster, hvori jeg benytter mig af disse procedurer, svarer ganske nøje til K1-K3, som det vil fremgå af følgende gennemgang af specialets disposition. Først vil jeg præcisere special-ets arbejdshypoteser og problemformuleringer ved hjælp af Aigens P4. Min grundlæggende arbejdshypotese lyder:

- For at IP skal kunne fungere som metateori for en generel musikterapiteori, skal den kunne rumme og integrere andre delteorier, der benyttes inden for musikterapiteori og dermed fremstå som en ikke-eklektisk metateori.

Denne hypotese kan forsvares med, at Wilber og Bonde påstår, at IP er en teori, der integrerer al væsentlig viden på området gennem tiderne fra videnskab over terapiteori til religiøs og spirituel praksis på en ikke-eklektisk måde, og at den (musik)terapeut der benytter IP som metateori kan kaldes en *Full-spectrum* terapeut (Wilber 1995/2000; Bonde 2001). En af disse delteorier som man støder på oftere og oftere i musikterapilitteraturen (Hannibal 2000, Bonde et al 2001, Stige 1999, Wrangsjö 1994, Smeijsters 1998, Rolvsjord 2002, mm.) er den schweizisk-amerikanske psykolog Daniel N. Sterns udviklingspsykologi. Med udgangspunkt i Aigens kontekst K2 vil jeg prøve at løse følgende problem ved hjælp af procedurerne P2 og P4.

- Kan Sterns Selv-domæne-teori integreres i IP, og på hvilke områder adskiller disse teorier sig fra hinanden, og hvordan kan de sammenlignes?

Ydermere ønsker jeg i kontekst K1 at fremstille et alternativ til IP ved hjælp af procedurerne P1, P3 og P4. En problemformulering baseret ud fra denne opstilling kunne lyde:

- Hvordan kan konturerne til en alternativ metateori til IP se ud, og har vi brug for en generel musikterapiteori overhovedet?

Før man giver sig i kast med et så umiddelbart ambitiøst projekt, er det vigtigt at gøre sig klart, hvad der menes med metamusikterapiteori, og hvad viden og model i det hele taget er for størrelser. Jeg vil derfor lægge ud med at placere musikterapiteorien inden for det videnskabelige spektrum og samtidig lave en litteraturgennemgang af musikterapilitteraturen på området, før

jeg giver mig i kast med den egentlige analyse af de to udviklingsmodeller og videre ser på mulighederne for en generel musikterapiteori. Sammenfattende bliver opbygningen, konteksten og procedurerne for specialet som følger:

Tredje kapitel *Musikterapiteori og metateori* gennemgår og sammenfatter, i konteksten K2 og hovedsagligt ud fra procedurerne P2 og P4, forskellige synspunkter på musikterapiteori og forskellige musikterapiteorier. I en model prøver jeg at skildre, hvordan jeg synes nogle udvalgte musikterapeuter kan placeres i et metapsykologisk kontinuum i spændingsfeltet mellem det psykodynamiske, det konstruktivistiske og det holistiske menneskesyn. Disse musikterapeuter er udvalgt på baggrund af den litteratur og viden, jeg har haft til rådighed og skal ikke tjene som et komplet billede af musikterapiteorien af i dag. Musikterapeuterne kommer hovedsageligt fra følgende musikterapitraditioner: Analytisk Musikterapi (herefter AM) (Priestley 1994), Kreativ Musikterapi (herefter KM) (Robbins et al 1990/1991), BMGIM (Bonny 1994) og Alvins frie improvisationsterapi (herefter AFI) (Alvin 1975). Der mangler dermed repræsentanter fra de sidste to store traditioner: Benenzons musikterapi og fra behavioristisk musikterapi, samtidig med at elever fra de ovenstående har videreudviklet nye metateoretiske perspektiver, hvoraf en del er at finde i modellen. Modellen skal tjene som et billede på, hvordan jeg opfatter den metapsykologiske spredning, der er hos de musikterapeuter, jeg har beskæftiget mig med. Slutteligt gennemgås to udvalgte teorier, som vil danne baggrund for de næste kapitlers tema om det holistiske overfor det konstruktivistiske. Jeg har fravalgt at beskrive en psykodynamisk orienteret musikterapiteori, da jeg mener, at denne retning er velbeskrevet allerede, og at det er denne retning vi hovedsageligt er uddannet i på Aalborg Universitet, men mest fordi det ikke tjener noget videre formål i opgaven.

Fjerde kapitel *Reduktionistisk holisme versus relativistisk multiperspektivisme* vil være i konteksten K3, hvor jeg ud fra procedurerne P1, P2 og P4 søger at afdække Wilbers kvadrantmodel, kvantemekanikken og den humanistiske videnskab, og de epistemologiske og ontologiske konsekvenser jeg mener, det har for en musikterapiteoretisk videnskab. Det ontologiske perspektiv defineres som den essentialistiske undersøgelse af f.eks. det musikterapeutiske felt, der bunder i troen på, at der er en essentiel realitet, som kan defineres videnskabeligt; hvorimod det epistemologiske perspektiv defineres som undersøgelsen af hvordan vi optager og erkender verden omkring os som f.eks. det musikterapeutiske felt. Forskellen på de to perspektiver udbygges i forhold til paradigmatisk og narrativ sandhed eller videnskab.

Femte kapitel *Kritisk analyse af Wilber set i lyset af Stern* tager afsæt i kontekst K2 med hovedvægten lagt på Stern og andre teorier, der er relevante for undersøgelsen og ud fra procedurerne P2 og P4. Først gennemgås de to teoriers hovedteser og slutteligt sammenfattes analysen i en diskussion. Jeg vil i fremstillingen supplere datamaterialet med mine erfaringer som far, og i diskussionen trækker jeg på 14 års mere eller mindre intensiv egenerapi både med holistisk orienterede oplevelsesteknikker (Kriya Yoga og Holotropisk åndedrætsterapi), mere narrativt

orienterede teknikker (gestaltterapi og systemisk terapi) samt analytisk orienteret musikterapi. Den komparative analyse er blevet læst og kommenteret af Lars Ole Bonde som en form for *member checking* (Smeijsters 1997), hvilket vil fremgå eksplicit af diskussionen i form af et uensureret citat.

Sjette kapitel *Generel musikterapiteori* foregår i konteksten K1 ud fra procedurerne P1, P3 og P4 sammensætter og uddyber jeg relevante termer og begreber til opbyggelsen af en provisorisk generel musikterapiteori. Men først fremstilles tre provisoriske forslag til en udarbejdelse af en generel musikterapiteori. Min teori er baseret på overvejelser af disse forslag, samt de overvejelser jeg gjorde mig i de tidligere kapitler, og den begrænsede praktikerfaring jeg har udi musikterapi i psykiatrien (Århus psykiatriske hospital, lokalpsykiatri Århus centrum og socialpsykiatri syd/vest Århus). Ud over det har jeg benyttet mig af en form for *peer debriefing* (Smeijsters 1997), hvor jeg har bedt tre musikterapeuter (Bent Jensen, Lars Ole Bonde og Kirstine Skou-Nielsen) om kommentarer og tanker omkring teorien, hvilket har formet mine formuleringer og tanker betydeligt. Dette arbejde vil ikke fremgå eksplicit i teksten.

I syvende kapitel *Diskussion og sammenfatning* går jeg på mange måder tilbage til K3 og undersøger ved hjælp af procedurerne P2 og P4 relevansen og perspektiverne for hele mit projekt, og jeg søger at samle trådene fra de andre kapitler.

Kan man overhovedet danne en sådan metateori ud fra litterære studier og personlig udviklingserfaring alene? I følge Wilber handler det om kompetence:

“I believe any competent person is capable of bearing problems in mind until they yield their secrets; what not everybody possesses is the requisite will, passion, or insane obsession that will let them hold the problem long enough. I, at any rate, was insane enough for this particular problem, and toward the end of that three-year period, the whole thing started to become clear to me.”
(Wilber 1995/2000:xiv)

Den kompetence vil jeg lade andre om at vurdere. I forhold til bias er jeg personligt gået fra et holistisk menneskesyn i slutfirserne til et stykke hen i halvfemserne til nu at hælde mere til det narrative socialkonstruktivistiske paradigme. Mit projekt er udelukkende et kvalitativt studie og fordrer ingen postulater om essentiel sandhed. Som det tydeligt vil fremgå i teksten, mener jeg, at der inden for de humanistiske videnskaber, og musikterapien især, ikke skal være en subjekt-objekt dikotomi – begrundet af musikterapeuten Henk Smeijsters i følgende:

“They [kvalitative forskere] reject such a dichotomy, postulated by physicists before the advent of quantum physics, because quantum physics teaches that knowledge depends on context.”
(Smeijsters 1997:16)

Jeg vil her som en start foreslå en ny term jeg så for nemhedens skyld vil bruge gennem hele specialet. I stedet for at benytte ord som *klient* eller *patient*, vil jeg foreslå en generel musik-

terapeutisk term: *musient* som en betegnelse for en person, der går i musikterapi. Man kunne også bruge ordet *musiand* som en pendant til psykoanalysens *analysand*, men personligt ønsker jeg ikke mere indflydelse fra psykoanalysen end højst nødvendigt.

3. Musikterapiteori og metateori

3.1 MUSIK ELLER ORD

“Music Therapy facilitates the creative process of moving towards wholeness by developing the ability and will to utilize the individual’s potential for wellness in areas such as independence, freedom to change, adaptability, balance and integration. The implementation of Music Therapy involves interaction of the therapist, client and music. These interactions initiate and sustain musical and non-musical change processes which may or may not be observable. As the musical elements of rhythm, melody and harmony are elaborated across time, the therapist and client can develop existential relationships which optimize the quality of life. We believe Music Therapy makes a unique contribution to wellness because man’s responsiveness to music is unique.”
(Kenny 1998:194-195)

Denne *meddelelse* er fra et symposium med titlen *Music in the Life of Man* ved en international musikterapikonference i 1982 i New York og er en sammenskrivning af 32 deltageres opfattelse af musikterapi. Man kan se det som et af de første forsøg på at lave en enkel samlet beskrivelse af, hvad musikterapi er uanset metode, teori og musientgruppe. Det vil typisk være noget lignende, jeg fortæller, når jeg står overfor at skulle forklare til en uindviet, hvad musikterapi egentlig er for noget. De fleste musikterapeuter vil nok heller ikke stille sig modsat overfor denne fremstilling, men der vil være begreber og vendinger, som forskellige musikterapeuter vil give forskellige forklaringer på alt afhængig af uddannelse og baggrund og metateoretiske perspektiv. Her tænker jeg især på vendingerne: “creative process”, “moving towards wholeness”, “musical and non-musical change processes” og “man’s responsiveness to music is unique”. Hvordan definerer man *kreativ proces*?; Hvad vil det sige at *bevæge sig mod helhed*?; Hvad er *musikalske og non-musikalske forandringsprocesser*?; Hvorfor er *menneskets responsivitet overfor musik unik*? Når musikterapeuten skal til at svare på disse spørgsmål, vil mange ty til filosofiske, psykologiske, pædagogiske eller psykoterapeutiske forklaringsmodeller eller diskurser, og musikterapeuten vil dermed afsløre sin metateoretiske identitet, selvom det til tider også kan være svært at gennemskue. Musikterapeuten Mercédès Pavlicevic taler om to ekstremer i forhold til det at benytte sig af metateori eller at forklare musikterapiprocesser ud fra andre faggrenes teorier:

“It seems that as music therapists, we range in extremes from a position that refuses to import theories and meanings from other fields, preferring the ‘pure’ phenomenon of music therapy - whatever that means. At the other extreme is the position that borrows liberally - and not always convincingly - from other theoretical frameworks, in describing music therapy, in theorising about it and in reporting on sessions.”
(Pavlicevic 1997:7)

Som eksempel på den første position, der ønsker at lade musikken tale for sig selv, vil jeg nævne et par stykker fra KM-traditionen som f.eks. Michele Forinash og ikke mindst Gary Ansdell:

“I think some times in playing music with somebody, the meaning is all just in the music, and it’s not really something that you can put words to or that you can ascribe a theory to, or to say: “It means this” or “It means that”. (...) It’s just a very undefinable experience of creativity; that *that’s* really the meaning that I find. And sometimes it’s purely in the music, or really just some internal experience that is generated by this creative process.” (Forinash 2000:74)

“I have made a particular plea for a more musical understanding of music therapy, one not automatically justified by words and conceptual explanations derived from other treatment theories. Nevertheless, I turn to words in order to communicate this idea, and I also need words to ask questions about music and about music therapy. (...) ...though there are indeed many ways of going about music therapy, there need be no verbal component to it, or any model of explanation which is substantially outside that of the musical process itself.” (Ansdell 1995:223)

Fra den anden position, hvor man i vid udstrækning benytter sig af metateori fra andre retninger (hovedsageligt fra psykologien og terapiteorien) vil jeg generelt nævne elever af AM-traditionen (Priestley 1994; Hannibal 2000; Jensen 1999), hvor musikken og overføringen bliver anskuet som symbolske repræsentation for psykodynamiske processer, og jeg vil nævne en metateoretiker som Lars Ole Bonde, der eksplicit foreslår en non-musikterapeutisk teori som metateori for en generel musikterapiteori:

“If you are looking for a meta-theory - or even a contemporary ‘Grand’ theory - embracing ‘orienting generalisations’ about the nature of body, mind and spirit Wilber can provide it. For music therapists I find his system or model especially relevant... (...) Clients bring problems to therapy, and these problems may be identified as belonging to one or more fulcrums [*fulcrum* uddybes i kapitel 5.1]. Thus the therapist must be able to work with differentiation or integration problems of the body, the shadow, the persona, the ego, the existential self, the soul and the spirit - when relevant - and help the client bring these aspects of the Self into consciousness as a whole.” (Bonde 2001:184)

Imellem disse positioner findes et vælg af teoretikere, der hver for sig og i fællesskab har søgt at løse alle de teoretiske *dilemmaer*, som Ansdell (1995, 2000a, 2000b, 2000c) mener musikterapeuten står over for i den diskursive verbaliseringsproces af musikterapien. Aigen citerer filosofen Zuckerkandl, når han konfronteres med dette paradoks:

“It may not be that words can tell us everything about music, but words can at least tell us the limits of what words are.” (Zuckerkandl i Aigen 2001:99)

Ansdell siger noget lignede for at illustrere samme problemstilling, men fra en anden vinkel:

“Music therapy as a musical phenomenon raises some fascinating and necessary questions about music, about people and what happens when music and a person meet. The

answers, however, are not necessarily in words.”
(Ansdell 1995:224)

Bruscia (2000) taler om, at der i musikterapi er to måder at danne mening på - to komplementære bevidsthedstilstande. En verbal og en musikalsk. Den ene udelukker ikke den anden, men danner en alternativ diskurs eller perspektiv. Han siger:

“...meanings which emerge from verbal discourse are unique to language, and quite different from those that emerge from musical discourse; similarly, those meanings which emerge within musical discourse are unique to music and quite different from those that emerge from verbal discourse.”
(Bruscia 2000:88)

Der er også de teoretikere, der mener, at musikken absolut ikke kan og må stå alene. Den verbaltdiskursive del af musikterapiprocessen er for dem ganske enkelt nødvendig for at musikken på nogen måde skal give mening og dybde for klienten og for musikterapeuten selv:

“The cathartic release of tension through the music, without the knowledge of what the feelings are about, gives temporary relief, but without understanding in words, the tension will mount again leading to the need for further relief without knowledge and so on. (...) Once an emotion is clothed in words, they both can become like building blocks that one can play with.”
(Priestley 1994:135)

“I think that - as far as possible - it is important that the client should not only intuitively, but when therapy proceeds, should also more consciously recognize himself in the music.”
(Smeijsters 1998:311)

Der er dog flere og flere analytisk orienterede musikterapeuter, der ser værdien i musikken selv, især for musici, der ikke evner at “oversætte” eller transformere musikken til det verbale diskursive. Her illustreret ved Jos De Backer:

“Music is a medium that does not lend itself easily to interpretation; it has an effect at the affective and physical level. Its primitiveness has an enormous impact on patients for whom verbal interpretation is impossible.”
(De Backer et al 1999:16)

3.2 TEORI OG PRAKSIS

De fleste vil sikkert give Aldridge (1999:27-28) ret, når han siger, at før *teksten* er oplevelsen, og musikkens styrke er, at vi kan deltage uden ord, og at det er brugen af ord, der skaber misforståelser. Der vil givetvis være grader af, hvor bevidst musikterapeuter benytter sig af teori i deres praksis, og forskellige grader af, hvor intuitivt man arbejder. Forinash (2000) fortæller i et interview om, hvordan hun er gået fra i sine unge år at have et stort behov for teoretiske modeller, som Rudolf Steiners universelle musikteori og senere Priestleys analytiske fortolkningsteori, der gav hende en, efter hendes mening, falsk tryghed og teoretisk mening i forhold

det mellem musikken, musienten og hende selv; til i dag, hvor hun udtaler: "I am not less motivated to *find* meaning, but I am less motivated to think that I might *know* what the meaning is." (Forinash 2000:80). Carolyn Kenny, der har beskæftiget sig indgående med en generel musikterapiteori (kap. 6.1), er inde på noget af det samme, når hun skriver:

"I have sometimes described theories as defence mechanisms for the therapist. As well, I have instructed students to leave their theories outside the door before they enter the therapy room so that they can have a direct experience with clients which will not be pre-determined by theory."
(Kenny 2000:64-65)

Kenny gør meget ud af at tale om teori som værende abstrakt og reduktionistisk (Kenny 1999: 128) - at teori er som kortets forhold til selve landskabet, og at udenfor kortet lever *drager*: det der ikke kan teoretiseres om - det uudsigelige. Bärmark og Hallin (1998) svarer Kennys artikel med, at teori nærmere er *perspektivistisk*, og at: "We must therefore in our theoretical endeavour strive not only for one general theory but many, not one general map, but for a whole atlas of maps." (Bärmark & Hallin 1998:141-142). Bruscia (2000) vil sandsynligvis være helt enig i dette, og han tilføjer, at det handler om at benytte en meningsfuld teori eller ramme, der står i forhold til den musient og den sammenhæng, musikterapeuten er sat i. Han mener, at man som musikterapeut skal være i stand til at *flyde* med i situationen ved at holde fokus, men samtidig anskue fra forskellige perspektiver og bevidsthedsformer.

"It's fluidity - not having to be anywhere in relation to anything, but allowing myself to follow reality that is unfolding from moment to moment within the therapy field. It's not having to locate myself in one place only or for any designated length of time."
(Bruscia 2000:92)

Hvorimod han ser en fare i at holde sig til ét perspektiv eller én retning.

"...to me, all these music therapists who vehemently hang onto what *they* see as right and wrong in theory, practice, and research are not truth-seekers, they are hiding from it. They can't move around in fields of consciousness fluidly enough to see larger, and more elaborately meaningful constructions."
(Bruscia 2000:91)

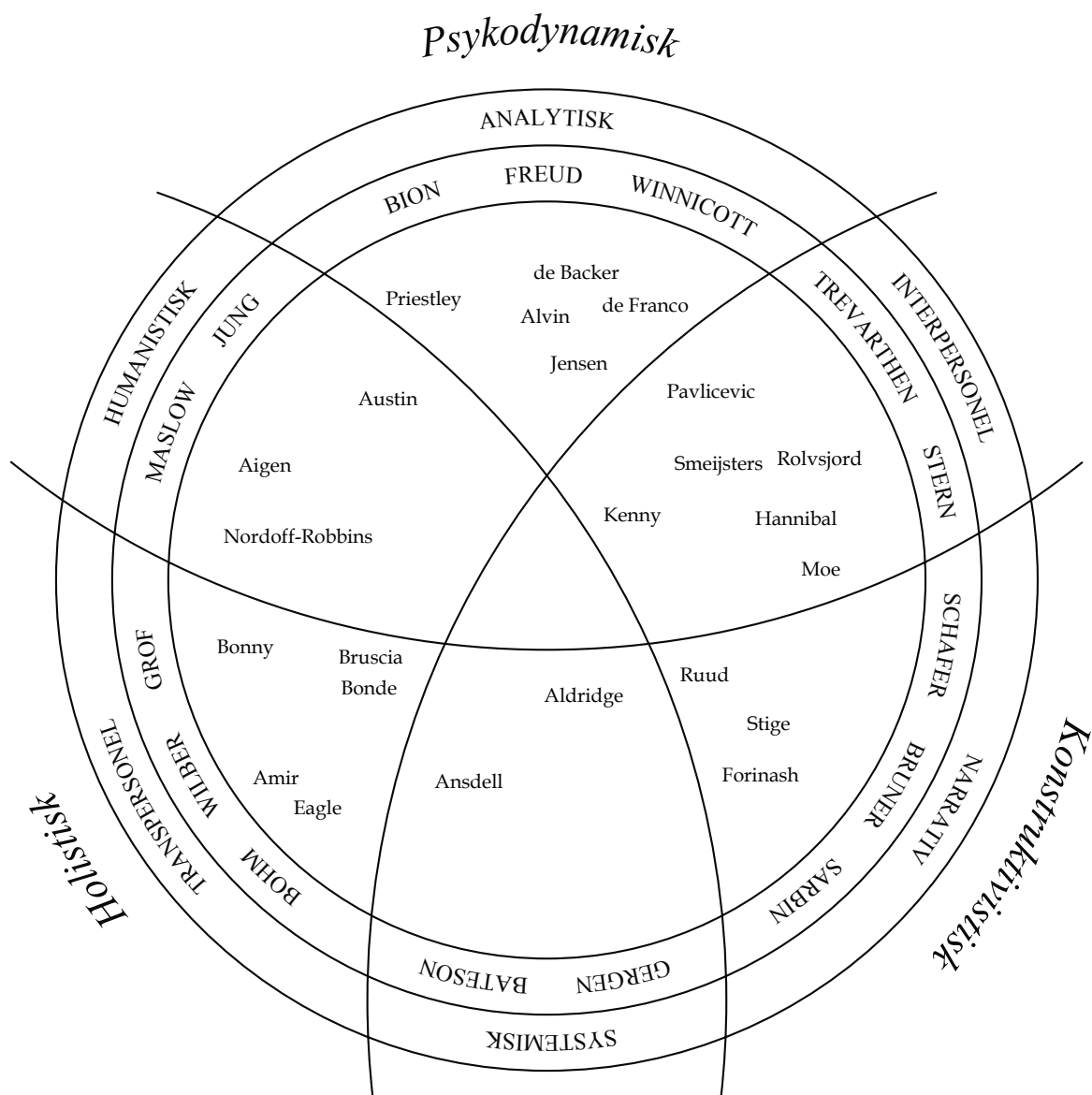
Han kalder det at hænge fast i gamle mønstre og ikke kunne flyde med for *negativ modoverføring*, hvorimod *positiv modoverføring* er "... fluidity and grace, and a responsiveness to emerging patterns." (Bruscia 2000:93). Jeg mener, at Bruscia her har fat i, hvad en af forskellene på en erfaren og en uerfaren musikterapeut er, og at han sætter ord på det, Forinash (2000) talte om tidligere, når hun sagde, at hun i sine uerfarne dage havde et behov for faste teoretiske rammer (negativ modoverføring), men at hun nu på sine erfarne dage ser disse rammer som værende begrænsende, og at hun finder meningen i musikken selv (fluidity), og at den ikke er absolut (positiv modoverføring). Samtidig er Bruscia også en parallel til Bonde og Wilbers *full-spectrum* terapeut, der arbejder ud fra et bredt spektrum af teorier, som i Wilbers IP angiveligt skulle være udtømmende og ikke-eklektisk, hvilket vi skal undersøge i kapitel 5.

3.3 METATEORI OG MUSIKTERAPI

Ud fra min læsning i musikterapilitteraturen har jeg opfattet det sådan, at metateori er det psykologiske, filosofiske eller videnskabsteoretiske menneskesyn, der ligger bag en musikterapeuts arbejde i praksis såvel som i teori, hvorimod en generel musikterapiteori (eller en hvilken som helst anden form for musikterapiteori) er baseret på musikterapeutisk praksis og forskning samt en eller flere metateorier. Som vi så tidligere, er det Bondes mening, at IP er en metateori, der indeholder det fulde spektrum af det musikterapeutiske arbejdsfelt, hvorfor han foreslår denne teori som metateori. Helen Odell-Miller (1992) søgte at beskrive det metateoretiske spektrum samt metodevalg, der lå bag det terapeutiske arbejde, som 7 musikterapeuter på et psykiatrisk hospital benyttede sig af (se bilag 1 s. 77). Som det ses, fremgår det kun af midtercirklen, at vi her er inde i et musikterapeutisk univers. Modellen er domineret af psykodynamiske og psykologiske udtryk, og det er også disse diskurser, der oftest bliver benyttet som metateoretiske referencer generelt inden for musikterapiteori. Som en illustration af dette og som en form for perspektivering og oversigtskort over det metateoretiske musikterapilandskab, har jeg lavet en model (fig. 1 s. 18), der tager udgangspunkt i de, efter min mening, tre dominerende paradigmer: det psykodynamiske, det konstruktivistiske og det holistiske menneskesyn. Nogle vil måske savne behaviorismen i modellen, men efter min opfattelse, er behaviorismen og neuropsykologien ikke et menneskesyn, men en videnskabelig kvantitativ disciplin, hvis resultater og hypoteser bliver benyttet som argumenter i de tre paradigmer.

Yderst i modellen har vi de tre paradigmer, som hver aftegner en bue ind over modellen, hvor de skærer hinanden og derved opdeler cirklen i seks rum ud over en samlet trekant i midten. Den yderste ring i cirklen er menneskesynet eller den metateoretiske orientering: analytisk, interpersonel, narrativ, systemisk, transpersonel og humanistisk; og den næste ring er udvalgte teoretikere, der hører ind under disse betegnelser. Det vil sige, at intersubjektiv både er inden for det psykodynamiske og det konstruktivistiske paradigmefelt, at systemisk både er inden for det konstruktivistiske og det holistiske, og at humanistisk både er inden for det holistiske og det psykodynamiske paradigmefelt. Som det analytiske felts repræsentanter har jeg valgt først og fremmest Freud (1937/1992), Bion (1970/1984) og Winnicott (1971/1990), men Klein, Mahler, Kernberg og Bettelheim kunne også nævnes. I det humanistiske felt nævner jeg Maslov (1964) og Jung (1959/1980), men Rogers, Perls, Yalom (1995) og van Deurzen (1997/1999, 2002) kunne også nævnes - og så fremdeles med de næste felter. I de inderste seks rum har jeg så placeret nogle udvalgte musikterapeuter, for at illustrere det spektrum jeg mener at se musikterapien bevæge sig i. Jeg har placeret disse musikterapeuter ud fra min læsning af deres skrifter og ud fra de metateorier, de har benyttet sig af i disse. Der vil sikkert være mange indvendinger for og imod mine placeringer, og modellen er absolut ikke ment som en endelig version eller som en endelig sandhed, men som en illustration af hvordan metateori fungerer i praksis. Lad os prøve at se lidt på nogle enkelte eksempler.

figur 1
Metapsykologisk musikterapimodel

Mary Priestley (1994; Bruscia 1987), som er grundlæggeren af AM, tager sit klare afsæt i Freud og psykoanalysen, som er hendes grundlæggende metateori. Dermed er hendes placering afgjort, men man kunne dog indvende, at hun også benytter sig af teorier fra det humanistiske felt (Jung, Rogers, Assagioli og Lowen), hvorfor hun er placeret tættere mod dette felt end det intersubjektive, hvorimod Juliet Alvin (1975; Bruscia 1987), der grundlagde AFI, er mere centralt placeret i det analytiske felt, da hun forholdsvis benytter sig af denne metateori. Nordoff-Robbins (Nordoff et al 1977/1998; Robbins et al 1990/1991; Robbins 1998), der er grundlægger af KM, hører bedst til i det humanistiske felt, da de metateoretisk i begyndelsen baserede deres arbejde på Rudolf Steiner, men senere hovedsagligt gik over til Maslow. Aigen (2001), der selv

har KM *rødder*, ser Jungs arketyptologi som et godt udgangspunkt for en metateori bag KM, hvilket igen passer ind under *Humanistisk*. BMGIM og Helen Bonny (1994, 1975/1999) tager sit klare afsæt i den transpersonlige psykologi (Bohm 1978/1985; Wilber; Grof 1987), hvorimod Gary Ansdell er sværere at placere. Han er stærk fortaler for KM traditionen, men bevæger sig rent metateoretisk mere indenfor det postmodernistiske konstruktivistiske felt. Samtidig er han tilsyneladende ikke så meget for musikterapiteori (Ansdell 1995, 2000b, 2000c) og slet ikke for metateori (som vi så af citaterne s 14-15). Han benytter sig dog selv af teoretikere såsom Nattiez (1987/1990) og Bateson (1973, 1979/1991), hvorfor jeg har valgt at placere ham i det systemisk/konstruktivistisk/holistiske felt. Bonde, Aldridge, Bruscia og Ruud breder sig meget mere metateoretisk ud end de fleste, og de er derfor sværere at placere end andre, dog er der visse tendenser, der er svære at se bort fra. Ruud og Aldridge er erklærede relativister, og de hører derfor begge til det konstruktivistiske felt. Aldridges (1990, 1996, 2000, 2001b) foretrukne metateoretiker er Bateson og *personal construct theory*, mens Ruud (1997, 1998, 2000) er fortaler for narrativitet og diskursivitet. Bruscia (2000) og Bonde (1998b, 2000) har også relativistisk udfoldende perspektiver, men de er absolut indfoldet i Bohms og Wilbers orden, og de advokerer begge for en essentiel holarkisme, der ikke er til at tage fejl af (Bruscia 1991/1998, 1998, 2000; Bonde 2001, 2002). Smeijsters (1998), Pavlicevic (1995a, 1995b, 1997), Hannibal (2000), Moe (2002), Rolvsjord (2002) og Kenny (1998, 1999) benytter sig alle (sammen med flere og flere andre hovedsageligt europæiske musikterapeuter) af de nyere intersubjektive udviklingspsykologiske teorier, som især Trevarthen (1997a, 1997b, 1999; Trevarthen et al 2000) og Stern (1995/1997, 1985/2000) er eksponenter for, så der kan heller ikke være tvivl om deres placering.

Det skal her udtrykkes klart, at denne model i bund og grund er reduktionistisk, men samtidig er perspektivistisk i forholdet mellem metateori og musikterapi. Mange af de omtalte musikterapeuter kunne sagtens passe ind flere steder i modellen, samtidig med at deres teoretiske ståsteder er blevet bestemt ud fra øjebliksbilleder af litterære udgivelser, der er afhængig af tid, sted og musientgruppe. Mange musikterapeuter vil kalde sig holistiske, fordi de har et multiperspektivistisk menneskesyn, men det er så spørgsmålet, hvad der menes med holistisk og multiperspektivistisk. Som regel er det en definition af, at man bør anskue mennesket fra flere perspektiver: socialt, psykisk, neuropsykologisk, fysisk osv. (Smeijsters 1998:321; Aldridge 1990, 1996, 2001b; Ruud 1998:27), men det kan også have en mere bogstavelig klang, når holisme virkelig betyder *helhed*, altså, at det er muligt at opnå erkendelse af musienten gennem en holistisk fremgangsmåde, som f.eks. hos Dorit Amir, som vi vil kigge lidt nærmere på i næste kapitel.

“I feel I am one with everything.”
(Amir 2001:210)

“All the cosmos exists, actually, inside the human being.”
(Amir 1998:907)

3.4 MUSIKTERAPITEORIER

På den niende verdenskongres i musikterapi i Washington 1999, hvor overskriften var: *Music Therapy: A Global Mosaik - Many Voices one Song*, havde Kenneth Bruscia samlet repræsentanter for de fem store hovedretninger indenfor musikterapi: Clive Robbins for KM, Rolando Benenzon for Benenzons musikterapi, Clifford Madsen for behavioristisk musikterapi, Johannes Eschen for AM og Helen Bonny for BMGIM. Samtidig er disse internationale musikterapikongresser også stedet, hvor man finder flere og flere forsøg på at sammensætte musikterapiteorier, der udvider eller integrerer disse grundlæggende retninger enten som selvstændige teorier eller i brudstykker. Jeg vil gennemgå to musikterapiteorier, som er eksponenter for to forskellige fortolkninger af holisme og metateori, hvilket samtidig leder mig videre ind i de næste kapitlers metateoretiske komparative analyser.

3.4.1 HOLISTISK MUSIKTERAPI

Dorit Amir (1998, 2001) har forsøgt at beskrive en musikterapiteori, der er baseret på en holistisk metateori, som har mange fællestræk med Eagles (1991) kvanteterapeutiske musikterapiteori. Musikterapi kan beskrives som et holistisk system bestående af flere delelementer, der grundlæggende først og fremmest er musikterapeut, musient og musik. Derefter opleves systemet som havende partikelkvaliteter og bølgekvaliteter på samme tid, produkt og proces; en abduction af kvantemekanikken, som jeg vil gå i dybden med i kapitel 4. Derudfra udvikles flere relationer: musik og lyd; terapeut og klient; tanke og følelse; eksterne miljø og interne verden; musik og ord. Amir beskriver systemet som multidimensionalt, og at det kun er i teorien, man kan opdele og separere, hvorefter hun opdeler systemet i to:

- 1) interne virkelighed - receptive *realm* - intrapersonelle niveau
- 2) eksterne virkelighed - aktive *realm* - interpersonelle niveau.

“The system is composed from internal and external realities. The experiences in these two realities occur on intrapersonal and interpersonal levels in active and receptive realms. The occurrence takes place within five areas: physiological, cognitive, emotional, intuitive and spiritual.”
(Amir 1998:907)

Dette system er ens for musient og musikterapeut, og den ideale musikterapioplevelse for begge sker gennem en transcendens af den normale bevidsthedstilstand ind i en renere intuitiv oplevelse, hvor musient og musikterapeut smelter sammen til en holistisk enhed.

“Both the therapist and the patient merge their consciousnesses and unconsciousnesses into a single whole, the action within which eventuates in a meaningful product or process or both, at each moment of the session and of the total session itself.”
(Eagle 1991:58)

Det er gennem intuitionen, at musikterapeuten mærker og opfatter musienten og musikken, og det er på denne baggrund, interventioner baseres, da intuitiv erkendelse er den reneste måde at opnå empiri og empati på. Da vi er holistiske, indeholder vi al viden, og teknikken til at få kontakt med denne viden går gennem intuitionen.

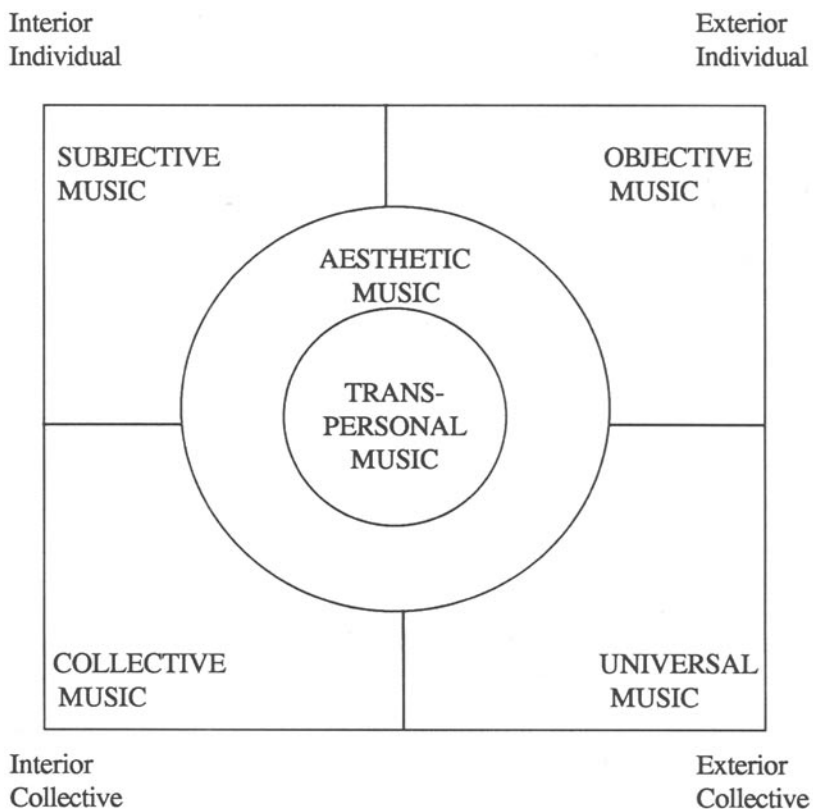
“In the Intuitive Area we are being open so we can receive messages from all levels, realms and areas. Insights are always intuitive.”
(Amir 1998:909)

Hvordan man rent videnskabeligt kan verificere eller falsificere en sådan påstand, lader sig nok ikke gøre i praksis, men troen på den intuitive realitet er stærk, og disse musikterapeuters metateoretiske ståsted hviler hovedsageligt på neospiritistiske (newage) overbevisninger, samt teoretikere som især Grof, Wilber og Bohm, hvor den ændrede bevidsthedstilstand sættes meget højt i forhold til selverkendelse, sandhed og personlig udvikling, da man herigennem opnår intuitiv kontakt med sin *indre healer*.

“The music can bring my client and me to an altered state of consciousness, and it brings a new meaning to the experience. (...) ...I sometimes allow myself to be in a very deep place within me that has a lot of wisdom. It is like to consult my inner guide, my inner spiritual guide. (...) ...my intuition is much more there. (...) It is purer than listening in my everyday life.”
(Amir 2001:211)

Det vil være på sin plads her at nævne og vise Bruscias (1998; Bonde et al 2001) dynamiske musikoplevelsestypologi, der omhandler musikoplevelsen i musikterapi, og som er baseret på Wilbers kvadrantmodel, som vi stifter nærmere bekendtskab med i kap. 4.2. Bruscia mener, at musikterapeuter taler om musientens musikoplevelser ud fra seks forskellige dynamiske perspektiver: subjektiv, objektiv, universel, kollektiv, æstetisk og transpersonlig musik. Disse seks dynamikker er, som det fremgår af figur 2 på side 22, placeret i Wilbers fire kvadranter, der dermed tjener som metateori for denne model, og disse karakteriseres som: indre individuel, ydre individuel, ydre kollektiv og indre kollektiv. Jeg vil ikke komme nærmere ind på definitioner af disse (jeg kan henvise til ovenstående kilder), men modellen tjener som et eksempel på, hvordan man kan integrere Wilbers model i musikterapiteorien. Det er dog væsentligt at lægge mærke til, at *transpersonlig musik* er centralt placeret og overskrider de fire kvadranters grænser, og dermed understreger den holistiske tankegang hos Bruscia.

Disse teorier tager som sagt, ud over Wilbers model, deres afsæt i fysikeren David Bohms (1978/1985) holisme (uddybes i kap. 4), som de opfatter som en kvantemekanisk model, og desværre giver dette nogle efter min mening grove misforståelser i forhold til især ubestemthedsrelationen, som vi skal se på i kap. 4.1. Bateson har følgende kommentar til denne form for holisme - her eksemplificeret ved Teilhard de Chardin, som også er en af Wilbers store inspiratorer:

figur 2
Kenneth Bruscias dynamiske musikmodel
(Bruscia 1998:133)

“... jeg tror, at åndelige processer altid er en rækkefølge af gensidige påvirkninger mellem dele. Forklaringen på åndelige fænomener må altid finde sted i en organisation og gensidig påvirkning af mange dele. (...) ... Teilhard de Chardin, har fremsat evolutionsteorier, som tillægger selv de mindste partikler en eller anden form for åndelig stræben. Efter min opfattelse lukker disse hypoteser det overnaturlige ind ad bagdøren.”
(Bateson 1979/1991:89)

3.4.2 KONSTRUKTIVISTISK MUSIKTERAPI

Even Ruud er en af de musikterapeuter, der har bevæget sig gennem flest forskellige paradigmer, og han har skrevet flere historiske værker omkring musikterapiteori og praksis (1990, 1998). Det er hans indtryk, at vi inden for de seneste år har gennemgået et mindre paradigmeskifte fra den mere kvantitativt orienterede forskning til den mere kvalitativt orienterede forskning. Han siger: “Earlier mechanistic and organismic thinking is being replaced by a more narrative and discursive practice.” (Ruud 1998:14-15). Han er selv fortæller for dette skifte og

agiterer stærkt for en mere konstruktivistisk, diskursiv og narrativ orienteret forskning og teori-dannelse, frem for en tro på en generel objektivisme inden for musikterapifeltet.

“...I plead that music therapists accept the discursive and narrative aspects of their scientific activities. What does this mean? First, if we accept the idea that we live in different subjective realities, informed by different languages, values, and cultural realities, there can be no general objective theories in music therapy. (...) Truth is local, and the best we can do is make good interpretations and write good descriptions of what happened there and then. Second, our interpretations and descriptions are always communicated through language. This means our descriptions of reality are forced into our choice of metaphors and narrative structure. (...) Third, we should be aware that our ways of describing, interpreting, or “proving the effects of” music therapy are a kind of discourse that creates the reality we believe in - and that we want other people to believe in.”
(Ruud 1998:116)

For Ruud er der ingen universel sandhed (absolutisme/holisme), men kun lokal sandhed (relativisme/konstruktivisme). Den holisme som Amir talte for tidligere, er for ham en form for absolutisme/reduktionisme styret af en *ydre/indre* universel kraft (indfoldede orden der udfoldes), og... “If there are such directive forces, this view is more mechanistic (rather than holistic) than the most hard-core natural-science music therapy. Instead of asking if music represents another kind of reality, a reality that is “more real” and more conducive to producing health, we ought to ask what kind of mythology is producing this kind of ideology.” (Ruud 1998:72). Ud fra disse holdninger går jeg ud fra, at Ruud tager afstand til den universelle holisme og til den forskning, der tager ontologisk afsæt heri modsat det epistemologiske perspektiv, som han selv repræsenterer. Som et eksempel kan nævnes Even Ruuds musik og identitetsmodel, baseret på *grounded theory formation* af 60 musikterapistuderendes erindringer om musikoplevelser, der former sig i 4 overlappende *rum*:

- det personlige rum
- det sociale rum
- det tid - stedslige rum
- det transpersonlige rum

De musikalske erindringsnarrativer kan foregå i *det personlige rum* når musikken giver mig en følelse af mig selv, mine følelser og selvidentitet. Omvendt kan det foregå i *det sociale rum* når erindringsnarrativet har et interpersonelt tema - at musikoplevelsen skete i relation med en signifikant anden eller i mindelser om en anden. De fleste musikerindringer har relation til et specifikt sted og på et bestemt tidspunkt, og slutteligt kan musikerindringen give transpersonlig eller spirituel mening for den enkelte i en eller anden religiøs form. Man kan altså sagtens have transpersonlige musikoplevelser, uden at disse oplevelser skal opfattes som universelle absolutte realiteter, der i sig selv har healende karakter, pga. den nære tilknytning til den indfoldede orden. “...music provides important «peak» or transcendental experiences which may

strengthen the formation of identity in the sense that we feel meaning, purpose and significance in our life.” (Ruud 1997:11). Denne model kan ses som en pendant til Bruscias musikoplevelsesmodel i kap. 3.4.1, og disse to modeller kan ses som to forskellige måder at danne mening af musik på (Bonde et al 2001).

Som en mindre ekskurs vil jeg her introducere den eksistentiale psykoterapeut Emmy van Deurzens metateoretiske opdeling i fire eksistentielle dimensioner (1997/1999, 2002), som på mange måder har ligheder med Ruuds opdeling i de fire rum. I bilag 2 på side 78 ses opdelingen i dimensionerne: fysisk; social; psykisk; åndelig. Den fysiske dimension er lig Ruuds tids-stedlige rum; den sociale dimension er lig Ruuds sociale rum; den psykiske dimension er lig Ruuds personlige rum; den åndelige dimension er lig Ruuds transpersonlige rum. Van Deurzen tager ligesom Ruud sit metateoretiske afsæt i postmodernisme og har på samme måde en kritisk indstilling til alle former for absolutisme/reduktionisme. (Personligt anser jeg hende for at være min største inspirator og kandidat til en metateori for min praksis og metode, som jeg derfor har døbt: *Narrativ Eksistentiel Musikterapi (NEM)*, hvilket vil være for omfattende at komme ind på i dette speciale, men som her nævnes som en fodnote).

Det er ud fra disse eksempler muligt at have et holistisk standpunkt, uden at tage holismen bogstaveligt, men måske mere opfatte ordet som multiperspektivistisk. Mennesket er et komplekst væsen, der kan anskues fra mange forskellige perspektiver, og det er i dette spændingsfelt, mennesket konstruerer sin identitet og realitet.

“I would prefer more music therapy writings to be stated in this manner [konstruktivistisk], rather than fuzzy talk about bringing the “inborn, natural, real or whatever emotions and musicality” to the surface through common music making.”
(Ruud 2000:71)

Der er en voksende tendens blandt musikterapeuter, der benytter sig af denne metateoretiske orientering (Bonde, Hannibal, Moe, Aldridge, Kenny og Stige), og ligesom Ruud tager de sit afsæt i det narrative selv og henter sine data i dette hermeneutiske område, hvilket bekræfter Ruuds påstand om et mindre paradigmeskifte.

“Based on a narrative model, we may say that our identity results from a particular discourse the consciousness has engaged in, the special way of framing or contextualizing our own life experiences. In this construction, we ought to recognise the metaphoric tools used to structure and give meaning to the story of identity.”
(Ruud 1997:6)

Frem for at der er en universel sandhed bag virkeligheden, som det er menneskets lod at finde frem til, er mennesket et væsen, der skaber mening og identitet gennem narrative strukturer og metaforer, og musik har netop den konnotative egenskab, der gør, at mennesket definerer og oplever subjektiv mening og bestemmelse i livet. Som musikterapeut skal man netop være sig den magt bevidst, at man kan kontrollere og guide musientens metaforer og narrativer - også på et mere subtilt og præverbalt niveau. Ruud går imod den påstand, at musikterapeuten

gennem modoverføring kan mærke eller analysere sig frem til musientens patologi og psykodynamik.

“Music therapists - particular those concerned with music as a communication tool - have a hard time giving up the idea that music in some way mirrors or expresses people’s inner nature in an immediate, transparent way. Music, emotion, and body form a strong defence against intruding deconstructive ideas.”
(Ruud 1998:73)

Musik bærer på mening i den form, at den modtages eller opfattes af et meningsdannende væsen - mennesket. Gennem mødet med hinanden og musikken opnås *vitalitetsfølelser* i Sternsk (1985/2000) forstand, der igen gennem *amodalperceptionsprocessen* leder til forskellige følelses-tilstande (uddybes kap. 5.2). Disse følelsers kvalitet er ikke bestemt af musikken, men af hele systemet: musik, musient, musikterapeut, tid og sted, kultur osv.

“The musical sounds may become metaphors for the affects felt, or the affects may come to represent the movement-shapes of the sounds. (...) I argue that music consists of sounds primarily characterized through being perceived as signs with meaning”
(Ruud 1998:77)

4. Reduktionistisk holisme versus Relativistisk multiperspektivisme

Jeg vil her lave en lille ekskurs, som jeg mener, er relevant i forhold til disse to metateoretiske ståsteder. I bund og grund handler det om, om man tror, der er en *a priori* essentiel realitet bag den sansede virkelighed eller ej. Hvad er væsentligst at fokusere på i en metateori? Er det hvordan virkeligheden, i *virkeligheden* ser ud, eller skal vi fokusere på en metateori, der tager fat i menneskets erkendelsesprocesser? Ontologi perspektiv eller epistemologisk perspektiv. Den stærkeste analogi til dette spørgsmål, mener jeg man kan finde i den teoretiske fysik. Jeg har tidligere beskrevet den videnskabsteoretiske konsekvens af kvantemekanikken (Rydahl 1998) og vil her blot ridse de væsentligste erkendelser, jeg dengang og siden har hentet fra denne den "hårdeste" af alle videnskaber.

Det elektromagnetiske spektrum, som er forskellige former for stråling og lys, og som i realiteten danner grundlaget for atomernes struktur og dermed grundlaget for alt stof, havde man, indtil Einstein i 1915 beviste noget andet, opfattet som bølger ud fra forskellige prismeeksperimenter, der klart viste bølgestruktur. Einsteins partikelteori eller kvanteteori, som igen var ganske uomstødeligt eksperimentelt bevist, satte den videnskabelige verden på den anden ende, for pludselig havde man to modsatte, men lige videnskabelige forklaringer på samme fænomen! Hvordan kunne stoffet i sit inderste væsen (*kvantetilstanden*) både være bølge og partikel på en gang? Mine tre hovedmentorer fra Aalborg universitet: Lars Ole Bonde, Inge Nygaard og Tony Wigram mener også, som det fremgår nedenfor, at der er "seriøse indslag" fra newage orienterede terapiteorier, eller psykologiske teorier, der genoptager klassiske forestillinger af menneskenaturen i et "kvantemekanisk" billede, eksemplificeret ved den holistiske musikterapi.

"De mere seriøse indslag i denne moderne genoptagelse af meget gamle idéer er i høj grad knyttet til kvantefysikken, hvis eksperimentelle demonstration af det paradoksale forhold mellem stoffets eksistens som bølge og partikel (samtidig) har haft vidtrækkende erkendelsesteoretiske konsekvenser. At disse sætter spor i musikterapiteori er en selvfølge."
(Bonde et al 2001:23)

Der er blot et problem, og det er selve den hermeneutiske udredning af kvantemekanikken, som jeg mener, er blevet fundamentalt udvandet i den holistisk orienterede udgave som Bonde et al henviser til, hvilket tydeligt er anvist i mit projekt, hvor jeg analyserer Eagles kvantemekaniske terapi til at være ren holisme (Bonde var vejleder og Nygaard var censor, så de var begge bekendt med mit arbejde inden udgivelsen af ovenstående). Partikel/bølge problemet blev løst ved hjælp af en matematisk formel, formuleret af Niels Bohrs medarbejder Werner Heisenberg, som han kaldte for *ubestemthedsrelationen*. Her er det ikke et faktum at stoffet eksisterer som partikel og bølge på samme tid, det er der ingen beviser for, og det har der aldrig været,

men det er det tankevækkende faktum, at stoffet opfører sig som bølge, når man måler med et bølgeinstrument, og som partikel når man måler med et partikelinstrument. Stoffet bliver altså først *bestemt* i selve målingen og *af* selve målingens natur, men er før det ganske ubestemt! Det er dette faktum Bonde, Amir, Eagle og Bruscia ikke kan forlige sig med, og derfor gribes der til det unødige hermeneutiske spring at bestemme stoffet, før det er blevet målt på. Min pointe er netop, at denne epistemologiske erkendelse, at måleren (forskeren/bestemmeren) har gennemgribende indflydelse på det målte (objektet/ubestemt), er hvad der har haft "vidtrækkende erkendelsesteoretiske konsekvenser". Dette er den såkaldte Københavner tolkning, hvor Bohr altså erkender, at kvantemekanikken er en ontologisk grænse, mens kvanteholisterne med Bohm i spidsen og Bonde, Amir, Eagle og Bruscia i hælene tror på et hypotetisk kvantepotentiale, en skjult variabel, en indfoldet orden, som den sansede virkelighed er en udfoldelse af (Bohm 1978/1985, Nørretranders 1985, Køppe 1990, Zohar 1990/1991, Rydahl 1998). Der er med andre ord hos Bohm et reduktionistisk kvantepotentiale frem for som hos Bohr en relativ kvanteubestemthed. Bohmtilhængerne bestemmer det ubestemmelige (uden nogen form for videnskabelig verifikation)!

"David Bohm, who died in October, 1992, had been the foremost proponent of a new holistic paradigm to take the place of reductionist quantum physics. The failure of his related hidden variable theory did not cause the proponents of the new continuity to loose faith. Rather they have turned the experimental confirmation of conventional quantum mechanics on its head by arguing that a basis has been found for the superluminal signals needed in a holistic universe."
(Stenger 1992:14)

4.1 FYSIK, HUMANISME OG POSTMODERNISME

"In our times - after Einstein's relativity, Bohr's complementarity, and the riddles of discontinuity in quantum theory - even physics has accepted to the uncertainty that is inherent in the concept of nature. It is not at all clear how one should characterize what is "real" in nature and what is a construct in the mind of the physicist."
(Bruner 1987:x)

For at overføre denne ekskurs' erkendelse til metateori, er det min opfattelse, at man i sin analyse af det menneskelige sind ikke skal (eller i det hele taget ikke kan) fokusere på sandheden om menneskets beskaffenhed (det ontologiske perspektiv), men mere på hvordan mennesket erkender og oplever det at være til (det epistemologiske perspektiv), hvilket er mere på linie med det postmodernistiske paradigme, som ikke mindst den franske filosof Michel Foucault er en grundlægger af.

"...it is now a question not of truth, but of being; not of nature, but of man; not of the possibility of understanding, but of the possibility of a primary misunderstanding; not of the unaccountable nature of philosophical theories as opposed to science, but of the resumption in a clear philosophical awareness of that whole realm of unaccounted-for experiences in which man does not recognize himself."
(Foucault 1966/1994:323)

Inden for videnskabsteori afstedkom ubestemthedsrelationen bl.a. Kuhns paradigmatheori (1969/2000), indenfor socialvidenskaben udvikledes socialkonstruktivismen (Berger et al 1966) og indenfor neurofysiologien udvikledes en perceptionskonstruktivisme (Maturana et al 1987). Samtidig har ikke mindst Heideggers fænomenologiske eksistentialisme og Lévi-Strauss' strukturalisme bidraget til inden for filosofien at sætte sproget i centrum som en medskabende af denne verden og som en medspiller i denne store orkestration af det umådeligt komplekse væsen, som mennesket er.

“The theory of natural history cannot be dissociated from that of language. (...) ...it concerns a fundamental arrangement of knowledge, which orders the knowledge of beings so as to make it possible to represent them in a system of names.”
(Foucault 1966/1994:157)

Som Foucault her ovenfor er inde på, har mennesket en stærk tendens til at sætte sin viden i en eller anden form for orden gennem sproget. Denne orden og det system som ordene sættes i vil bære præg af den tid og den kultur, som den enkelte diskursivt og intuitivt er under indflydelse af - et betydningssystem han betegnede som *epistemer*, hvilket har visse ligheder med Kuhns *paradigme*, bortset fra at det for Foucault ikke kun er betydningssystem for forskeren, men også for det enkelte individ. På samme måde er det for Gregory Bateson vigtigt at pointere, at forskeren som udgangspunkt skal udvise den største form for ydmyghed over for sit forskningsområde da

“...always and inevitably, there is a selection of data because the total universe, past and present, is not subject to observation from any given observer's position. In a strict sense, therefore, no data are truly 'raw', and every record has been somehow subjected to editing and transformation either by man or by his instruments.”
(Bateson 1973:24)

Foucault, Kuhn og Bateson er enige om, at forskeren sjældent gør sig denne eklekticisme bevidst, at han udvælger ud fra sin baggrund og samtid eller epistem, og at den data som forskeren arbejder med er en udvælgelse i sig selv. Alle forskere er derfor i en eller anden form eklektikere, det er blot et mindretal, der indrømmer dette faktum, hvilket jeg fuldstændig kan tilslutte mig, og som min argumentation senere vil påvise gyldigheden af. Ovenpå denne udvælgelse af data, sker der en eklekticisme i den hermeneutiske proces, hvor data skal systematiseres i fundamentale videnskabelige forklaringer.

“‘Explanation’ is the mapping of data on to fundamentals, but the ultimate goal of science is the increase of fundamental knowledge. (...) It is all too clear that the vast majority of the concepts of contemporary psychology, psychiatry, anthropology, sociology and economics are totally detached from the network of scientific fundamentals.”
(Bateson 1973:25)

Her skelner Bateson mellem det, han betegner som de *hårde* videnskaber, og det Foucault kalder for *humanvidenskaberne* (1966/1994), der har langt sværere ved at etablere fundamental

viden omhandlende sandheden om mennesket, hvilket understreger min pointe ovenfor med det epistemologiske perspektivs relevans.

“In fact, the phenomenon of *context* and the closely related phenomenon of ‘*meaning*’ defined a division between the ‘hard’ sciences and the sort of science which I was trying to build.”

(Bateson 1973:23)

Foucault understreger sammen med Bateson det epistemologiske perspektiv, som værende den væsentligste faktor i udforskningen af humanvidenskaberne, da man her bevæger sig ind i et helt anderledes domæne og et anderledes sprog, hvor det store paradoks er, at mennesket taler om og undersøger mennesket. Derfor bliver begreber som kontekst og mening vigtigere end sandhed og videnskab. Dette domæne skelner Foucault igen i tre epistemologiske regioner: et psykologisk (biologi), et socialt (økonomi) og et sprogligt (filologi).

“At first glance, one could say that the domain of the human sciences is covered by three ‘sciences’ - or rather by three epistemological regions, all subdivided within themselves, and all interlocking with one another; these regions are defined by the triple relation of the human sciences in general to biology, economics, and philology.”

(Foucault 1966/1994:355)

For Foucault er mennesket i dag dødt, da vi, når vi taler om mennesket, ikke beskriver det egentlige menneske, men taler om det fag den enkelte tilhører. Eksempelvis i musikterapien taler vi om det musikterapeutiske menneske osv. Han hævder, at epistemerne eller den epistemologiske tanke bag enhver periode og kultur kan bestemmes. I renæssancen som han kaller *lighedsepistemet* var tingene lig med de ord, der betegnede dem, og Gud var den højeste autoritet. I oplysningstiden blev ordene *repræsentationer* af tingene kaldet *symbolepistemet*, og verden opdeles i ånd og materie, og sandheden kan findes i naturen. I modernismen kan alt nu henføres til mennesket, til os selv - kaldet *selvhenviisningsepistemet*, og Gud er død, naturen er tæmnet, og mennesket er blevet den højeste autoritet. I den postmoderne epoke, som vi er godt på vej ind i, går vi dermed ifølge Foucault menneskets død i møde i dekonstruktivismens navn.

“As the archaeology of our thought easily shows, man is an invention of recent date. And one perhaps nearing its end.”

(Foucault 1966/1994:387)

4.2 HOLARKISK VIDENSKAB

Ken Wilber har en anden betegnelse for ovenstående dekonstruktivistiske fænomen, eller denne *sataniske* bølge, som han kalder *Boomeritis*.

“...the rather high developmental wave of pluralism becomes a supermagnet for the rather low state of emotional narcissism. (...) Boomeritis has significantly tilted and prejudiced academic studies; it is behind much of the culture wars; it haunts almost every corner

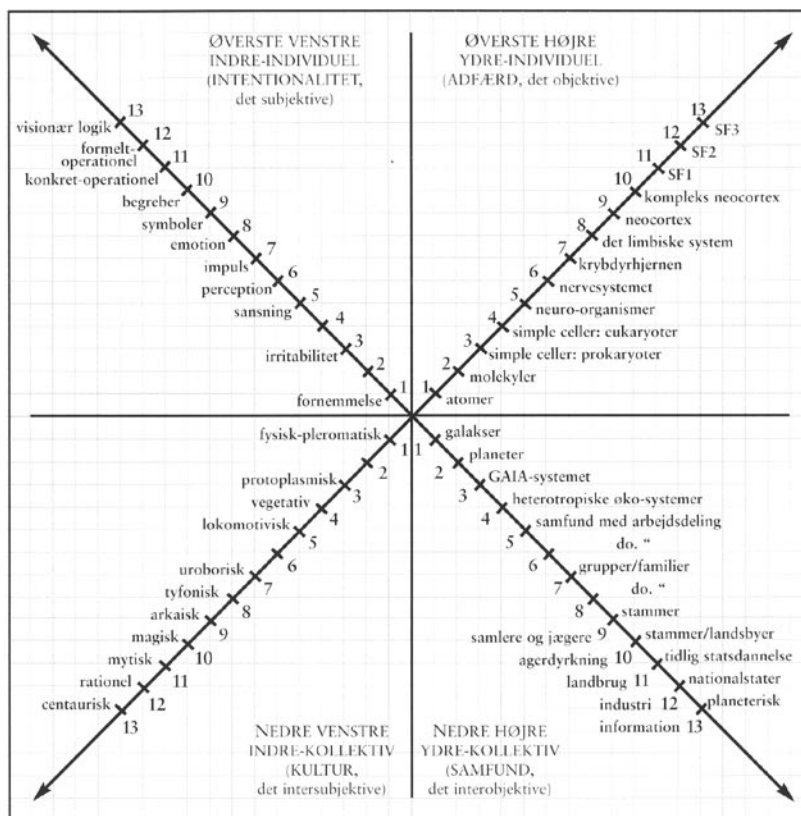
of the New Age; it drives many of the games of deconstruction and identity politics; it authors new paradigms daily.”
(Wilber 2000b:27-28)

Der skal ikke herske nogen tvivl om, at netop disse *Boomers*, som han kalder postmodernismens radikale fortalere, er hans integrale holismes værste fjender. Hans seneste roman bærer da også dette navn, og som har fundet en uheldig anmeldelse i Weekendavisen (Laura 2003). Det skal dog ikke opfattes sådan, at postmodernismen for Wilber er en misforståelse, han tolker blot postmodernismens opgave til at være en integration af groft sagt al viden, derfor falder den dekonstruktivistiske tanke ham ikke for hjerte. I lighed med Foucault opdeler Wilber den historiske viden faldende i tre epoker: præmodernisme, modernisme og postmodernisme. Sætter man tidslinien i arbejde spænder præmodernismen over 4500 år, modernismen 350 år og postmodernismen højst de sidste 50 år. Han hævder så, at hans eget system integrerer den viden, der er akkumuleret i alle tre epoker, og han illustrerer det i hans kvadrant-model (se fig. 3 på modstående side). Hele højre side i modellen henviser til de objektive videnskaber, eller hvad Bateson betegnede som de hårde videnskaber, og samles i Wilbers model under et i betegnelsen “flatlands” eller *fladlandet*, mens venstre side i grove træk henviser til de subjektive videnskaber, eller hvad Foucault betegnede som humanvidenskaberne. I følge Wilber beskriver dette kvadrant i realiteten “de tre store”: kunst, moral og videnskab.

“These “Big Three” spheres (art, morals, and science) basically refer to the realms of I, we, and it. Art refers to the aesthetic/expressive realm, the subjective realm described in first-person or “I” language. Morals refers to the ethical/normative realm, the intersubjective realm described in second-person or “we” language. And science refers to the exterior/empirical realm, the objective realm described in third-person or “it” language (which can actually be divided into two realms - the individual “it” and the collective “its”).”
(Wilber 2000b:70)

Grundlæggende er alt hvad Wilber har integreret baseret på den påstand, at mennesket til alle tider har struktureret sin viden i forhold til *the Great Nest of Being*: krop, liv, sind, sjæl og ånd - eller: fysik, biologi, psykologi, teologi og mystik (Wilber 1998, 1996/1998, 2000a, 2000b, 1995/2000). I dette holarki er ånd (spirit) både det højeste niveau eller lag samtidig med, at det er det *nonduale* grundlag for alle lag. I bund og grund har vi her at gøre med en form for neospiritisme, neobuddhisme eller neoplatonisme, altså at fundamentalt set er alt ånd, eller nondual spiritus. Han siger i sin mest selvscenesættende bog: *Gud, Livet, Universet og alt muligt andet (A Brief History of Everything)*, som er udformet som en sokratiske dialog med en fiktiv journalist, der kommer med ledende spørgsmål:

“Når du i sidste instans er *sandfærdig* over for dig selv, vil du efterhånden forstå og *bekende*, at »Jeg er Buddha«, jeg er Ånd. Alt mindre end det er en løgn, egoets løgn, den separate selvopfattelses løgn, sammentrækning over for uendeligheden. De dybeste afkroge af din bevidsthed gennemskærer direkte Ånden selv, i den allerhøjeste identitet.”
(Wilber 1996/1998:171)

figur 3
Ken Wilbers kvadrantmodel
(Bonde et al 2001:74)

Kritikere af Wilber har ofte fokuseret på hans hierarkiske opdeling med ånd som det ultimative og krop som det laveste, men samtidig pointerer han, at disse lag ikke skal opfattes som lineære eller monologe, men mere som dynamiske spiralbevægelser og at man sagtens kan have en veludviklet spiritualitet, selv om man f. eks. er fysisk krøbling.

“These are not, of course, rigid and discrete levels like the floors in a building, but overlapping waves of self-development and the many things that can go wrong at each of those general waves.”
(Wilber 1995/2000:93)

Hans model fokuserer samtidig netop på de hierarkiske udviklingsstrukturer i mennesket og tager ikke særligt hensyn til andre *heterarkiske* dynamikker, hvilket er væsentligt at have for øje. Dog siger han selv:

“Thus *holarchy*, as I use the term, includes a balance of both *hierarchy* (qualitatively ranked levels) and *heterarchy* (mutually linked dimensions). Theorists who attempt to use only one or the other of those types of relations have consistently failed to explain development at all.”
(Wilber 2000a:32)

Hans model er en syntese af flere hundrede teoretiske hierarkiske modeller, som han så møj-sommeligt har struktureret i sin kvadrantmodel, og som han dermed mener er repræsentativ for den viden, vi har i dag - ikke bare inden for videnskab, men også religion, mysticisme og andre spirituelle videnssamlinger.

Grundstrukturen i kvadrantmodellen er Wilbers 20 lærersætninger om holonerne i holarkiet og deres indbyrdes dynamik, og jeg vil her lade Wilber skitserer de første og væsentligste fem:

1. "... den første grundsætning siger at virkeligheden hverken er sammensat af ting eller processer, helheder eller dele, men helheder/dele, eller holoner - hele vejen op, hele vejen ned. [holoner er fra Arthur Koestler]."
(Wilber 1996/1998:43)
2. "Anden grundsætning er at alle holoner har visse karakteristiske træk til fælles (...) fordi enhver holon er en helhed/del, har den to »tendenser« eller to »opgaver«, så at sige - den må opretholde både sin *helhed* og sin *delhed*."
(Wilber 1996/1998:44)
3. "... holoner dukker op. Og hver holon har de fire grundlæggende egenskaber - virksomhed, fællesskab, selv-opløsning, selv-transcendens - og så begynder vi at skabe et kosmos. (...) Hvad er kreativitet om ikke et andet navn for Ånd. (...) For Ånd bruger jeg også det buddhistiske ord »Tomhed«, som vi kan tale om. Men Ånd eller Tomhed lader form opstå. Nye former og nye holoner dukker op - og det er ikke ud af den tomme luft."
(Wilber 1996/1998:48)
4. "Holoner dukker op holarkisk." (Wilber 1996/1998:51) "Den eneste måde hvorpå man opnår holisme er via holarki."
(Wilber 1996/1998:52)
5. "... hver opdukkende holon transcenderer og omfatter sin forgænger."
(Wilber 1996/1998:54)

Dette er Wilbers *bestemmelse* af den udfoldelse, som den indfoldede orden tager sig ud i hans kvadrantmodel. De fire kvadrantområder opfører sig så at sige ens, de opfører sig efter samme holarkiske orden og princip. Samtidig er den ultimative indfoldethed lig med tomhed - intethed, eller den buddhistiske mayaerkendelse, at alt er illusion. Der er i Wilbers univers en holarkisk dynamik fra det uendelige mikrokosmos til det uendelige makrokosmos, der bevæger sig i disse holarkiske spring, og det er denne holarkiske erkendelse, der er den ægte holisme. Jeg er imponeret over al den viden, som Wilber har formået at samle i sin model, men det er på bekostning af noget meget væsentligt, og det er netop, hvad vi så tidligere, spørgsmålet mellem det ontologiske og det epistemologisk perspektiv. For Wilber betyder sandheden uforholdsmæssigt meget mere end mennesket, og jeg må igen ty til en teoretiker fra det postmoderne paradigme for at klargøre, hvorfor jeg synes dette er problematisk.

4.3 NARRATIV OG PARADIGMATISK VIDEN

“All science is the systematic use of metaphor.”
(Wurmsler 1977:477)

Bruner (1986) taler om paradigmatiske viden kontra narrativ viden. Som et eksempel kan nævnes, at man netop empirisk har fastslået tyngdekraftens hastighed, som Einstein hypotetiserede var lig lysets - altså en viden der følger de moderne regler for videnskabelighed, og hvis resultater kan verificeres og testes som empirisk sande. Dette er genstandene for de hårde videnskaber, og man har det sidste århundrede forsøgt sig med denne metode overfor humanvidenskaberne som f.eks. psykologi og sociologi. Det *hermeneutiske skifte* inden for psykoanalysen (Bruner 1986, 1987, 1994, 1996; Ricouer 1977; Schafer 1989, 1996a, 1996b; Spence 1987, 1990, 1996; Wurmsler 1977 m.fl.) benytter sig af en anden tænkemåde eller viden, som Bruner betegner som *narrativ* viden, og denne tænkemåde er efter deres mening bedre egnet som beskrivelsesmetode end den paradigmatiske. I følge Spence var det også denne metode, Freud benyttede sig af. Hans viden er blot blevet fejllæst eller mistolket som paradigmatiske viden.

“Once we shift from the paradigmatic to the narrative mode, we shift away from the view that language is a mere transparent medium of representation pointing to things in the mind, and begin to see that the *way* we talk about the mind is probably just as important as the object being described. We probably should be more cautious in assuming that the things being described will necessarily be discovered in this century, and read theories of the mind as attempts to find the most appropriate metaphor for capturing the phenomenon in question.”
(Spence 1990:595)

Det er forhåbentligt blevet mere tydeligt nu, hvordan de to verdensopfattelser er fundamentalt forskellige. Her er det vigtigt at understrege, at Wilber tager sit udspring i neospiritismen, og at denne tradition går i en lige linie fra Platon over Plotin til Paracelsus – gennem Steiner, Sri Aurobindo, Jung og ud i Wilber og Bohm.

“... det mest almene begreb, det begreb, der afspejler den mest omfattende lovmæssighed eller helhed er det mest sande – således har f.eks. begrebet ‘indfoldt orden’ status af at være Bohms mest almene begreb og dermed det begreb, der har gyldighed for al virkelighed. Hos Paracelsus, Fludd og Bohm er det videnskabens mål at finde love for det, som sker, og det er det ‘lovmæssige’ ved fænomenerne, det principielt gyldige, der er det interessante. Det individuelle, det forskelligartede optræder kun som eksemplifikation af, hvordan orden eller principper fungerer ellers slet ikke.”
(Kruse 1996:128)

Siden spiritismens dage, og såmænd før det, har mange været optaget af at finde den essentielle orden bag alting, og den er blevet søgt hos Amerikas og Afrikas medicinmænd, Sibiriens shamaner, Østens guruer og i meditationens mørke kammer, hvor Wilber træder frem fra og påberåber sig sandheden om den ultimative holarkiske virkelighed (Bonde 2002). Efter Wilbers mening (som med mange andre inden for neospiritismen), har alle religioner den samme kerne, når man går i dybden med dem. Denne kerne er blevet holdt skjult for almenheden, men er

blevet opretholdt og efterlevet i såkaldte esoteriske broderskaber. Den folkelige eller offentlige religion har blot været et nødvendigt onde, eller har tjent som en rugetedel for fremtidige nyindviede. Som en tydelig indikation på hans dogmatiske religiøsitet eller spiritisme kan ses hans holdning til andre fundamentale religioners tilhørere.

"...the real core of religion is deep religion or deep spirituality, which tends to relax and lessen narrow-religion zeal, and thus, to the extent you are alive to your own higher potentials, you will find narrow religion less and less appealing."
(Wilber 2000b:80)

Med andre ord: når først du har opnået den spirituelle erkendelse, som Wilber er garant for, så vil dine tidligere religiøse oplevelser og erfaringer blegne i sammenligning.

Det er for mig at se tydeligt, at Wilber ikke er særligt optaget af det narrative/epistemologiske perspektiv, men hovedsageligt benytter sig af det paradigmatisk/ontologiske perspektiv, uanset hvilket kvadrant han befinder sig i. Jeg mener dermed, at han lader sin model styre og blive et epistem for en stærk generalisering, som især venstresiden i kvadrantet ikke fortjener. Det er netop her, den subjektive eller narrative viden er i fokus, men Wilber objektiverer netop denne viden gennem sit holarkieepistem, der diskursivt determinerer kunsten, religionen, filosofien og psykologien, som ifølge postmodernisterne trives bedst i menneskets frie rum: tanken og fortællingen. Han projicerer dermed paradigmatisk viden over på narrativ viden og kalder det for fundamental videnskab, og det er netop her, hans ellers harmoniske model falder fra hinanden. Jeg mener, at der kan være nogle farer ved at overtage og præge andre mennesker gennem en sådan sandhedsdefinition, hvilket van Deurzen er bedre end jeg til at forklare:

"Truth ... is ... more like a child, that keeps growing into something different and gets constantly redefined and amplified over time. This also shows how complex and relative human reality is and how vulnerable psychotherapists and counsellors are regarding truth because of this. (...) On the other hand lies the no lesser danger of encouraging romantic versions of reality that could go as far as the creation of false memories and invented truths that lay blame on innocent people and may lead to unwarranted and unjust actions."
(van Deurzen 2002:83)

Lad os prøve at gå mere i detaljen med følgende komparative analyse af Wilbers øverste venstre kvadrant, eller hans udviklingspsykologi: integrativ psykologi (IP).

5. Kritisk analyse af Wilber set i lyset af Stern

Her følger først en mindre indføring i de to respektive udviklingsteorier, og derefter en komparativ analyse, hovedsageligt med fokus på IP og spørgsmålet om metateori for musikterapi, som leder over i diskussionen.

figur 4
Ken Wilbers integral psykologimodel
(Wilber 1996/1998:206)

5.1 WILBERS INTEGRAL PSYKOLOGI (IP)

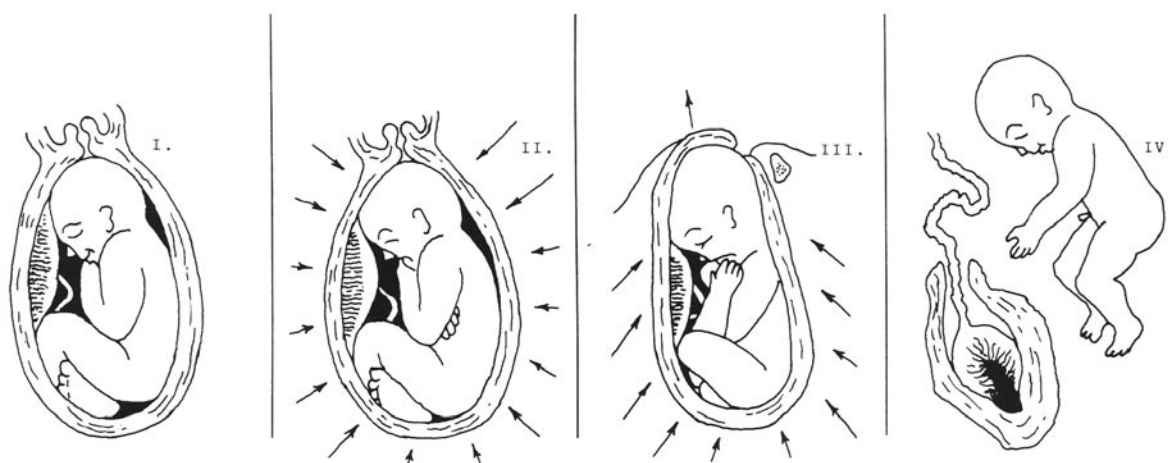
På figur 4 ser vi Wilbers IP model. For musikterapeuter er det især denne bevidsthedsstrukturelle og udviklingspsykologiske model, der er relevant (Bonde 2001). Denne model blev først præsenteret i *Transformations of Consciousness* (Wilber et al 1986), og er en videreudvikling af hans "gennembrudsmodel": *Spectrum of Consciousness* fra 1977 (Wilber 1979). Siden har den ikke udviklet sig videre, men Wilber har i *Integral Psychology* (Wilber 2000a) i et omfattende appendiks, der nærmest fylder en tredjedel af bogen, illustreret, hvordan et stort antal teoretikers modeller kan integreres i Wilbers model. Dog skal det tilføjes, at Grofs fødselsmatricer er blevet indført som F-0 - *udifferentieret matrice*, eller den reelle fødselsoplevelse - BPM I-IV (Wilber 1995/2000). F står for *fulcrum* og kræver en nærmere forklaring, da de er omdrejnings-

spunkter for hele modellen. Man kan vælge at opfatte modellen som bevidsthedstilstande/-lag/-strukturer, eller man kan opfatte den som en udviklingsmodel med forskellige udviklingstrin, som går fra det præpersonelle (0-3), som svarer til udviklingstidsrummet fødsel-6 år, over det personelle (4-6) 7-20 år, til det transpersonelle (7-9) 20 år-død. Hvert fulcrum skal opfattes som en krise, en integrationsdynamik eller en psykisk fødsel om man vil, som selvet skal gennem for fuldt ud at træde ind i næste trin, bevidsthedsniveau eller mere korrekt: holon.

“It [selvet] must accept the “death”, negation, or release of the lower level - it must dis-identify with or detach from an exclusive involvement with that level - in order to ascend to the greater unity, differentiation, and integration of the next higher basic level.”
(Wilber et al 1986:80-81)

figur 5
Stanislav Grofs fødselsmatricer BPM I-IV

(Grof 1974:208)

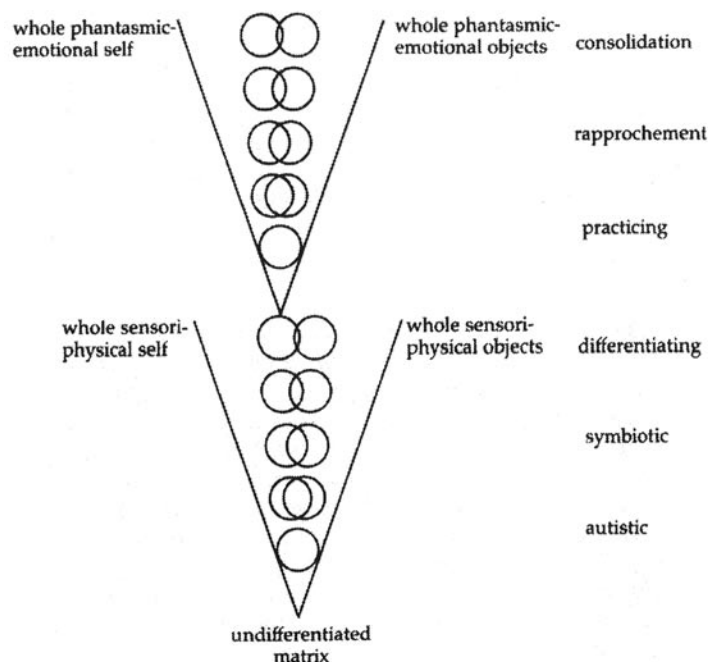
Afhængigt af hvilket holon vi er i, foregår fulcrumsprocessen forskelligt, men grundstrukturen er i følge Wilber ens for alle omdrejningspunkter (fulcrum 0-9). Det er en 1-2-3 bevægelse - fusion/differentiering/integration, som beskrevet af Wilber ovenfor. I fusionen identificerer selvet sig med det holon eller stadie, som det befinder sig på i øjeblikket; på et givent tidspunkt spalter selvet sig ud fra eller transcenderer det holon, det før var i fusion med for at træde ind i det næste højere holon, som det tidligere holon integreres i, hvor selvet så igen på et givent tidspunkt er klar til næste omdrejningsproces. Et stærkt fysisk billede på denne proces kunne være den reelle fødselsproces illustreret ved Grofs fødselsmatricer (fig. 5), som er Wilbers F-0. Fusionen er BPM I, hvor fosteret er i oceanisk enhed med livmoderen; BPM II og III samles i differencieringsfasen, hvor den første del er ingen-vej-ud og den kosmiske opslugning af fosteret, eller konkret hvor veerne sætter ind, men livmoderhalsen stadig er for lukket. Den anden del er BPM III - den *vulkanske ekstase*, sadomasochistiske lyst og smerte eller den reelle uddrivelsesfase - kampen ud gennem livmoderhalsen; integrationsfasen bliver så BPM IV som

er Grofs separationsfase, hvor barnet bliver født og adskilt fra livmoderen og dermed træder ind i Wilbers næste niveau 1. Grof siger selv om sin indplacering i Wilbers model:

“As much as I appreciate Ken’s acknowledgment of the existence of the perinatal level of the unconscious and its inclusion in his developmental scheme, I fell that *ad hoc* addition of another fulcrum (F-0) and the fusion of two perinatal matrices into one of its sub-phases do not do justice to the importance of this domain. Although it might render an impressive graphic scheme that pleases the eye and satisfies the need for logical order, it fails to grasp the real parameters of the perinatal experience. The easy solution that Ken offers is in fundamental conflict with the facts of observation.”
(Grof 2002a:5)

Samtidig forstår Grof ikke, hvorfor Wilber udelukker hele den prænatale fase, som i hans teori har vital betydning.

figur 6
Blanck & Blancks fulcrumproces
i Ken Wilbers model
(Wilber et al 1986:91)

For F-1 og F-2 benytter Wilber sig hovedsageligt af Mahlers psykiske fødselsteorier og Blanck & Blanck, som han har fulcrumprocessen fra. Fusionsprocessen i F-1 bliver så lig med Mahlers autistiske fase (0-1½ måned); differentieringsfasen bliver Mahlers symbiosefase (1-5 måneder); og integrationsfasen bliver Mahlers differentieringsfase (5-9 måneder), som er den såkaldte *psykiske fødsel*. Dette fortsætter på samme måde over i F-2, med Mahlers øvelsesfase (9-15 måneder), gentilnærmelsesfase (15-24 måneder) og konsolidering og følelsesmæssig objektkonstans (24-36 måneder), alt sammen illustreret i figur 6, hvor man så i tanken kan placere Grofs BPM faser fra figur 5 underst i den udifferentierede matrix. På hvert fulcrumtrin sker der en differentiering af objekter, som er nødvendig for selvet til fuldt at kunne integreres i

det næste holon: i fødselstraumet differentieres livmoderen, for at selvet kan leve videre; i den psykiske fødsel differentieres de sansefysiske objekter, for at det sansefysiske selv kan integreres som et hele; i den fantasmisk-følelsesmæssige fase udskilles de indre fantasmisk-følelsesmæssige objekter, for at det fantasmisk-følelsesmæssige selv kan blive helt osv.

Pointen er så, at det også kan gå galt forskellige steder i alle disse omdrejningsprocesser. Det er her, at de forskellige psykopatologier giver sig udslag, som kan ses på fig. 4 under *karakteristiske sygdomme* og i tilfældet med F-1 eller den psykiske fødsel, er det de hårde psykoser, der er tale om.

“Should this hatching fail, the self remains locked in its own autistic-symbiotic orbit, unable, in the worst cases, to even differentiate its sensoriphysical self from the sensoriphysical surround (autistic and symbiotic psychoses); consequently it cannot advance to the second major fulcrum...”
(Wilber 1986:90-91)

Dermed får Wilber et hierarki af psykopatologier, der relaterer sig til korresponderende udviklingsfaser fra perinatal sygdom og psykoser over borderline og psykoneuroser osv., hvortil der svarer specifikke behandlingsmodaliteter - alt sammen på et meget overordnet og generaliseret plan, men i følge Wilber en syntese, der er i overensstemmelse med den gængse forskning på området. Dette modsætter Grof sig (Grof 2002a, 2002b). Han anser Wilbers psykopatologiske, og behandlingsmodaliteter for at være baseret på forældet viden, og samtidig pointerer han, at Wilbers model ikke er baseret på direkte empiri, men for det meste på psykoanalysens fasefikserede analyser.

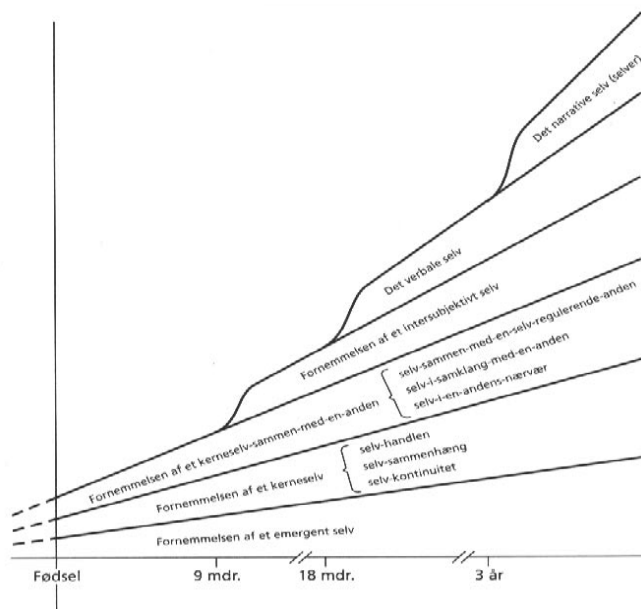
“With his linear understanding of the pre/trans fallacy, he sees psychotic states as essentially regressive and mystical states as progressive. His is in clear conflict with clinical observations that show a much more complex and intimate relationship between many psychotic episodes and mystical states.(...) In my experience, the problem of the mystical versus the psychotic is often a problem of coping with and integrating perinatal and transpersonal experiences.”
(Grof 2002a:13)

For Grof er enhver patologisk årsagsbeskrivelse uden hensyntagen til det perinatale og transpersonelle område forældet og ensopret. Til gengæld har han selv svært ved at komme ud af sin fødselskanalsdiskurs. Der er andre kritikere af Wilbers noget tynde psykopatologiforklaring - bl.a. musikterapeuten Torben Moe, som i stedet tager udgangspunkt i Sterns udviklingsmodel og det narrative selv.

“From the empirical results it seems to be the case that, if the ability to symbolise/create inner images has been established, it is possible to psychotherapeutically process “stranded” and fragmented self images and object relations with schizophrenic/schizotypal patients in the setting given.. My theory is - and this contradicts Klein, Mahler and Wilber - that this is due to the patients having a sense of an inner core self, and that based on this sense, a contact is created via the music with the experience of the damaged subjective self, which then enters a “repair” process where exactly stranded objects are identified and picked up.”
(Moe 2002:165)

5.2 STERNS UDVIKLINGSPSYKOLOGISKE SELVTEORI

figur 7
Daniel N. Sterns selvudviklingsmodel
(Stern 1985/2000:14)

Sterns reviderede udviklingsmodel ses på figur 7 (Stern 1985/2000). Fornemmelsen af et *emergent selv*, et *kerneselv* og et *kerneselv-sammen-med-en-anden* er i den reviderede udgave allerede til stede før selve fødslen, og Stern tager nu på linie med Grof (men forskelligt fra) hensyn til en selvforfølelse allerede på det prænatale stadie. Fornemmelsen af et *intersubjektivt selv* indtræder ved 9 måneders alderen; det *verbale/symbolske selv* ved 15-18 måneder og det *narrative selv* ved 3-3½ år. Som det fremgår af modellen skal disse forskellige *selver* ikke opfattes som afgående ved døden, når der tilkommer en ny selvforfølelse; hellere skal de opfattes som værende parallelle selvdomæner, der udvikles i relation og samklang med hinanden gennem hele livet. Sterns udviklingsteori er derfor en afstandstagen til de traditionelle *stadieteorier*, som vi kender så godt fra Freud, Piaget, Mahler, Erikson osv.

“Det antages kort sagt, at der sker en stadigt voksende akkumulering af fornemmelser af selvet, af socio-affektive kompetencer - eller domæner af “måder-at-være-sammen-med-andre-på”. Hvert enkelt domæne, der opstår, forsvinder aldrig, men forbliver aktivt i et dynamisk samspil med alle de andre domæner.”
(Stern 1985/2000:12)

De såkaldte præverbale selvoplevelelsesmåder (Hannibal 2000) eller selvdomæner er i følelsens verden, i den intrapsykeiske verden og i den nære intersubjektive verden, og det er her vi igen støder på fænomenerne *vitalitetsaffekter* og *amodal perception*, som vi strejfedes i kapitel 3.4.2. Vitalitetsaffekterne danner i følge Stern en baggrund for barnets organisering og strukturering af omgivelserne - en form for følelseskomposition, som skaber sammenhæng for barnet. Barnet “husker” i handlingens “følelsetoner”, og både barnet og de nære andre (mor, far, søskende

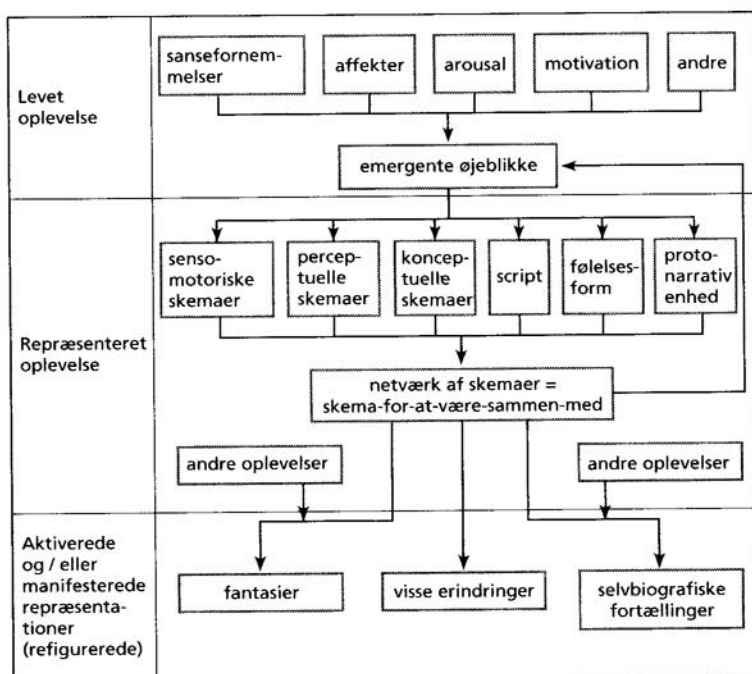
og mm.) lærer hurtigt at spille med i denne "orkestrering", hvilket er hvad Stern kalder *affektiv afstemning*. Vitalitetsaffekterne bliver dermed for barnet et indre informationssystem, som barnet konstant refererer til i forhold til omgivelserne, hvorimod det som Darwin kaldte kategori-affekterne, er de evolutionære medfødte biologiske følelsscripts, som er traditionelt opdelt i de kendte følelser: vrede, frygt, skyld, sorg, kærlighed, glæde, fred osv. (Priestley 1994; Nathanson 1996). Evnen til amodal perception gør at barnet kan skelne og opfatte verden på tværs af sansemodaliteterne, samtidig med at det kan overføre sanseindtrykkene fra den ene til den anden. Dette medfører, at barnet ikke oplever verden kaotisk og i primærprocestænkning, som var Freuds hypotese. Barnet har fra starten en realsans af verden og konsoliderer hele tiden sine sansninger og følelser i dette forhold og i forhold til de nære andre. Det er først senere, at barnet evner, bl.a. gennem sproget - i leg og i fantasi, at håndtere primærprocestænkning. På linie med Trevarthen (1997a, 1997b, 1999; Trevarthen et al 2000) mener Stern, at barnet benytter sig af og opfatter musikalske stimuli i sin omgang med verden. Det er for eksempel de temporale skift i bevægelse og tonefald, ansigtsudtryk og andre præverbale kommunikationsformer. Hos Hannibal sammenlignes oplevelsen af musik og oplevelsen af den præverbale verden som følgende:

"Musikkens emotionelle udtryk indeholder og opleves grundlæggende ud fra den dynamiske opbygning og udvikling, og denne består af vitale skift i volumen, tempo, intensitet osv. Musik indeholder desuden oftest en rytmisk struktur, som giver en fornemmelse af kontinuitet og bevægelse, også kaldet puls, og vi kan umiddelbart høre en tone og omsætte den til lyde, i f.eks. sang, eller rytme, som omsættes til bevægelse, f.eks. dans. Endelig ville musik fremstå som kaotisk lyd, hvis ikke vi havde en grundlæggende evne til at organisere vores sanseindtryk i helheder af varierende størrelse. Musikken afspejler på den måde det mest grundlæggende i vores måde at opfatte verden på. I den kliniske improvisation er temporal variation ofte udgangspunktet for overhovedet at spille, fordi klienter ofte ikke har musikalske færdigheder og derfor nemmest og simplest kan forme deres udtryk gennem brug af vitale forandringer: Alle kan for eksempel forsøge at spille kraftigt eller svagt. Opsummerende kan således siges, at oplevelsen af musik og den præverbale verden basalt sker i samme modi."
(Hannibal 2000:76)

Fornemmelsen af kerneselve skal opfattes som det fysiske selv i selv-handlen, i selv-sammenhæng og i selv-kontinuitet, hvilket Stern betegner som selv-invarianter: at noget forbliver det samme, mens noget andet forandres. Igen her benytter han sig af musikalske termer: at forholdet og samspillet mellem de forskellige selvdomæner er som et tema med variationer. Dette skal igen ses på baggrund af vitalitetsaffekterne, hvor den voksnes adfærd opleves som variation, på variation, på variation, på variation, men over et fælles tema, f.eks. sovesituationen eller madsituationen eller det at blive trøstet. Det samme gælder for fornemmelsen af et kerneselv-sammen-med-en-anden, hvorunder hører selv-sammen-med-en-selvregulerende-anden, selv-i-samklang-med-en-anden og selv-i-en-andens-nærvær, som beskriver de forskellige samvær barnet oplever. Et specielt eksempel er da vi fik vores datter, som blev født 6 uger for tidligt, og jeg, efter hun var blevet en uge gammel, lå med hende på maven, hvor vi spontant gik ind i en længerevarende dialog, som er svær at beskrive. Hun gav en stille træt og tør lyd

figur 8
Daniel N. Sterns
repræsentationsmodel
(Stern 1995/1997:129)

fra sig, som jeg spejlede. Efter nogle sekunder svarede hun utroligt nok igen – denne gang i en lidt længere frase. Sådan blev det ved i 3-4 minutter. Siden hen oplevede vi det dagligt, nogen gange flere gange om dagen. Efter en måneds tid holdt det op, men det pudsige er, at det kun kunne lade sig gøre, når hun var i dyb søvn. Nogle gange oplevede jeg, at hun lå og kaldte efter det, hvilket for mig er en tydelig indikation om, at der helt fra starten og før fødslen er en fornemmelse af et kerneselv-sammen-med-en-anden.

Fornemmelsen af et intersubjektivt selv sker på baggrund af, at barnet nu udvikler flere og nye måder at være sammen med andre på. Barnet oplever, at den intrapsykiske verden og den interpersonelle verden har bestemte karakteristika, som det kan forholde sig aktivt til. Det intersubjektive felt forstærkes, dvs. at kommunikationen med omverdenen bliver mere og mere avanceret og udviklet, og den affektive afstemning fra barnets side får større betydning. Barnet søger nu mere bevidst efter den direkte kontakt med omverdenen også i form af, at barnet er blevet mere mobilt og snart lærer at gå. Det er her på sin plads kort at komme ind på Sterns syn på barnets subjektive oplevelse af verden og dens opbygning af indre mentale repræsentationer. Sterns repræsentationsmodel kan ses på figur 8. Disse repræsentationer er konstrueret på baggrund af meget af det, jeg allerede har beskrevet: de forskellige præverbale selvdomæner og især de intrapsykiske og intersubjektive erindringsbyggestene. Det vil gå for vidt at komme nærmere ind på disse, men jeg vil henvise til især Sterns seneste hovedværk (Stern 1995/1997).

Det verbale/symbolske selvs domæne er i logos, den diskursive sfære af mening og sammenhæng og kommunikation. Igen er det interpersonelle i fokus for Stern, hvilket viser hans nære tilknytning til det socialkonstruktivistiske paradigme, specielt når man nærlæser formationen af repræsentationerne, der igen foregår på et relationelt plan, og for Stern sagtens kan fremkomme yderst forskelligt afhængigt af hvilken kultur, man vokser op i (Stern 1985/2000). Barnet kan nu symbolisere på et indre plan, og jeg oplever f. eks., at min 14 måneder gamle datter begynder at lege symbolske lege med dukker, der skal skiftes, og mad der skal laves og imaginært puttes i munden osv. Samtidig foregår stadig en videreudvikling af de præverbale selvdomæner uafhængigt af sproget, men dog i relation til det. Stern siger om forholdet mellem det verbale og det narrative selv:

“Den narrative kapacitet udvikles meget senere (omkring treårsalderen) end sproget som sådan (omkring atten måneder) og forudsætter andre aspekter af det psykiske. Det siger sig selv, at der må være en infrastruktur af sproglig evne, for at en fortælling kan komme til udtryk. (En narrativ opfattelsesmåde kan dog gå forud for sproget.)”
(Stern 1985/2000:25)

Her tænker Stern på det, han i repræsentationsmodellen kalder for *protonarrative* enheder, at barnet allerede inden det verbale selvs tilsynekomst, opbygger protonarrative enheder, som i eksemplet med barnets leg, hvor legen foregår i en narrativ struktur.

Det narrative selvs domæne skal klart ses i lyset af Sterns inspiration fra de postmodernistiske psykoanalytikere, som Spence, Bruner og Schafer, som jeg tidligere har været inde på. I beherskningen af sproget begynder barnet nu at sammensætte meningsfyldte historier om sig selv og andre, de såkaldte narrativer (Stern 1989a, 1989b, 1985/2000; Stern et al 1994), som opbygger det narrative selv eller selver.

“De fortællinger om ens egne erfaringer, som man fortæller sig selv og andre, bliver ens livs officielle historie. De udgør ens selvbiografi. De udgør som sådan de primære data for alle taleterapi, der vedrører fortiden, både fortiden for et minut siden og barndommens fjerne fortid.”
(Stern 1985/2000:25)

Mange af de dele, som repræsentationerne består af, bliver her byggesten i de forskellige narrativer, som jo kan indeholde både følelser og andet intrapsykisk gods såvel som interpersonelle temaer og variationer. Det er disse narrativer, der er målet og objektet for verbalterapierne, og de bliver omdrejningspunkter for en forhandling mellem terapeut og klient, ligesom det foregår mellem barnet og dets omverden.

“Et andet aspekt ved udformningen af en fortælling om, “hvad der skete”, er, at konstruktionsprocessen fungerer som en slags laboratorium, hvor der smedes et narrativt selv, hvor fejl korrigeres, bearbejdnings tilføjes og tilpasninger finjusteres. Resultatet er naturligvis selvet (selverne), således som det eller de fortælles. Det narrative selv vil anvende implicit og eksplicit materiale fra alle de andre fornemmelser af selv, som vi har diskuteret, men det er det narrative selv, der er emne for og materiale i den kliniske proces.”
(Stern 1985/2000:26)

5.3 KOMPARATIV ANALYSE AF STERN OG WILBER

Det er interessant at dykke ned i to så vidt forskelligt funderede teoretikers måder at anskue det lille barn på, som ud over at have lighedspunkter, dog har væsentlige og modsatrettede forskelle. Indledningsvis vil det være på sin plads at gøre opmærksom på den store forskel, der er i forhold til metode hos de to. Stern har forsket intensivt i spædbørn-forældre relationen siden slutningen af tresserne, mens Wilber udelukkende baserer sine fremstillinger på litteraturstudier (Wilber 1991) og zenintuition (Bonde 2001). Stern benytter sig så vidt muligt af tværfaglige studiegrupper af supervisionsagtig karakter (1989a, 1989b, 1995/1997, 1985/2000; Stern et al 1998), mens Wilber støtter sig til isolation og meditation til ren intuitiv indsigt (Wilber 1995/2000) og læsning af op til tre bøger om dagen (Wilber 1991) (dette skal ikke opfattes ironisk, men som en gengivelse af Wilbers egen metodebeskrivelse i de omtalte kilder). Bonde argumenterer i et forsvar for, at Wilbers model hovedsageligt er baseret på litteratur, og at hans empiriske baggrund udelukkende er spirituel:

“Epistemologically he advocates a broad understanding of empiricism, acknowledging three different types: sensory, mental and spiritual empiricism - with specific research modalities and validity procedures. - The most important empirical ‘string’ in Wilber’s philosophy is his firsthand experiences with advanced meditation systems and spiritual practices. This gives credibility to his texts on transpersonal issues.”
(Bonde 2001:183)

Denne “avancerede” form for meditation er den amerikanske afart af zenmeditation, som den præsenteres i “the Bay area” (Wilber 2000b), på f.eks. Esalen instituttet, som har huset prominente folk inden for den transpersonlige og humanistiske retning som eksempelvis: Joseph Campbell, Fritz Perls og Stanislav Grof. Det er hovedsageligt her rødderne til Wilbers metode og læsning skal findes, og det er her den grundlæggende diskurs i læsningen af Wilber skal hentes - på samme måde som den grundlæggende diskurs hos Stern skal hentes i den hermeneutiske narrative drejning, som det tidligere er beskrevet.

Lars Ole Bonde vil sandsynligvis ikke være enig med mig i ovenstående påstand, også selvom Wilber hovedsageligt finder sine læsere blandt newage folk frem for blandt udviklingspsykologer og psykiatere.

“You may think Wilber is a ‘new age prophet’. That is *not* correct - please go back to the beginning and try again to understand him!!”
(Bonde 2001:185)

Her er vi grundlæggende uenige. Spørgsmålet er så også, hvem der endeligt skal definere denne diskussion: om det er læserne eller forfatteren.

5.3.1 DET PATOMORFE OG DET NORMATIVE SPÆDBARN

“Da vi ikke kan vide noget om den subjektive verden, som spædbørn lever i, er vi nødt til at opfinde den for at få et udgangspunkt for hypotesedannelse.”
(Stern 1985/2000:44)

Det er netop, hvad forskere og teoretikere gennem det sidste trekvarte århundrede har forsøgt sig med. Wilber har på sin måde taget udgangspunkt i en hel del teoretikere og inspireret af dem, søgt at integrere deres hypoteser til hans, mens Stern i direkte samtale med kontemporære forskere, i samtale og terapi med mødre, fædre og deres børn og i observation af samme, har søgt at revurdere de hypoteser, man hidtil havde dannet om emnet.

Da Sterns model reelt set kun går til 5-6 års alderen vil min sammenligning hovedsagligt beskæftige sig med området her op til. Wilbers første 4 udviklingsniveauer baserer sig, som vi allerede har set, på Mahlers og Piagets teorier eller på teorier beslægtet med dem (Kohut, Freud, Klein, Erikson, mm.). Allerede her viser der sig en grundlæggende uoverensstemmelse, da Sterns teori er formet som en kritik af netop disse teorier, og det som Peterfreund kalder for *patomorfe* og *retrospektive* udviklingssystemer (Stern 1985/2000). Wilbers system er netop bygget op på denne måde, hvilket er tydeligt at se på figur 4 side 35, hvortil Peterfreund har at sige, at Wilber (sammen med hans udvalgte teoretikere) tilslutter sig “... to fundamentale begrebsfejl, der er særligt karakteristiske for psykoanalytisk tænkning: adultomorfiseringen af den spæde barndom og tendensen til at karakterisere tidlige stadier af normaludviklingen ud fra hypoteser om senere psykopatologiske tilstande” (Peterfreund citeret efter Stern 1985/2000:60).

Wilbers fiksering af de enkelte fulcrums eller omdrejningspunkter, som værende livsvigtige at komme integreret igennem for at undgå den tilsvarende karakteristiske patologi, er her i grundlæggende uoverensstemmelse med Sterns syn på det kompetente barn frem for Wilbers syn på det inkompetente barn. Stern skriver selv:

“I modsætning hertil er den tilgang, der anvendes her, normativ frem for patomorf og prospektiv frem for retrospektiv.”
(Stern 1985/2000:61)

Stern skelner imellem det *kliniske* og det *observerede* barn (Stern 1985/2000), hvorimod Wilber ikke har denne metodiske adskillelse. Det kliniske barn kunne man også kalde det *narrative* eller det *rekonstruerede* barn, da dette barn er bygget op omkring den fortælling klienten retrospektivt giver eller oplever gennem f.eks. oplevelsesorienteret eller analytisk terapi. Dette barn er hovedsagligt baseret på kausalitet og sammenhængen mellem senere psykopatologi; Hvorfor og hvordan er jeg blevet, som jeg er? Hvad er årsagen til...? osv., samt en hukommelsesgennemgang i samarbejde med terapeuten, der ikke har nogen validitet i realiteten. Der er altså tale om det formodede subjektive indhold i barnet. Den udviklingspsykologi der baseres på det kliniske barn, er de systemer, som Peterfreund ovenfor betegnede som patomorfe og retro-

spektive, og dette inkluderer således også Wilbers. Derimod er det observerede barn, det forskeren kan beskrive ud fra observationer gjort i kliniske såvel som i private miljøer. Her fortæller barnets adfærd os, hvad det kan og gør i forskellige situationer, men fortæller os kun implicit, hvad der foregår på det indre subjektive plan. I begge tilfælde vil den beskrivelse eller det narrativ forskeren efterfølgende danner, være oplevet og tolket gennem en voksen: forskeren selv, den voksne i terapi og terapeuten, - så selve spædbarnets konkrete subjektive oplevelsesunivers vil under alle omstændigheder (heldigvis) være et mysterium for os (Hvilket Stern gjorde os opmærksom på i citatet i starten af dette kapitel).

5.3.2 DIFFERENTIERING OG INTEGRATION

Wilber har faktisk læst Sterns hovedværk (1985/2000) - vi finder den i litteraturlisten i *Sex, Ecology, Spirituality* (Wilber 1995/2000) - men der er ingen direkte henvisninger eller videre brug af den. Det er først i *Integral Psychology* (Wilber 2000a), at vi finder følgende note:

“Daniel Stern, in such books as *The Interpersonal World of the Infant*, has argued that “undifferentiated” is an inappropriate term for early states, because even the earliest stages of an infant’s awareness show certain discriminations and differentiations. Nonetheless, subsequent development shows even more of them; hence, the earliest stages, in comparison, are still properly referred to as relatively undifferentiated.”
(Wilber 2000a:244 n12)

Mere ønsker han ikke at komme ind på i Sterns teori - uanset det omfattende empiriske arbejde som Stern har lagt for dagen. Jeg får umiddelbart den mistanke, at Stern ikke falder i Wilbers smag pga. de problemer, der er med at integrere ham i IP, hvilket også har fået kritikere af Wilber til at kalde ham eklektisk (Bonde 2001). Der er noget, der tyder på det i og med, at han, ud over Stern, heller ikke inddrager andre væsentlige normativt orienterede spædbarnsforskere som f.eks. Sander, Greenspan, Meltzer og Trevarthen i sin udviklingsmodel, men udelukkende fokuserer på de psykoanalytisk patomorfe. Spørgsmålet er dermed, om Wilber som metateori for musikterapi egentlig kan have nogen pragmatisk funktion, og om hans model egentlig er så ikke-eklektisk, udogmatisk og integrativ, som Bonde giver udtryk for:

“Wilbers integrationssystem er omstridt, men meget lovende i forhold til at forstå musikterapiens teorier og metode, ikke som konkurrerende og hinanden gensidigt udelukkende “systemer”, men som praksisformer på forskellige psykologiske udviklings- og konflikt-niveauer.”
(Bonde et al 2001:83)

En af de væsentlige hypoteser Wilber giver udtryk for, og som er hovedtemaet for hans ovenstående kommentar til Stern, er spædbarnets manglende evne til differentiering i de første mange måneder:

“Det fysiske selv og den fysiske verden er *smeltet sammen* - dvs. de er *endnu ikke differentieret*. Det lille barn kan ikke kende forskel på indeni og udenfor - stol og tommelfinger er

det samme.”
(Wilber 1996/1998:201)

Barnet lever som normal autist i en verden, det ikke forstår og dog er i centrum af (*primær narcissisme*), men i fuld symbiose med moderen jvf. Mahler (Mahler gik dog senere væk fra sit autismebegreb for at revidere det til *opvågningsfasen* (Hannibal 2000:68)). Alt er sansefysik jvf. Piaget og behovstilfredsstillelse jvf. Maslow og Freud.

“... det lille barn er lutter mund, verden er lutter mad.(...) Det er den mest overfladiske og indskrænkede bevidsthedstilstand man kan forestille sig!”
(Wilber 1996/1998:202)

Om barnets symbioseoplevelse med moderen som verdens skaber set i forhold til den mediterendes ”symbiose”-oplevelse med universet siger Wilber:

“... på mange, mange måder er denne sammensmeltningstilstand den fuldstændige modpol til ægte spirituel bevidsthed, medfølelse og kærlighed.”
(Wilber 1998:203)

Barnet er det ufuldstændige, *tabula rasa*, det inkompetente skrøbelige, som skal bæres gennem de næste mange måneder og år, med så få skrammer som muligt. Barnet går fra opvågningsfasen ind i *udrugningsfasen*, som vi så Wilber kalde den egentlige fødsel af det psykiske selv. Det er her, at det endelig ikke må gå galt, da “... forskningen vedholdende [viser], at mange af de virkelig svære sygdomme - psykoser, skizofreni, alvorlige følelsesmæssige forstyrrelser - delvis skyldes problemer med det tidlige omdrejningspunkt 1.[F1]” (Wilber 1996/1998:208)

Helt modsat dette synspunkt står Sterns insisteren på det kompetente spædbarn, med bevidsthed, følelse og kærlighed. Stern ser nu, til forskel fra 1985, men på linie med Trevarthen:

“I think the child is innately cultural, born with a motivation for sympathetic and cooperative communication, and born too, as Bråten says, with a separate emotional self and a model of «The Virtual Other» who will be a companion in living and learning.”
(Trevarthen 1997a:63)

Der er for Stern mere i tilværelsen for den nyfødte end blot mund og mad, og det kan skelne mellem krop og omverden, mor og sig selv. I følge Stern viser spædbarnsforskningen, at det spæde barn oplever og reagerer på et større spektrum af sansemodaliteter end blot det orale, samtidig opfatter han det orale som et tematisk aspekt i mere væsentlige oplevelsesområder som f.eks. kontakt og samvær under madningen og i sulten, som vi så i kapitel 5.2. Som en total modsætning til Wilbers teser om spædbarnets ideelle udvikling siger Stern:

“Spædbarnets vigtigste udviklingsopgave er (...) ikke differentiering, men det modsatte, dvs. at danne stadigt bredere og tættere samhørighedsbånd til andre mennesker. Hermed lægges der mere vægt på strategier og problemer i forhold til tilknytning, når man ser på patologi. Denne opfattelse minimerer eller afskaffer ligefrem behovet for at arbejde med begreber om faser for “normal autisme”, “primær narcissisme” og “symbiose”. Dette er dog ikke ensbetydende med, at fænomener, der minder vagt om disse, ikke kan forekom-

me i patologisk form senere i livet. Det gør de, men de opstår ikke i løbet af de to første leveår og kan derfor ikke udgøre specifikke tidligere livsfaser, hvortil der kan ske regression som patogen mekanisme.”
(Stern 1985/2000:14)

Stern tager dermed stærkt afstand både fra Grofs fiksering i fødselsmatricerne og Wilbers insisteren på, at benytte Mahler som autoritet på dette område. Han siger videre om netop Mahlers og Kleins teorier:

“[Spædbørn] oplever aldrig en periode med totalt manglende differentiering mellem sig selv og andre. Der er ikke tale om nogen sammenblanding mellem selv og andre hverken i begyndelsen eller på noget andet tidspunkt i spædbarnsperioden. Spædbørn er også forudbestemt til at reagere selektivt på ydre sociale hændelser og oplever aldrig nogen autismlignende fase.”
(Stern 1985/2000:50)

Det synes derfor meget svært at skulle integrere Sterns model i Wilbers billede, hvorfor han nok ikke har gjort det. Jeg kan ikke se nogen måde, dette skal kunne gøres på. For at understrege dette vil jeg komme med flere citerende eksempler, også selv om det er gentagelser af temaer, jeg allerede har været inde på. Wilber udtaler om sit patologiske diagnosesystem:

“Thus, the differentiation-and-integration process can go wrong at each and every self-stage (or fulcrum), and the *level* of the fulcrum helps determine the *level* of pathology.”
(Wilber 1995/2000:93)

Hvorimod Stern argumenterer:

“Det er derfor sandsynligt, at en relativ dominans af protokliniske temaer på et bestemt alderstrin er illusorisk og opstår på grund af teoretiske, metodologiske eller kliniske behov og fordomme i forbindelse med kulturelle pres. Det er iagttageren, der ser denne dominans, ikke barnet, der oplever den.(...) Kliniske temaer er temaer for livsforløb, ikke for livsfaser.”
(Stern 1985/2000:64)

Og slutteligt...

“Psykologiske skader og traumer i en bestemt alder eller fase burde resultere i forudsigeligt specifikke former for kliniske problemer senere hen. En sådan dokumentation findes ikke.”
(Stern 1985/2000:65)

Her suppleret af van Deurzens perspektivering til den religiøse fundamentalisme:

“De allestedsnærværende ord ‘patologi’ og ‘traume’ i de psykoterapeutiske systemer er ikke ganske ulig det allestedsnærværende begreb ‘synd’ i religiøse systemer.”
(van Deurzen 1997/1999:13)

For at samle op på hele dette kapitel og for at holde fokus imod det metateoretiske udgangspunkt for denne analyse, som er Lars Ole Bondes forslag om IP som metateori for en generel musikterapeuti til *Full-spectrum*-musikterapeuter, citeres her Bondes hovedargument:

“Wilber beskriver selv en “Full-spectrum”-terapeut metaforisk som en ‘selvets arkæolog’: Klienter kommer til terapi med problemer, som kan identificeres inden for et eller flere fulcrums, og derfor må terapeuten (kunne) arbejde med kroppen, skyggen, persona, jeg’et, det eksistentielle selv, sjælen og ånden - og så vidt muligt bringe dem ‘til bevidsthed’ som et hele. Dette er ikke det samme som eklekticisme, da det ikke drejer sig om forskellige og hinanden indbyrdes udelukkende menneske- og behandlingssyn, men om en integreret forståelse af ‘det menneskelige’s forskellige eksistensformer.” (Bonde et al. 2001:75)

Som en modpol til dette forslag og som en advarsel til, hvad der kan ske, når man indfører diagnostisk rettede metateorier som retningslinier i sit terapeutiske arbejde med mennesker, vil jeg som overgang til næste kapitel slutte med en kommentar af min foretrukne metateoretiker inden for psykoterapi:

“Det, der er mest foruroligende ved den nuværende situation inden for psykoterapi, er tendensen hos mange terapeuter til at komme med storladne udtalelser om, hvilken tilstand et andet menneskes psykiske univers befinder sig i, udtalelser, der er baseret på antagelser, som ikke er så lette at udfordre, diskutere eller modsige.” (Van Deurzen 1997/1999:13)

5.4 SAMMENFATTENDE DISKUSSION

Det er min klare opfattelse, at når man fravælger væsentlige bidrag til f. eks. en udviklingspsykologi og en psykopatologiforståelse, så udøver man eklekticisme og ikke integralisme. Jeg kan ganske enkelt ikke finde andre ord for det. Det skal ikke opfattes sådan, at jeg ikke går ind for eklekticisme, som jeg tidligere har været inde på i forbindelse med Bateson, er alle teoretikere, praktikere og forskere i en eller anden form eklektikere uanset hvor mange teorier, man søger at integrere. Det er ikke nok, at kalde sin metode eller teori for integralisme eller holisme, for at komme uden om det. Det er netop derfor jeg sætter pris på den postmodernistiske diskurs, da den som udgangspunkt erkender, at vi kun kan have eklektisk viden og eklektisk tilgang til viden. Ud fra min forståelse af Wilber fremgår det tydeligt, at han fra starten har en logisk opbygget visuel struktur, som han søger at presse mennesket ind i (ligesom Grof gjorde opmærksom på i citatet s. 37). Denne struktur er baseret på numerologiske parametre (3, 4, 9 osv.) og harmoniske begrebstriader (præpersonel - personel - transpersonel; præmodernisme - modernisme - postmodernisme og *The Big Three* osv.), som det er vigtig for ham at opretholde. Dette, mener jeg, leder ham på vildveje, og giver os dette dogmatiske retningsbestemte udviklingshierarki. Jeg mener især, at den tidlige udviklingspsykologiske udredning, som Wilber står for, er forældet og unuanceret, og at han ikke tager højde for de teoretikere, som er yderst relevante for musikterapien. Jeg mener (som jeg var inde på i kap. 5.1), at han bevidst har fravalgt disse interpersonelle udviklingsmodeller, netop fordi de ikke passer ind i hans holarkiske struktur, og dermed får modellens struktur og ontologiske fremstilling større sandhedsværdi end mennesket selv. Det er i direkte strid med, hvordan jeg mener, at modeller og teorier skal

udformes og justeres. Virkeligheden er så meget mere kompliceret og uudgrundelig, at den ikke fortjener at blive kontrolleret af numerologiske og begrebs-æstetiske principper.

Det samme gælder Wilbers forestilling om det psykopatologiske og de tilhørende behandlingsmodaliteter. Selvom han selv giver udtryk for, at hans fremstilling er yderst generaliserende, er det min klare holdning, at han så hellere skulle have ladet være. Vi har her at gøre med meget væsentlige problematikker, som forskere i årevis har søgt at sætte i system og kausalitet, og indtil nu er der ingen basale holdepunkter, man kan generalisere ud fra, som Stern også påpeger. Jeg mener derfor, at Wilber er en teoretiker, der har en stor trang til, at sætte alt i et omfattende kausalitetssystem, som han så kan lægge navn til, og at det, som Van Deurzen var inde på, går hen og bliver et narcissistisk livsprojekt for ham. Når man i dag taler om psykopatologi og patologi i det hele taget, mener jeg, at der er meget bedre integrative bud på mere ydmyge modeller. Her tænker jeg især på Bruce Penningtons integrative psykopatologimodel (2002) og ikke mindst danske Dorte E. Ganniks socialkonstruktivistisk orienterede Ph.d. afhandling (1999) (se modellerne i bilag 3 og 4 s.79-80), som efter min mening er langt mere pragmatiske for musikterapeuter end Wilbers eklektiske spekulationer. Når det drejer sig om det spirituelle, mener jeg igen, at han er alt for farvet af den traditionelle neospiritismediskurs, og denne retnings insisteren på, at alle religioner (og al videnskab) i bund og grund har det samme udspring. Jeg har intet imod, at man har en sådan tro, men jeg mener, at tro hører til i religionens verden og ikke i skabelsen af en generel model af mennesket. Tro er en personlig sag, og skal ikke vurderes og dømmes i forhold til et statisk opstillet holarki. I forhold til det spirituelle og andre eksistentialistiske fænomener benytter jeg mig bl.a. af Van Deurzens kritiske og relativistiske argumenter imod en spirituel essentialisme:

”Fra tid til anden bliver det menneskelige sind så optaget af sig selv, at det erstatter sin ydmyge søgen efter de sandheder, der definerer os og rækker ud over os, med illusionen om, at vi kan have absolut viden om og kontrol over disse sandheder. (...) Disse teorier forveksler ofte dybde med sandhed.”
(Van Deurzen 1997/1999:12)

Den dogmatik som Wilber står for er en buddhistisk trosforestilling, som han argumenterer for at have fundet i den evige filosofi og i hans egne personlige zenmeditationer af altomfattende universelle dimensioner. Jeg har svært ved at tage sådanne påstande alvorligt, især fordi jeg selv, da jeg i flere år dagligt dyrkede det omfattende *Kriyayoga* (man kan kun undervises i det i tavshedsperioder, i mit tilfælde, over 30 dage (i alt 90 dage af 14 timers undervisning dagligt). En fuld kriyameditation varer 4-5 timer.) og havde kraftige spirituelle vækkelsesoplevelser, som jeg tolkede som værende ontologisk reelle - i lighed med Wilber. I dag mener jeg, at det kan være farligt (og i værste fald megalomanisk), at projicere sin intrapsykeiske realitet ud på den intersubjektive virkelighed. Sindet er efter min mening uudgrundeligt, som al transpersonlig forskning klart viser. Men fordi man i en holotropisk session oplever en fødsel som barn, mener jeg, at det er en forhastet konklusion at drage, at vi her har at gøre med en historisk sandhed frem for en narrativ sandhed. Som et eksempel kan jeg nævne et tilfælde fra et seksd-

ages kursus, jeg var på i Norge med Stanislav Grof (fra 1989-1996 har jeg deltaget i 45 holotropisessioner), hvor en af deltagerne i en session (gen)oplevede som barn at have sex med sin far. Hun havde aldrig haft disse forestillinger eller erindringer før, men ud fra denne oplevelse, som jo i den *grofianske* diskurs var en generindring, reagerede hun ved ikke at være i tvivl om sandheden i sin oplevelse. Ved middagsbordet fremkom jeg forsigtigt med den mulighed, at det måske ikke var sket i virkeligheden, hvorefter jeg mere eller mindre blev anset som vantro. Betyder det så, at jeg ikke "tror" på transpersonlige oplevelser, og at det bare er simpel overtro, og at jeg er materialist? Nej det gør det absolut ikke, men det betyder blot, at der er ting, hvorom vi ikke bør tale eller generalisere. Eller sagt på en anden måde: intrasubjektive oplevelser skal behandles på samme måde som materiens kvantetilstand: De er i bund og grund ubestemmelige. Vi er hver især "måleinstrumenter", der *bestemmer* vores egen spiritualitet og mening, afhængig af alt for mange parametre, det er omsonst at opstille her. Det spirituelle er ikke overtro, men netop tro, og jeg synes Aldridge giver en fin beskrivelse af, det spirituelles formål og funktion.

"Including a spiritual vocabulary and the rituals in which it can be used offers us a greater variety of options for constructing identities. (...) It is the re-telling of lives, a performance in the company of others, invigorated by an aesthetic understanding, that brings about a transcendental change in health. (...) We perform our very selves in the world as activities. (...) We are improvised each day to meet the contingencies of that day."
(Aldridge 2001:11)

Jeg vil ikke lade Wilber bestemme min spiritualitet, lige så vel som at jeg som musikterapeut, eller "fullspektrum-terapeut", ikke skal gå ind diagnostisk og dogmatisk og *bestemme* mine musienters spirituelle tilstand eller mangel på samme. Her er jeg grundlæggende uenig med Lars Ole Bonde.

Jeg får helt andre fornemmelser, når jeg læser Stern. Her er en forsker, der har levet sig ind i det spæde univers, ikke som Wilber i altets (hypotetiske) univers. Stern prøver på det strengeste at forstå, hvordan det lille barn oplever det at være til, og det på en yderst ydmyg og prøvende måde. I det 1½ år jeg nu har levet sammen med min datter (og hendes mor selvfølgelig), ser jeg en langt større sammenhæng i Sterns teorier end i Wilbers. Hele det interpersonelle univers, som Stern beskriver, har jeg oplevet udfolde sig gennem mit liv med det lille væsen, mens Wilbers i mine øjne klodsede og ukyndige baby/børne beskrivelser ganske enkelt er helt hen i vejret. Samtidig trækker Wilber den store grove sandhedspensel rundt i det (stakkels) unikke menneske, mens Stern tegner en mosaik af dynamikker, der foregår *mellem* mennesker – det er relationen, der er i centrum, ikke individet. Det er mennesket i forhold til mennesket, ikke mennesket i forhold til universet.

Jeg vil her, som afslutning på min Wilber kritik, tilføje et bidrag fra Lars Ole Bonde selv, som er afstedkommet på baggrund af en e-mail korrespondance mellem Bonde og forfatteren, om netop Wilbers aktualitet som metateori. Bonde har gennemlæst og godtaget mine argumenter

og kritik, og han har ud fra dette skrevet følgende citat til specialet, som en modargumentation og uddybning af sit standpunkt.

"Jeg tror det grundlæggende ontologiske problem handler om ESSENS ELLER IKKE ESSENS. Jeg har selv bevæget mig den modsatte vej af dig, fra overbevist materialist/konstruktivist til et standpunkt (et paradigme), som anerkender essens som noget vi kan møde (men ikke opsøge) i fænomenverdenen. Ud fra mine erfaringer må jeg acceptere essens ('det numinøse', 'det som er helt anderledes') ontologisk, og jeg må tage højde for det epistemologisk. Mange - faktisk de fleste - psykiske og bevidsthedsmæssige fænomener kan bedre forklares konstruktivistisk-narrativt, men altså ikke alle, for mig at se. Det er derfor jeg er så positiv over for Wilber - han anerkender og kortlægger de forskellige niveauer, deres sammenhæng og nødvendighed, og insisterer samtidig på at der ER et hierarki, som vi kan forholde os til. Essentialisme på ontologisk niveau - ja eller nej. That's the question."
(Bonde 2003)

6. Generel musikterapiteori

*“A story is a theory told through a person.”
(Ansdell 2000a:95)*

Som indledning på dette kapitel, vil jeg i det følgende gennemgå, hvad der kom ud af en paneldiskussion omkring en generel musikterapiteori. Fra Smeijsters et al (1998:281-283) ses på modsatte side et sammendrag i form af de erklæringer og spørgsmål, som blev fremstillet af et panel (og tilskuere) bestående af fremtrædende musikterapiteoretikere (David Aldridge, Dorit Amir, Kimmo Lehtonen, Wolfgang Mahns, Mercedes Pavlicevic, Brynjulf Stige, Eckard Weymann, Ken Aigen, Diane Austin og Even Ruud), som var samlet ved den Europæiske musikterapikonference i Leuven 1998, hvor Henk Smeijsters og Carolyn Kenny initierede en diskussion omkring udformningen af en generel musikterapiteori:

Som det fremgår, er der flere spørgsmål end svar/erklæringer, hvilket er meget naturligt på dette tidlige tidspunkt i musikterapiteoriudformningen. Men før vi kigger nærmere på nogle af disse spørgsmål, og på mit alternative bidrag til debatten, vil jeg først i korte træk fremlægge Kennys, Smeijsters og Bondes forslag og kommentarer til en generel musikterapiteori.

6.1 CAROLYN BEREZNAK KENNY

En generel musikterapiteori 1) skal have base i den direkte oplevelse af musikterapi og 2) skal kunne benyttes over hele musient spektret fra spæd til gammel og fra syg til rask.

*“Creative ideas are born out of practice. And we come upon these creative ideas in the territory of discourse. Theories are abstract. (...) Clients, for the most part, do not care about which theory we use. They care about improving their quality of life. (...) ...in general theory, we would like to see general principles which could help us to understand different methods, different populations, different models. We are seeking coherence and subsequent foundational ideas.”
(Kenny 1999:128)*

Kenny mener at kunne se nogle nøglebegreber, som vokser ud af musikterapiforskningen og i praksis. Hun har ikke skabt en generel teori, men mener at det er muligt i fremtiden, når vi har akkumuleret mere viden og mere konsensus om, hvad musikterapi egentlig er og hvordan musikterapi fungerer. Hun har udvalgt følgende nøglebegreber ud fra sin kliniske erfaring. Her følger hendes begreber og beskrivelse af dem:

Æstetik:

Mennesket er et æstetisk væsen og opfattes som en æstetisk entitet, og det samme kan siges om musik. Musikterapi er en æstetisk proces og involverer alle de kvaliteter der er forbundet med æstetik.

- why should we develop a general theory
- what is the meaning of a general theory?
- can there ever be fixed knowledge?
- who is going to use a general theory?
- will a general theory be able to deal with the complexity of experience?
- how can a general theory deal with the unique and the personal? further discussion was suggested on the concept of 'making special' and its relationship to identity and expression
- is there a paradox between the repetitive aspect in general theory and the uniqueness of experience?
- is there one 'reality' which can be reflected in one general theory?
- should we develop many local theories about as many realities?
- should we try to describe simple basic processes which are fundamental to many realities?
- how to generate a general theory?
- should theory come from practice completely?
- should we make use of other theoretical perspectives which can shed a light on practice?
- is there a risk that other theoretical perspectives will be super-imposed on the music therapy experience?
- should we accept that theory is always apart from experience?
- should we start de-constructing before constructing?
- we first need the dialogue and tolerance; is it too soon for the idea of general theory?
- shall we ever be able to reach consensus?
- how to include musical terms?
- how to deal with the dilemma of a verbal theory and non-verbal experiences in music?
- can 'aesthetics' ever be described?
- can a general theory be understood by music therapists and clients?
- should we develop several languages for several levels of dialogue?
- the musical experience is a new experience, not just re-sounding but sounding the Self
- is analogy separating the music from the psyche?
- does the analogous connection between the music and the psyche reduce the meaning of music as a cultural phenomenon?
- music is a psychological and a physical experience as well
- should we focus on the diagnosis or on the qualities of the person?
- metaphors and symbols are as important as analogy
- observing takes place from inside the relationship, directly through sound form
- as therapists we need to be fully ourselves
- as therapists we need to be fully there
- is it allowed to say that music is 'in' the experience and language is 'about' the experience?
- is there a difference between the 'embodied' meaning of music and words?
- should we say that music is a way out of verbal reality?
- is art only at the stage?

“When therapist and client are perceived as forms of beauty, it sets the stage for the evolution of music therapy as art. (...) The concept of aesthetics is so important in music therapy that it would be at the core of any general theory of music therapy.”
(Kenny 1999:129)

Intersubjektivitet:

Musikterapi foregår i et intersubjektivt rum oplevet subjektivt af musikterapeut og musient indbyrdes, hvor både musikterapeut som musient udtrykker sig selv og indtrykkes af hinanden. En intersubjektiv udveksling.

“The subjective space that exists between clients and therapists is a sacred territory in which there are no rules. Expression is the territory.”
(Kenny 1999:129)

Dette gælder både i receptiv som i aktiv musikterapi. Begge deltagere i musikterapi (eller flere hvis det er gruppe) handler fra et indre rum, men mødes i det musikalske intersubjektive rum, det musikalske rum. Når vi begynder at danne mening og tolkning ud af disse rum, mener Kenny, at der opstår problemer.

“The instant we begin to objectify and interpret the expressions in the music therapy space, we have removed ourselves from the intersubjectivity, from the depth experience in art. We have moved into an individual, intellectual space.”
(Kenny 1999:130)

Empati:

“Empathy might be the most or even the only civilized thing we can do as human beings. A music therapist has many opportunities for empathic experience. Empathy indicates resonance. (...) Music is fluid. Because of this fluidity, we are, by nature of the experience, in a resonant field.”
(Kenny 1999:130)

Kenny karakteriserer dette felt ved, at det er holistisk - at i dette felt kan vort hele væsen nås. I det musikterapeutiske rum er der lettere adgang til empati, bl.a. fordi musik er flydende og overlapper de intersubjektive grænser.

“Unikhed”:

“Uniqueness in a sense, keeps us growing and alive. We rely on the uniqueness of others to keep the creative spirit active.”
(Kenny 1999:131)

Det er vigtigt, at der er plads til forskellighed i en generel teori. Den skal være præget af mange forskellige tanker og også de musikterapeuter, som tænker helt anderledes, skal der være plads til. Kenny mener, at vi ikke skal arbejde hen imod ensrettethed, men i en erkendelse af, at vi er forskellige, som Bruscia også pointerede tidligere. I bund og grund er hvert individ unikt.

Repræsentation:

“In music therapy our acts are representational. The nature of our representations determine that we are once removed from our experience. A representation is an expression of

something other than itself.”
(Kenny 1999:131)

Herfra nævner Kenny tre repræsentationsformer:

Symbol: “The music can function as the symbol of another possible existence, one which is unknown, but suggested or implied.” (Kenny 1999:132) **Analogi:** “The music can serve as an analogous experience. We bring our patterns into the music.” (Kenny 1999:133); og **Metafor:** “In metaphor, we have an opportunity to elaborate the sensory dimensions of our expressions, to paint musical pictures and meanings which connote the feelings or ideas expressed in a therapy session.” (Kenny 1999:133)

For Kenny er det væsentligt, at vi begynder at finde frem til nogle universalier, som kan være byggestene til flere nye begreber og principper i opbygningen af en generel musikterapiteori. Samtidig skal disse kategorier og begreber være fleksible og bløde nok, til at kunne rumme hele det spektrum af fænomener, som musikterapien befinder sig i. Hvis dette kan lade sig gøre, tror hun, at det er muligt på længere sigt, at skabe en sådan teori. Samtidig siger hun:

“It is only through a respect for difference that we can arrive at anything “general”. This is the paradox which we must embrace and which will enable our field to endure.”
(Kenny 1998:177)

Og videre:

“Music therapy will not endure if it does not develop substantive theory.”
(Kenny 1998:179)

For Kenny er det et klart projekt for musikterapien, at vi får en selvstændig musikterapiteori, ikke at alle skal have den samme, men at vi bliver ved med at udvikle teorier baseret på musikterapipraksis og ikke kun benytter os af diskurser fra andre discipliner.

6.2 HENK SMEIJSTERS

Ligesom Kenny ønsker Smeijsters at benytte sig af begreber og termer fra bl.a. Stern. Hvor Kenny foreslog *intersubjektiv* og *empati*, foreslår Smeijsters ligesom Ruud: *amodal perception* og *vitalitetsfølelser*.

“One of the most important theories for music therapists nowadays is the developmental psychology of Stern. Especially his concepts of *crossmodality* and *vitality affects*, are helpful tools to establish a theory of music therapy.”
(Smeijsters 1998:286)

Han ser netop den amodale perception som væsentlig forklaring af, at musikterapi virker både på de intrapsyriske dynamikker og samtidig på den ekspressive adfærd. For Smeijsters er

det ikke den musikalske form, men den psykologiske form der er i fokus i musikterapi. Den psykologiske profil viser sig gennem amodal perception i musientens musikalske adfærd.

“The fundamental hypotheses of music therapy in my opinion is that playing, singing and listening to music ‘re-sounds’ the inner person who plays, sings and listens.”
(Smeijsters 1998:284)

Smeijsters mener, at det er vigtigt for musienten, at oversætte den musikalske adfærd i verbal form. Først udtrykker musienten sig gennem musik og oplever sit Selv i forskellige æstetiske former og farver, hvorefter disse metaforer lokaliseres og sættes i en narrativ form og mening.

“...because the expression is in the music, we need a trans-formational language to connect aesthetic expression to meaning of form, and to trans-form aesthetic form and meaning into meaning of the Self.”
(Smeijsters 1998:313-314)

Smeijsters foreslår, at vi har brug for et nyt sprog, som integrerer det traditionelle musikalske og psykologiske sprog... “... where words are holographic projections of the music and the psyche, a language which by means of transformations makes it possible to go back and forth between the pure musical and pure psychological language.” (Smeijsters 1998:291-292) Han kommer ikke videre ind på, hvordan et sådan sprog skal se ud, men det lyder for mig at se som et meget metaforisk sprog, som efter min erfaring tit forekommer i den verbale del af musikterapien.

Som så mange andre musikterapeuter mener han, at musikterapiteorier skal være multiperspektivistiske og holistiske. Musikterapi er for ham, på linie med Kenny en analogi til det levende liv, og netop heri ligger styrken.

“...the essence of creative therapy is that there is not a mapping of life reality, not behaving in real life, but experiencing by acting out. I call it an ‘analogous’ experience. (...) When there is a change in the creative act there is a change in the person.”
(Smeijsters 1998:324)

Samtidig holder han, som Kenny, fast i, at hvert enkelt individ er unikt, og at man ikke kan generalisere ud fra f.eks. single-case studier, og at der er en fare i den videnskabelige omgang med de metaforer, der fremkommer i musikterapien.

“One problem of the development of a theory of music therapy occurs when metaphors are interpreted as scientific evidence. I call these attempts *quasi-philosophical* theories of music therapy.”
(Smeijsters 1998:305)

6.3 LARS OLE BONDE

“My main assumption is that music is an unfolding of a non-verbal narrative in an auditive timespace, and that this unfolding at a deep - emotional and bodily - level - stimulates

the “outcropping” of images and metaphors via the permanent experience of tension and release in the musical dynamics.”
(Bonde 1998b:55 n1)

Dette skal ses i lyset af, at Bonde er uddannet BMGIMterapeut, og at det er derigennem han har sin erfaring. Dog mener jeg, at mange af hans teoretiske overvejelser lige så vel kan benyttes i aktiv musikterapi. Ud over at Bonde er optaget af at integrere Wilbers model i musikterapi-teorien, er han optaget af at undersøge og beskrive sammenhængen mellem narrativer, metafor og musik. Han opfatter den psykoterapeutiske proces som en metafor, og at det er det metaforiske sprog, der gør narrativer mulige. Her støtter han sig især til Riceour, og ud fra hans teorier, har Bonde (1998b, 2000, 2002) lavet en narrativ teori omhandlende de metaforer og den måde de opleves på i BMGIM. I BMGIM sessionen samler metaforerne sig i 3 niveauer af narrativer:

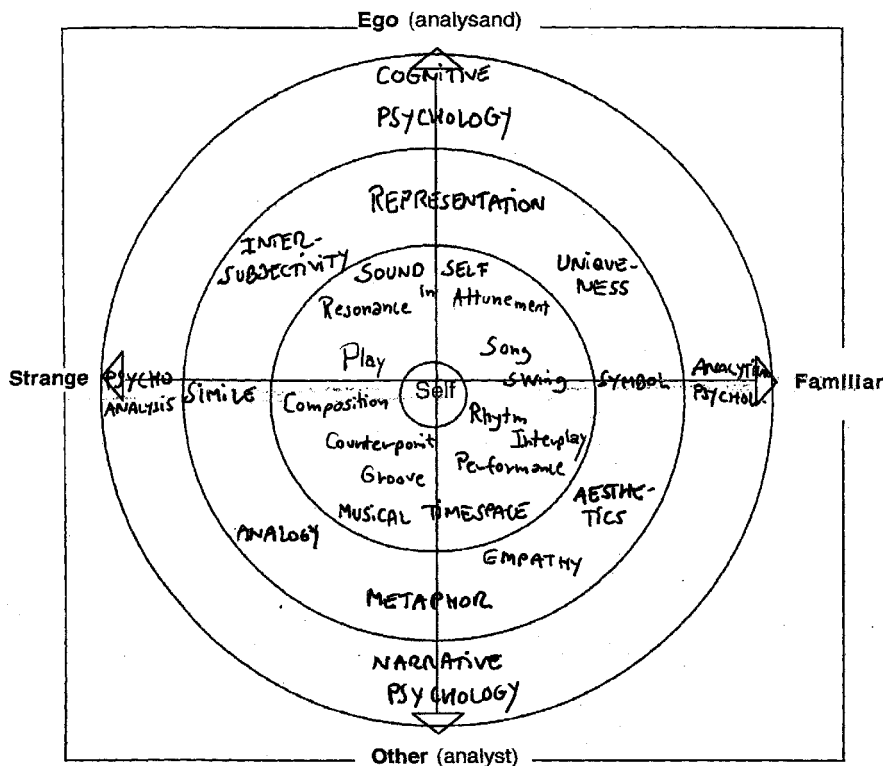
1. *Den narrative episode.*
2. *Narrativ konfiguration.*
3. *Det fuldstændige narrativ.*

1. er episoder af musientens såkaldte kernemetaforer, eller væsentlige aspekter og temaer af musientens liv, der varieres og udfolder sig i terapien. 2. er en konfiguration af metaforer omkring musientens selv, hvor musienten er hovedperson, og 3. er hvor metaforerne samles til en meningsfuld historie, ofte af eventyragtig karakter. Selv siger Bonde:

“Metaphors are best understood within the larger framework of a narrative. A narrative is a specific way of constructing or configuring episodes of life or literature into an effective and convincing whole, such as a story or biography. The idea of narrative goes back to Aristotle’s theory of the tragedy and his concept of mimesis: art imitates reality. (...) Because humans use metaphors to think about and give meaning to various aspects of life, and because metaphors are an integral part of creating a narrative of one’s life, they are a crucial component of all forms of psychotherapy.”
(Bonde 2000:61)

På linie med de hermeneutiske narrativister (Riceour, Schafer, Spence, Stern mm) mener Bonde, at mennesket på samme tid er fortæller og narrativ, og at det er dette narrativ, der i terapi bliver dekonstrueret og rekonstrueret, og at bindeleddet mellem det kropsligt/emotionelle og det rationelle sprog er metaforen. Det er metaforen, der sætter sproget fri til at danne nye narrativer for selvet. Eller som Bonde citerer Riceour for at sige: “When changing its fantasy a human being changes its existence.” (Bonde 2000:74)

Bonde er enige i de ovenstående teoretikers udvalgte begreber, og han har forsøgt at lave en provisorisk model, hvor han samler begreberne i en metapsykologisk, efter hans mening, arketypisk mandala (se fig. 9), med selvet i midten. På samme måde som min metateoretiske musikterapi-model fra tidligere, har Bonde placeret de psykologiske teorier og diskurser i den

figur 9
Lars Ole Bondes provisoriske
generelle musikterapimodel
(Bonde 1998b:47)

yderste cirkel. Han har valgt kognitiv psykologi, som sættes i forhold til *ego* eller musienten; analytisk psykologi som sættes i forhold til *familiar* eller det velkendte; psykoanalytisk som sættes i forhold til *strange* eller det ukendte; og narrativ psykologi som sættes i forhold til *other* eller musikterapeuten. I forhold til disse fire teoretiske og reelle positioner har han placeret Kennys udvalgte begreber i den næste cirkel. I den næstmidterste cirkel har han tilføjet nogle musikalske fænomener og metaforer, som han mener, bør være en del af en generel musikterapiteori:

"I prefer and suggest "Resonance", "Attunement", "(Dis)Harmony" (Dis-/Concord), "Rhythm", "Sound", "Song", "Swing", "Field", "Orchestration", "Performance" (and similar) as core concepts."
(Bonde 1998:45-46)

Hvordan disse begreber videre skal forstås og integreres, lader han være op til os - læserne. Bondes model kan ses som en sammenfatning af alle tre forslag til en provisorisk generel musikterapiteori. Man kan undre sig over, hvorfor Bonde ikke har inkorporeret nogen ideer og begreber fra Wilbers univers, når nu han mener, at Wilbers model er så aktuel og omfattende for musikterapi. Samtidig viser ovenstående fremstilling, at Bonde også er meget inspireret af især den narrative drejning indenfor psykologien, hvilket efter min mening er uforenelig med

Wilbers teorier, og her har vi måske noget af forklaringen på, at IP er udeladt af musikterapi-modellen.

Før jeg går videre med at sammensætte en alternativ metamusikterapiteori, vil jeg sammenfatte ovenstående overvejelser over en generel musikterapi, ved at tage nogle af de spørgsmål og meddelelser frem fra konferencen i Leuven, som jeg mener er væsentlige, og som jeg vil vende tilbage til i en diskussion om emnet. (min egen oversættelse)

- Vil en generel teori være i stand til at tage fat i oplevelsens kompleksitet?
- Skal vi acceptere, at teori altid er noget andet end erfaring?
- Hvordan skal vi forholde os til dilemmaet om en verbal teori og en non-verbal oplevelse i musik?
- Er der en forskel mellem meningen i musikken og meningen i ordene i musikterapi?

6.4 HENRIK RYDAHL

"I must Create a System, or be enslav'd by another Man's; I will not Reason and Compare: my business is to Create."
(Blake 1820/1994:293)

"Our task is to ask ourselves, and then of our patients, 'How can we create ourselves as a work of art?'"
(Aldridge 1990:185)

Som det sikkert allerede er gjort klart, er det min holdning, at man ikke kan være teoretiker eller praktiker uden at være eklektisk. Jeg vil derfor starte med at redegøre for, hvor jeg hovedsageligt tager mit afsæt, og hvilken skalpel jeg benytter mig af i min teoriudformning.

Som udgangspunkt er jeg tilhænger af den postmodernistiske bølge, der er ved at skylle ind over videnskaben i disse tider. Den placerer videnskaben i en yderst ydmyg position, som klæder den bedre end den lidt arrogante reduktionisme, der er en selvfølge i den modernistiske æra. Den samme ydmyghed mener jeg, man skal tage med ind i musikken og i forholdet til musienten, frem for at præge sin egen uformåenhed i en aura af autoritær mystik. Det er ikke musikterapeuten, der er specialist i musientens musik og psykologi - det er musienten selv, men musikterapeuten skal være specialist i at skabe et musikalsk rum, hvor musientens drama kan udspille sig. Derefter skal musikterapeuten være specialist i, evt. gennem dialog eller ved andre midler, at stimulere til intuitiv/diskursiv meningsdannelse hos musienten. Jeg er inspireret af det narrative perspektiv, som Bonde, Ruud, Aldridge, Moe og Hannibal fremstiller det, og af Trevarthens og Sterns intersubjektive perspektiv. Batesons systemiske tankegange lægger også til grund for mit syn på forholdet mellem mennesket og verden: vir-

keligheden som relation. Min model vil dermed være præget af et epistemologisk perspektiv, og jeg har valgt så vidt muligt at koncentrere mig om, hvordan vi som mennesker indtager og optager verden omkring os i det intrapsyke og det intersubjektive rum.

6.4.1 DET INTRAPSYKISKE RUM

Det intrapsyke felt er det indre rum, som kun jeg har adgang til. Det er her jeg tænker og føler - det er her jeg mærker min krop og den smerte og vellyst den giver mig. Det er her jeg drømmer i søvnen og visualiserer og transcenderer når min bevidsthed ændres. Det er her jeg erkender og danner mening gennem intuitionen og diskursen og gennem det mine sanser fortæller mig. Det er mit private eller subjektive rum.

Det diskursive og intuitive meningsfelt

Jeg vil først indføre begrebsparket: intuitiv og diskursiv - ikke som modsætninger, men som et spændingsfelt i meningsdannelsen i musikterapi (og i al anden form for meningsdannelse). Jo mere diskurs (tolkning/retning) musikterapeuten tilfører musienten, jo mindre diskurs tilfører musienten til musikken, og det samme gælder for det intuitive (og dette kan efter min mening også foregå gennem musikken; hvilket er forskelligt fra Hannibal (2000:111), der kalder musik for værende non-diskursivt, hvilket jeg oversætter med *retningsløst* eller *meningsløst*. Jeg ville hellere kalde det non-dennotativt eller slet og ret konnotativt)). Her har vi tale om et komplementært par, der for mig at se er væsentlig for netop menneskets meningsdannelsesproces, og som på mange måder er spændingsfeltet for menneskets kognitive funktion. I hjerneforskningen taler man om forskellen og samarbejdet mellem de to hemisfærer, og en måde at beskrive dette på kunne netop være, at den venstre fungerer diskursivt, mens den højre er mere intuitiv - groft sagt. I musikterapi stimuleres netop den intuitive kognition på en helt unik måde i forhold til de verbale terapier, der overvejende er diskursive.

“By encouraging non-verbal forms of expression we can learn and utter ideas about human sensibility. A reliance on verbal methods alone assumes that we can know and speak about all that we are. A reliance on machine expressions of our inner realities assumes that all that we are is measurable and material. The art form presents the whole intelligible form as an intuitive recognition of inner knowledge projected as outer form: subjective is made objective but in the terms of the subject.”
(Aldridge 1990:179)

Dette er netop en af styrkerne ved musikterapi, at der er en vekslende stimulation mellem både det intuitive og det diskursive, hvilket for mig at se gør, at der er en rytmisk bevægelse frem og tilbage af inspiration mellem dem begge. Jeg opfatter ikke, at noget er *rent* intuitivt eller *rent* diskursivt. Uanset hvor intuitiv ens viden forekommer at være, vil den altid være præget af en eller anden form for forudgående diskurs, hvad enten man har set Sai Baba i fjernsynet, eller måske man har læst Martinus på toilettet, inden man satte sig til at meditere. Man kan definere

intuition som man vil, men jeg har allerede givet udtryk for min afstandtagen til f.eks. følgende bestemmelse:

“Mest bemærkelsesværdigt ved intuitionen er nok oplevelsen af enhed, den direkte skuen ind i ideernes evige verden, den umiddelbare skuen af Gud. Den intuitive erkendelse er en erkendelse af den i vis forstand bagved liggende åndelige verden, hvor alt hænger sammen. I den intuitive erkendelse vil vi, som Steiner siger, opleve, hvordan alt det synlige, genstandenes verden er udtryk for noget åndeligt.”
(Andersen 1989:61)

Filosoffen Bo Nymark Andersens holdning er her på linie med Wilber og filosofen John Engelbrecht (1982, 1985), mens min opfattelse af det intuitive er mere på bølgelængde med Philip Goldberg (1983/1986), som også tager afstand fra opfattelsen af den rene intuition. I min terminologi kan man derfor være mere eller mindre intuitiv og mere eller mindre diskursiv, men aldrig kun det ene eller det andet. Derfor betegner jeg erkendelsen og meningsdannelsen som værende i spændingsfeltet mellem de to. Det diskursive kan opfattes på mange måder, og min model tillader individuelle opfattelser af ethvert begreb som den indeholder. Min egen definition ligger tæt op af filosofen Susanne Langers (1969):

“Sådan som forholdet er, har alt sprog imidlertid en form, der kræver, at vi anbringer vore tanker og forestillinger på en række, selv om deres genstande så også er anbragt inden i hinanden... (...) Denne egenskab ved den sproglige symbolfunktion kaldes *diskursivitet*; som følge af den kan kun tanker, der kan opstilles i denne særlige orden, overhovedet udsiges; enhver tanke eller forestilling, der ikke lader sig “projicere” på denne måde, er uudsigelig, den kan ikke meddeles ved hjælp af ord.”
(Langer 1969:90)

Tanker og følelser i kropsrummet

Et andet begrebspar, som jeg mener er relevant for en musikterapiteori, er det tænkte og det følte eller det *kognitive* og det *affektive*. Vi har alle følelser, og vi tænker alle rationelt. I musikterapi er det netop ofte forholdet mellem de to, der er i fokus. Ved at være i det kognitive, fjerner man sig fra det affektive og omvendt. Faktisk siger en kendt hjerneforsker om forholdet mellem de to:

“As things now stand, the amygdala has a greater influence on the cortex than the cortex has on the amygdala, allowing emotional arousal to dominate and control thinking. (...) [I fremtiden ser det ud til at] ... the cortex might gain more and more control over the amygdala, possibly allowing future humans to be better able to control their emotions. (...) [Eller] ... the struggle between thought and emotion may ultimately be resolved not by the dominance of emotional centers by cortical cognitions, but by a more harmonious integration of reason and passion.”
(LeDoux 1999:303)

Uanset hvad fremtidens menneskeheds skæbne vil være, ser hjerneforskerne, ligesom vi så med det diskursive og det intuitive, det kognitive og det affektives placering i hjernen i forhold til hinanden. Hvad det at tænke og det at føle egentlig er for noget, vil være for vidt at komme ind på her, og der er mange divergerende holdninger til det. Jeg vil blot her konstatere,

at jeg placerer dette par i det intrapsyiske felt. Det er igen her muligt for den enkelte selv at definere, hvad det kognitive og det affektive er, og hvordan de fungerer.

Det intrapsyiske felt kan ikke erkendes eller opleves af andre end mig selv, uanset hvor holistisk min musikterapeut så må være. For at delagtiggøre andre i mit intrapsyiske felt, må jeg benytte mig af de kommunikative domæner i det intersubjektive rum.

6.4.2 DET INTERSUBJEKTIVE RUM

Det intersubjektive felt er det mellem menneskelige rum, som giver adgang til det intrapsyiske rum hos andre, og som gør, at andre får adgang til mit. Det er her, jeg kommunikerer mine følelser og tanker, og det er her, jeg diskursivt og intuitivt fornemmer andre menneskers følelser og tanker. Denne kommunikation foregår på et narrativt og et musikativt plan.

Det musikative selvs domæne

*"We are certainly born musical."
(Trevarthen 1997b:xii)*

Jeg mener, at vi som musikterapeuter skal søge efter musikalske strukturer og dynamikker i vores beskrivelse af mennesket. Det er her, vi er specialister, og det er dette aspekt af mennesket, som vi arbejder i. Derfor foreslår jeg at vi i musikterapiteorien inddrager teoretikere som Trevarthen, Stern, Hannibal, Bjørkvold (1989/1992) og Aldridge i deres syn på, at mennesket er musikalsk, at mennesket er æstetisk og unikt. Som vi så tidligere i min gennemgang af Stern, så Hannibal (s. 40) en tydelig sammenhæng mellem de præverbale selver og den musikalske oplevelse, hvilket får ham til at sige at... "... oplevelsen af musik og den præverbale verden basalt sker i samme modi." (Hannibal 2000:76). På samme måde ser Trevarthen hele det non-verbale kommunikative område som havende grundlæggende musikalske kvaliteter i en grad, så han anser det for at være vores grundlæggende strukturerende medfødte organiserende dynamik.

*"Music moves us because we move in musical ways - rhythmically, harmoniously, with gestures modulated in intensity, weight and resonance. And our rhythmical acts are linked in sequences that can be read as narratives or melodies. We are born like this. (...) All attune to the changing mood that is expressed in changing tempos and harmony of behavioural expression."
(Trevarthen 1997b:ix)*

På samme måde er det vigtigt for Aldridge i hans brug af den analoge sammenhæng mellem musik og menneske at understrege, at netop denne erkendelse er væsentlig for overhovedet at forstå, hvorfor musikterapi (og musik) i det hele taget er relevant i arbejdet med menneskets udviklingspotentialer.

“The basic elements of human communication are musical. Physiological, psychological and social activity occur in a context of time which is dynamic and the structure of which is musical. (...) We can see the products of organization, but ‘organization’ itself cannot be located. Such an understanding of phenomena as process and organization as a pattern in time is demanded if we are to grasp the healing process of music.”
(Aldridge 1996:57)

Det verbale og det narrative selv danner mening og diskurs gennem ord, men der er en anden form for kommunikation og meningsdannelse, som foregår på et helt andet plan, som bedst kan beskrives som det præ- eller non-verbale selvs domæne, og som Hannibal (2000) har undersøgt vigtigheden af og placeringen af i det musikterapeutiske rum. Jeg mener, at det er på tide, at vi tager forskningen og musikterapien alvorligt og sætter begreber sammen, der beskriver og omfatter det musikalske fænomen, som mennesket er. Her er jeg enig med Trevarthen:

“Our bodies express the impulses of our minds, and we react immediately to one another’s expressions. Music makes this into sound that appeals directly to the inner sense of acting and feeling. This is a level of meaning where words may be superfluous. It is not good enough to call the communication ‘non-verbal’ as if it were a kind of darkness lacking the light of language. It deserves a better name.”
(Trevarthen 1997b:x)

Jeg vil foreslå at kalde det præverbale eller non-verbale for det *musikative* selvs domæne. Det er menneskets medfødte trang til at udtrykke sig og kommunikere på et musikativt plan. Man kunne også kalde det det *musikalske* selv, men her mener jeg blot, at ordet “musikalsk” i sig selv er forbundet til det æstetiske fænomen musik er, og ikke det mellemmenneskelige, psykologiske og kropslige fænomen som det musikative er. Et eksempel på dette er begrebet om det *musikalske barn* i KM, som udelukkende ses i forhold til musik, hvorimod det musikative skal opfattes mere bredt:

“This individualized musicality is inborn in every child, regardless of handicap, and reflects a universal sensitivity to music and its various elements. In order for the “music child” to function, the child must be open to experiencing himself, others and the world around him; for it is through these experiences that receptive, cognitive and expressive capabilities are developed.”
(Robbins et al 1990/1991:57)

Et andet eksempel er, det mere og mere brugte *musikcing* (Small 1998), som på dansk må lyde noget hen ad *musicere*, og som betyder: at være i musik både som tilhører og som musiker. Det musikative indeholder begge disse fænomener, ud over det præverbale. Jeg er i det musikative selvs domæne, når jeg danser, når jeg tegner, og når jeg i det hele taget er i den non-verbale æstetiske og kommunikative sfære. I musikterapi danner det musikative par med det andet meget væsentlige begreb indenfor terapiforskningen i det hele taget: *det narrative*.

Det narrative selvs domæne

Det narrative har fundet mere og mere indpas i danske kredse inden for psykologien (PSYKE & LOGOS, nr. 1, 1996), folkeskolen (Kvan 2000) og inden for småbørnsforskningen (Christensen

et al 1997). Jeg er enig med Schafer, Spence, Stern og Gergen (2001) i, at al verbalterapi reelt set er narrativ terapi. I musikterapi benytter vi os i mere eller mindre grad af narrativ terapi, afhængig af musienten og den metode vi benytter os af. Jeg har allerede beskrevet flere steder, hvad det narrative selv domæne er, og f.eks. kan jeg fuldt ud tilslutte mig Bondes opfattelse, især hvor bindeleddet mellem det narrative og det musikative er metaforen. Det er min erfaring, at vi i musikterapi benytter os meget af et metaforisk sprog, når vi søger at "oversætte" det musikative til det narrative, men også når vi f. eks. fra det narrative laver spilleregler og metaforiske temaer som udgangspunkt for en improvisation i det musikative rum. Der er dog musienter, der ikke evner at benytte det metaforiske sprog særligt godt. F. eks. arbejdede jeg med en mand med skizofreni, der aldrig udtalte sig om musikken, og som jeg bad om til næste session at komme med nogle titler til nogle improvisationer, jeg havde brændt til ham på en cd. I næste session udleverede han en seddel med titlerne på til mig, hvor han havde skrevet: GRUNTYNITA; AUKIKIMN; KOMMIJUT; ANAAT; ÆPOHYTTR; BLACK.

Det narrative, metaforen og det musikative danner på denne baggrund vort hele *levede sprog*, som Aldridge kalder det:

"Our lives are best described in the dynamic expressions of a lived language. The essence of language is that of musical form which is the vehicle for the content of ideas. Living is a story continually being told, a song continually sung and a drama continually enacted. (...) Stories have a metaphorical shape and form which recreate a pattern of being. A pattern of being which symptoms also represents as a metaphorical, albeit restricted, reality. (...) Whereas scientific concepts are tied to nominalism, stories are connected to archetypal forms."
(Aldridge 1990:183)

Det er min opfattelse at det intersubjektive rum består af disse to "kommunikationsformer", og som bliver bundet sammen af det repræsentative (symboler, analogier og metaforer). Det er gennem disse "kanaler", vi udveksler følelser og tanker - noget går gennem det narrative - noget går gennem det musikative. Det er i spændingsfeltet mellem disse kanaler og i spændingsfeltet mellem det diskursive og det intuitive, at vi opnår empatiske informationer om musienten og andre. Det exceptionelle ved musikterapi er, at vi arbejder eksplicit med hele spektret, og at vi uddannes i begge slevdomæner i det intersubjektive rum.

6.4.3 ÅND OG KROP I DET IMPRESSIVE-EKSPRESSIVE SPÆNDINGSFELT

"Without Contraries is no progression. Attraction and Repulsion, Reason and Energy, Love and Hate are necessary to Human existence. From these contraries spring what the religious call Good and Evil. Good is the passive that obeys Reason. Evil is the active springing from Energy. Good is Heaven. Evil is Hell."
(Blake 1820/1994:179)

Progressionen ligger i oplevelsen af det komplementære rum mellem modsætninger. For Bateson (1979/1991) så vi, at det var relationen mellem delene der giver liv til krop og ånd. Det er

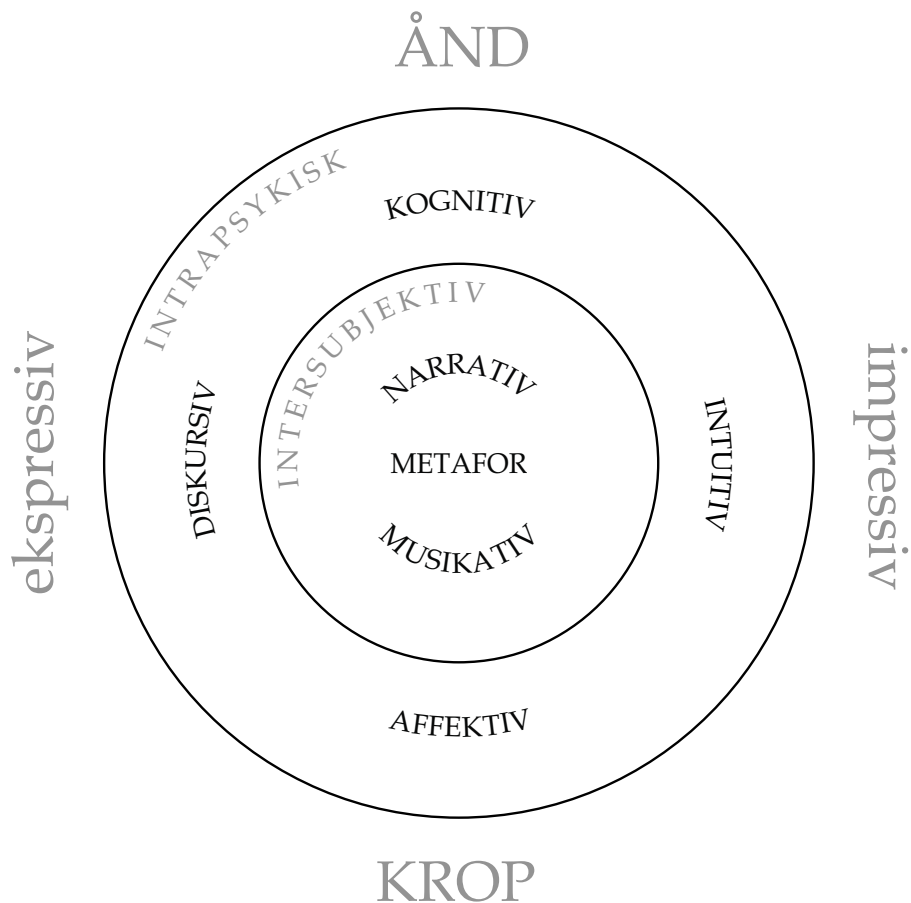
i mødet med verden og andre, at ånd og liv opstår, ikke i den indre fordybelse i en ren intuitiv erkendelse af verdens oprindelige ophav. Verden er relation, ånd er relation og krop er relation. Det er ikke dualismen mellem ånd og krop, der er interessant - det er relationerne mellem dem, det er der vi er til, og det er her, det intrapsykiske og det intersubjektive rum befinder sig. I relationen mellem ånd og krop, mellem mig og verden.

“I believe that the way a person selects and organizes sounds reflects what his/her psyche and body needs to do at that moment in actual time and personal life history. Following in this line of thinking, I also believe that each musical element provides a universal metaphor - or perhaps archetype - for expressing a particular aspect of “being-in-the-world.””
(Bruscia 1994:3)

Det er i det relationelle rum, mellem musik, musient og musikterapeut, at musienten deler sine musikativer og sine narrativer med musikterapeuten i det ekspressive-impulsive spændingsfelt. Som musient og som musikterapeut er vi konstant i dette spændingsfelt, hvad enten det er receptiv eller aktiv musikterapi. Vi modtager narrativer og musikativer (det impulsive) og vi giver narrativer og musikativer (det ekspressive) i en konstant rytmisk orkestreret dynamik. Det skal dog være op til den enkelte, at bestemme hvad og hvordan ånd og krop, ekspressiv og impulsiv skal skildres og hvilken narrativ indpakning, man ønsker at præsentere dem i.

6.4.4 DEN MUSIKATIVE NARRATIVE METAFOR-MODEL

Min endelige model er figur 10 på side 66. I den inderste cirkel er det *intersubjektive* rum, med det *narrative* og det *musikative* bundet sammen af *metafor*. Derefter kommer det *intrapsykiske* rum, med parrerne det *kognitive* og det *affektive*; og det *diskursive* og det *intuitive*. Det intersubjektive er placeret inden i det intrapsykiske for at indikere, at det intersubjektive også foregår på et intrasubjektivt plan. Jeg danner også indre narrativer, indre musikativer og indre metaforer, hvorimod andre ikke kan mærke mine følelser eller tænke mine tanker (selvom nogle påstår, at vi kan telepaterer, kunne en alternativ forklaring være, at vi er meget bedre til at opfatte musikative signaler, end vi regner med). Hele systemet er placeret i det relationelle rum mellem *krop* og *ånd* og mellem *ekspressiv* og *impulsiv*, hvad man end ønsker at lægge i det. En detalje i modellen er, at der går en linie fra krop til affektiv til musikativ til metafor til narrativ til kognitiv til ånd og igen mellem spændingsfelterne diskursiv/intuitiv og ekspressiv/impulsiv. Her kan man igen lægge i det, hvad der passer ens eget menneskesyn og verdensbillede. I centrum for hele modellen er metafor, som dermed fungerer som bindeled mellem alle spændingsfelterne. Det er vigtigt at understrege, at det er i det intersubjektive rum, vi kan forske i. Det er i de to tilhørende selvdomæner (narrativ og musikativ), at vi kan producere objekter for vores videnskab, hvilket Nattiez kalder *trace* i sin musik-tripartitionsmodel (Nattiez 1987/1990), som jeg tidligere har benyttet i et projekt (Rydahl et al 2000). Narrativer er trace i forhold til f.eks. en tekst som dette speciale, eller en afskrift af en verbalterapisession. Et musikativ trace kunne være en lyd- eller video-optagelse af en musikterapisession. Det er derimod ikke

figur 10
Den musikative narrative metafor-model

muligt at danne trace i det intrapsyke rum uden at benytte sig af en af de intersubjektive traceformer. F.eks. vil et hjerneskanningstrace af en person med meget stærke følelser fremstå som en metafor for disse affekter, der skal tolkes i et hermeneutisk narrativ for at give mening. Det narrative er en deduktion af metaforen, mens det musikative er metaforens induktion - eller: Den narrative metafor beskriver det musikative, mens den musikative metafor orkestrerer det narrative.

7. Diskussion og sammenfatning

I denne diskussion vil jeg først sammenligne min model med nogle af de andre vi blev præsenteret for, og derefter diskutere de spørgsmål, som blev stillet på side 59.

I forhold til de teorier jeg har kigget på i dette speciale, kan det ses, at min model har visse træk og begreber fra de fleste af dem. Eksempelvis har jeg som Amir det intrapsykiske (intrapersonelle) og det intersubjektive (interpersonelle), samt det ekspressive (aktive) og det impulsive (receptive). Even Ruuds model kan til dels også indeholdes i min, hvor det personlige hører under: intrapsykisk, det sociale hører under: intersubjektiv, det tid-stedslige hører under: krop og det transpersonlige hører under: ånd. Bruscias teori er lang mere problematisk at indeholde – men vis det skal lykkes bliver objektiv musik rummet af krop, subjektiv musik rummet af intrapsykisk, kollektiv og universel musik rummet af intersubjektiv og æstetisk og transpersonlig musik rummet af hele modellen. Metateoretisk kan man også placere Wilbers og Sterns teorier i min. For Wilbers vedkommende skal bevægelsen fra krop til ånd opfattes som et kontinuum, hvor hans 9 niveauer placeres respektivt i forhold til de 7 jeg i givet fald ville have. Anderledes ville det være med Sterns teori, da han ikke opfatter ånd-krop bevægelsen som et kontinuum, men ser de mellemliggende parametre som parallelle dynamikker og selver, hvor krop og ånd er udeladt.

Hvis jeg sammenligner min musikterapeutmodel med de tiltag mod en generel musikterapi-teori som er beskrevet i kap. 6.1 – 6.3, mener jeg også, at mange af deres begreber og parametre er medtaget i min model. Kennys begreber mener jeg til fulde kan indeholdes i min model. Det æstetiske ligger i de ekspressive narrativer, musikativer og repræsentationer, som musienten og musikterapeuten, hver på deres unikke og empatiske måde, udfolder i musikterapien i det intersubjektive rum. Smeijsters' og Bondes fokusering på det metaforiske sprog passer godt ind i min centrering af metafor som bindeled, og der er flere andre musikterapeuter (hvis ikke alle?!), der har det metaforiske som noget centralt i deres musikterapeutiske praksis. I dette speciale har jeg beskæftiget mig med flere af disse, som eksempelvis Aldridge, Ruud, Priestley, Alvin, Moe, Hannibal mm. Bondes teori er på mange måder både metapsykologi og musikterapeuti, og er for så vidt en blanding af min metapsykologiske model og min musikterapi-model. Når jeg ser på hans model, kunne jeg godt tænke mig, at "selv" byttes ud med "musik" for at få musikken ind, som det centrale og for at understrege, at der er tale om en interpersonel model spændt ud mellem musient og musikterapeut. Sådan læser jeg den. Bondes metapsykologi tæller ud over narrativ (konstruktivistisk), psykoanalytisk (psykodynamisk) og analytisk (holistisk) psykologi også den behavioristiske psykologi, som ikke var indeholdt i min metapsykologimodel.

Hvad angår det rent pragmatiske formål med min model, så kræver dette en nærmere undersøgelse og prøvetid, som ikke har været målet for dette speciale, der udelukkende har haft teoretisk og filosofisk fundament. Min model er ikke fremkommet som en grounded theory ligesom hos eksempelvis Ruud og Moe, men jeg har udelukkende stjålet, syntetiseret og perspektiveret i eklekticismens multiperspektivistiske sfære. Min model sprudler ikke af empiri og case-historier, og i den form den er nu, skal den tilføres liv. Jeg har som Wilber sammenstykket en model, ud fra mange forskellige teorier og perspektiver, men med fokus på musikterapiteorier, og jeg påstår hverken, at min model er integrativ eller generel, men at den er uprøvet og eklektisk. Det væsentlige har for mig været, at danne mig et billede af det musikterapeutiske metateorifelt, og jeg har prøvet på at tilføre dette felt nogle ideer og en provisorisk model, som jeg mener indeholder væsentlige aspekter af den musikterapeutiske praksis, både hos musikterapeuten som hos musienten. Jeg vil benytte denne model i fremtiden, videreudvikle den og samtidig undersøge dens pragmatiske værdi.

Jeg vil nu tage fat på nogle af de væsentlige spørgsmål, som fremkom under konferencen i Leuven i 1998.

- Vil en generel teori være i stand til at tage fat i oplevelsens kompleksitet?

Vi vil aldrig blive i stand til at beskrive hele den komplekse oplevelse som den musikterapeutiske, men jeg mener at vi kan nærme os den, og jeg mener også, at vi skal gøre det. Teori er ganske rigtigt reduktionistisk, men som sagt også perspektivistisk, og det er netop derfor, det er aktuelt at forsøge at beskrive musikterapien. Det kan være inspirerende og perspektiverende for musikterapeuter at se, høre og læse om, hvordan andre musikterapeuter taler om eller danner narrativer om musikterapi. Min model er et forsøg på en multiperspektivistisk model af oplevelsesspektret i musikterapi, men den behøver et bredt spekter af musienter og musikterapeuter, som den kan benyttes på, før man kan kende dens berettigelse som generel teori.

- Skal vi acceptere, at teori altid er noget andet end erfaring?

Jeg mener, at vi ikke kan gøre andet. Teori er fuldstændig forskellig fra erfaring, og sådan vil det altid være inden for humanvidenskaberne, som jeg mener det tydeligt fremgår af dette speciale. Samtidig er der intet, der kan måle sig med erfaring, i forhold til uddannelsen af musikterapeuter. Praktikken er en uundværlig del af musikterapiuddannelsen på Aalborg universitet. Her hvor jeg står på grænsen til at være færdiguddannet, har jeg stadig en følelse af, at jeg skal starte helt fra begyndelsen af, når jeg starter på min professionelle karriere som musikterapeut.

- Hvordan skal vi forholde os til dilemmaet om en verbal teori og en non-verbal oplevelse i musik?

Man kan enten forholde sig til dette spørgsmål, ved at tage afstand fra at tale om eller sætte ord på det musikative aspekt af musikterapien, eller man kan erkende, at man i verbaliseringen af

musikken, får en todimensional beskrivelse af noget tredimensionelt, og så gøre sit bedste for at forbedre denne todimensionalitet. Jeg tilhører den sidste kategori, og jeg mener, at enhver verbalisering eller narrativ beskrivelse af alt nonverbalt i denne verden, vil være en todimensional beskrivelse af noget tredimensionelt. Netop dette er det verbales lod, men dette betyder ikke, at man ikke skal benytte sig af det i sin beskrivelse af verden.

- Er der en forskel mellem meningen i musikken og meningen i ordene i musikterapi?

Dette er et utroligt spændende spørgsmål i musikterapien. Min model tager netop fat i denne problemstilling og prøver at vise, hvor i menneskets (læs musient/musikterapeut) intrapsyke og intersubjektive oplevelse at mening og diskurs i musik og ord foregår og fungerer. Om der er forskel mellem meningen i musikken og i ordene, tror jeg er meget individuelt og afhænger af musientgruppe og psykiske tilstand hos musient og musikterapeut. Nogle dage er der konsensus mellem musik og ord, andre gange er der ikke. Her mener jeg ikke, at man kan generalisere, ligesom om så meget andet.

Noget af det tidligste, jeg kan huske som barn, er, når jeg lå i sengen, lige inden jeg faldt i søvn og filosoferede over, hvad der mon skete med andres tidsfornemmelse, når jeg sov, og tiden bare fløj afsted. Jeg husker det som nogle meget klare, indsigtssrige og "voksne" tanker, som faktisk ikke er mulige i Wilbers model af det inkompetente barn, mens det er fuldt muligt i Sterns og i min, da de ikke er baseret på et fasedelt narrativ med narrativt logiske fulcrums- overgange. Wilbers fulcrums er narrative konstruktioner, der intet har med den historiske realitet at gøre, hvad den ellers forgiver at være i forhold til, hvordan holonerne og holarkiet narrativt ontologisk forholder sig til hinanden. Som det fremgår af min model foregår der i en musikterapisession en kompleks orkestration af det intrapsyke og det intersubjektive; af det narrative og det musikative; af det kognitive og det affektive; af det intuitive og det diskursive; af det kropslige og det åndelige; i det impressive og i det ekspressive hos både musikterapeut som hos musient, frem for at det er en 1-2-3 fulcrumbevægelse (den traditionelle narrative hjem-ude-hjem bevægelse) til næste holon.

8. Konklusion

“One of the dramas is whether “external theory” is needed at all to describe, “explain” or justify music therapy. Whether “showing” is enough (and whether a so-called “indigenous theory” of music therapy is possible) - or whether we require the “saying” in other tongues to explain my case (the psychoanalytic, the developmental, etc). (...) Theories are “lurking philosophical projects”. We all have a story to tell...”
(Ansdell 2000a:96)

“Vi har alle en historie at fortælle...” Dette er min historie, og skal jeg kigge tilbage på den, kan jeg se, at mit standpunkt er ret klart. Jeg bryder mig ikke om det generaliserende og det universaliserende på linie med Ansdell ovenover. Jeg mener heller ikke, at vi nødvendigvis har behov for en ekstern teori (metateori) inden for musikterapiforskningen, men det skader absolut heller ikke. Det er der alt for mange brugbare og interessante eksempler på, og flere af dem er blevet introduceret i dette speciale. Wilbers teori er for ukonkret i mine øjne især til at beskrive de musikative og de psykopatologiske dimensioner af musikterapien. I det hele taget synes jeg, at hans teori er for umusikalsk, og jeg foretrækker klart Trevarthens og Sterns i stedet. Det er tydeligt ud fra min analyse, at netop deres teorier ikke kan implementeres i Wilbers som svar på min problemformulering. I sidste ende må det blive en smags- og trossag, som også Lars Ole Bonde er inde på i sin kommentar til min kritik. I det hele taget viser den postmodernistiske bevægelse os, at humanvidenskaberne er grundlagt på den enkelte forskers tro og overbevisning. Dette speciale er ingen undtagelse. Som Grof siger i det indledende citat til dette speciale, så mener jeg, at vi skal blive ved med at finde nye måder at beskrive musikterapien på, og at vi aldrig må stoppe op og tro, at nu har vi fundet den endelige forklaringsmodel. Gør man det, mener jeg, på linie med Bruscia, at man “dør” som musikterapeut og ikke ønsker at udvikle sig videre. Derfor, som svar på det andet problemformulerings spørgsmål, synes jeg, at der ikke er grænser for, hvordan en generel musikterapiteori kan tage sig ud, og at det er op til den enkelte musikterapeut at vurdere, om det er nødvendigt at benytte en generel- eller en metateori i sit arbejde. Min model er blot et bud, der oven i købet ikke har fået nogen praktisk værdi – endnu. Dette speciale er mit første skridt i en forhåbentlig lang musikterapikarriere på at komme med en sammenfatning og en model af de væsentlige aspekter af musikterapien. Jeg ser frem til at bevæge mig fra dette speciales teoretiske bearbejdning af *the front* til det jeg i virkeligheden har glædet mig til i min uddannelse: selve det musikterapeutiske arbejde – eller: *the core*, som Yalom kalder det.

Litteraturliste

- Aigen, Kenneth (1995)** Philosophical Inquiry. I: *Music Therapy Research - Quantitative and Qualitative Perspectives*. (s. 447-484), ed. B. Wheeler. Phoenixville: Barcelona Pub.
- Aigen, Kenneth (2001)** Music, Meaning and Experience as Therapy. (intv. B. Stige) *Nordic Journal of Music Therapy*, 10(1): 86-99.
- Aldridge, David (1990)** Meaning and Expression: The Pursuit of Aesthetics in Research. *Holistic Medicine*, vol 5: 177-186.
- Aldridge, David (1996)** *From Out of the Silence: Music Therapy Research and Practice in Medicine*. London: Jessica Kingsley Pub.
- Aldridge, David (ed.) (1998)** *Music Therapy Info cd-rom II*. Universitat Witten/Herdecke.
- Aldridge, David (1999)** Personal Opinion: Developing a Community of Inquiry. *Nordic Journal of Music Therapy* 8(1): 25-35.
- Aldridge, David (2000)** Music therapy: Performances and narratives. *Music therapy world, Research News* 1.
- Aldridge, David (ed.) (2001a)** *Music Therapy Info cd-rom III*. Universitat Witten/Herdecke.
- Aldridge, David (2001b)** Music Therapy Research; A Narrative Perspective. I: *Therapy Info cd-rom III*, ed D. Aldridge. Universitat Witten/Herdecke.
- Alvin, Juliet (1975)** *Music Therapy*. London: John Claire Books.
- Amir, Dorit (1998)** Music Therapy - Holistic Model. 4th European Music Therapy Congress Paper, Leuven, Belgium. I: *Music Therapy Info Vol. II cd-rom*, ed. D. Aldridge. (s. 901-926)
- Amir, Dorit (2001)** Layers of Meaning. (intv. B. Stige) *Nordic Journal of Music Therapy* 10(2): 209-220.
- Andersen, Bo Nymark (1989)** *Intuition og Etik*. Valby: Borgen.
- Ansdell, Gary (1995)** *Music for Life - Aspects of Creative Music Therapy with Adult Clients*. London: Jessica Kingsley Pub.
- Ansdell, Gary (2000a)** Will the Real Edward kindly stand up? *Nordic Journal of Music Therapy* 9(1): 90-96.
- Ansdell, Gary (2000b)** *Falling Through the Analytic Sieve?* Aalborg Music Therapy PhD Seminars paper.
- Ansdell, Gary (2000c)** *When Research goes to Bed with Theory... 'Dilemmas of Theory'* Aalborg Music Therapy PhD Seminars paper.
- Bateson, Gregory (1973)** *Steps to an Ecology of Mind*. Frogmore: Paladin.
- Bateson, Gregory (1979/1991)** *and og natur - En nodvendig enhed*. Viborg: Rosinante. (orig. 1979)
- Berger, Peter L.; Thomas Luckmann (1966)** *The Social Construction of Reality - A Treatise in the Sociology of Knowledge*. NY: Doubleday & Company.
- Bion, Wilfred R. (1970/1984)** *Attention & Interpretation*. London: Maresfield Reprints. (orig. 1970)
- Bjorkvold, Jon-Roar (1989/1992)** *Det Musiske Menneske - barnet og sangen, leg og laring gennem livets faser*. Gylling: Hans Reitzel. (orig. 1989)
- Blake, William (1820/1994)** Selections from Jerusalem. I: *The Works of William Blake*. (s. 291-312) Norhaven: The Wordsworth Poetry Library. (orig. 1820)
- Bohm, David (1978/1985)** Det indfoldede-udfoldede univers. I: *Det holografiske verdensbillede*, ed. Ken Wilber (s. 53-117) Mejlgaard: ASK. (orig 1978)
- Bonde, Lars Ole (1998a)** Den terapeutiske betydning af musik som fortalling - og omvendt. *Nordic Journal of Music Therapy* 7(1): 35-39.
- Bonde, Lars Ole (1998b)** Analogy And Metaphor In Music Therapy Theory - And The Metaphoric Nature Of GIM. 4th European Music Therapy Congress Paper, Leuven, Belgium. I: *Music Therapy Info Vol. II cd-rom*, ed. D. Aldridge. (s. 25-56)
- Bonde, Lars Ole (2000)** Metaphor and Narrative in Guided Imagery of Music. *Journal of the Association for Music and Imagery* 7: 59-76.

- Bonde, Lars Ole (2001)** Steps towards a Meta-theory of Music Therapy? An Introduction to Ken Wilber's Integral Psychology and a Discussion of its Relevance for Music Therapy. *Nordic Journal of Music Therapy*, 10(2): 176-187.
- Bonde, Lars Ole (2002)** Guided Imagery and Music - and Beyond? *Nordic Journal of Music Therapy*, 11(2): 102; 167-171.
- Bonde, Lars Ole (2003)** E-mail korrespondance med forfatteren.
- Bonde, Lars Ole; Inge Nygaard Pedersen; Tony Wigram (2001)** *Musikterapi: når ord ikke slår til*. Århus: KLIM.
- Bonny, Helen (1994)** Twenty-One Years Later: A GIM Update. *Music Therapy Perspective* 12(2): 70-74.
- Bonny, Helen (1975/1999)** Music and Consciousness. *Nordic Journal of Music Therapy* 8(2): 171-179. (orig. 1975)
- Bruner, Jerome (1986)** *Actual minds, possible worlds*. Cambridge: Harvard Univ. Press.
- Bruner, Jerome (1987)** Foreword. I: *The Freudian Metaphor - Toward Paradigm Change in Psychoanalysis*, D. Spence (s. ix-xviii) NY: W.W. Norton.
- Bruner, Jerome (1989)** Monologue as Narrative Recreation of the World. I: *Narrative from the Crib*, ed. K. Nelson (s. 73-97) Cambridge: Harvard Univ. Press.
- Bruner, Jerome (1994)** The Narrative Construction of "Reality". I *Psychoanalysis and Development: representations and narratives*, D. Stern et al (ed.) (s. 15-38) NY: New York Univ. Press.
- Bruner, Jerome (1996)** A Narrative Model of Self Construction. I: *Det Narrative*, PSYKE & LOGOS 17 (s. 154-170)
- Bruscia, Kenneth (1987)** *Improvisational Models of Music Therapy*. Springfield: Charles C. Thomas Pub.
- Bruscia, Kenneth (1991/1998)** Musical Origins: Developmental Foundations for Therapy. I: *Music Therapy Info Vol. II cd-rom*, ed. D. Aldridge. (orig. 1991)
- Bruscia, Kenneth (ed.) (1991)** *Case Studies in Music Therapy*. Phoenixville: Barcelona Pub.
- Bruscia, Kenneth (1994)** *IAP - Improvisation Assessment Profiles*. Sandane: HSF.
- Bruscia, Kenneth (1998)** *Defining Music Therapy*. 2nd ed. Phoenixville: Barcelona Pub.
- Bruscia, Kenneth (2000)** The Nature of Meaning in Music Therapy. (intv. B. Stige) *Nordic Journal of Music Therapy* 9(2): 84-96.
- Bärmark, Jan; Mona Hallin (1999)** Sailing between Charybdis of theoretical abstractions and the Scylla of unreflected experiences. *Nordic Journal of Music Therapy* 8(2): 137-142.
- Christensen, Palle H.; Elisabeth Hansen; Hans Vejleskov (1997)** *Det Narrative - fra metapsykologi til puslebord*. Kolding: Kroghs Forlag.
- De Backer, Jos; Jan Van Camp (1999)** Specific Aspects of the Music Therapy Relationship to Psychiatry. I: *Clinical Applications of Music Therapy in Psychiatry*, ed. T. Wigram et al (s. 11-23). London: Jessica Kingsley Pub.
- Eagle, Charles (1991)** Steps to a Theory of Quantum Therapy. *Music Therapy Perspectives* 9: 56-60.
- Engelbrecht, John (1982)** *Den Intuitive Tanke I-II*. Gylling: Borgen.
- Engelbrecht, John (1985)** *Den Intuitive Tanke III-IV*. Gylling: Borgen.
- Fee, Dwight (ed.) (2000)** *Pathology and the Postmodern - Mental illness as discourse and experience*. London: Sage.
- Forinash, Michele (2000)** "I have to wait for the moment that I'm doing the music to figure out what the meaning is" (intv. B. Stige) *Nordic Journal of Music Therapy* 9(1): 74-82.
- Foucault, Michel (1966/1994)** *The Order of Things*. London: Routledge. (orig. 1966)
- Freud, Sigmund (1937/1992)** *Afhandlinger om behandlingsteknik*. København: Hans Reitzel. (orig. 1937)
- Gannik, Dorte Effersøe (1999)** *Situationel sygdom - Fragmenter til en social sygdomsteori baseret på en undersøgelse af ryglidelser*. Ph.d.-afhandling. Gylling: Samfundslitteratur.
- Gergen, Kenneth (2001)** *Social Construction in context*. London: Sage.
- Goldberg, Philip (1986)** *Intuition - Kend dine intuitive evner og brug dem kreativt*. København: NNF. (orig. 1983)

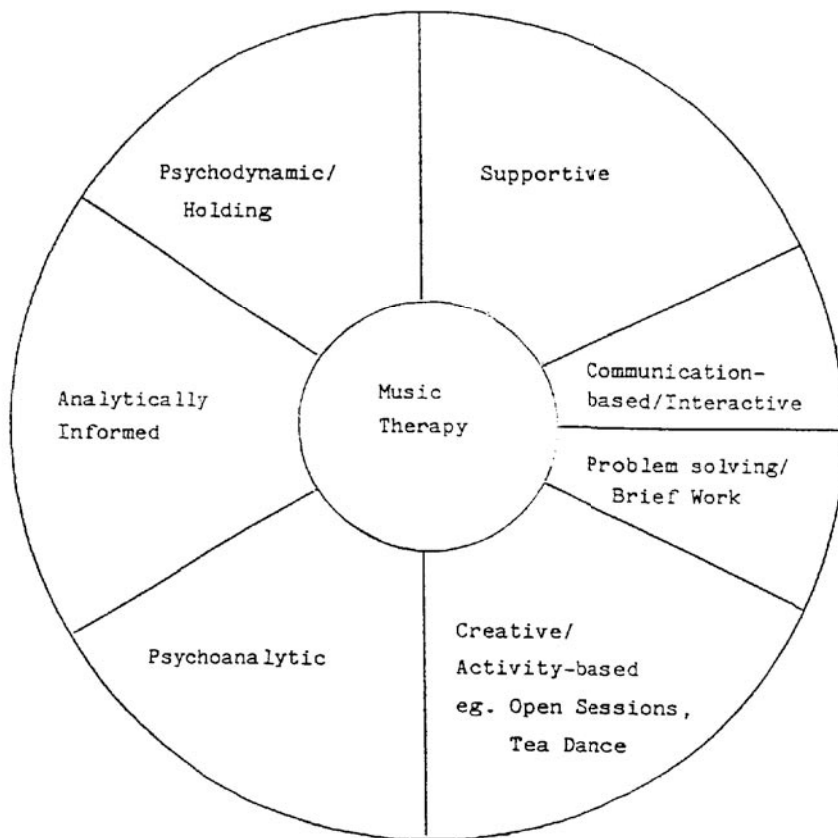
- Grof, Stanislav (1974)** Hinsides psykoanalysen. I: *Kritisk psykoterapi*, ed. J. Lumbye (s. 181-212). Odense: Paludan.
- Grof, Stanislav (1987)** *Introduktion til Den Indre Rejse – selvopdagelsens eventyr*. København: Borgen.
- Grof, Stanislav (2002a)** Ken Wilber's Spectrum Psychology. Fra: <http://webpages.charter.net/jspeyrer/grofken.htm> læst d. 07-02-2002.
- Grof, Stanislav (2002b)** Beyond Psychoanalysis: Birth Trauma and Its Relation to Mental Illness Suicide and Ecstasy. Fra: <http://webpages.charter.net/jspeyrer/grof.htm> læst d. 07-02-2002.
- Hannibal, Niels (2000)** *Præverbal Overføring i Musikterapi – kvalitativ undersøgelse af overføringsprocesser i den musikalske interaktion*. Ph.d.-afhandling, AAU.
- Jensen, Bent (1999)** Music therapy with psychiatric in-patients: A case study with a young schizophrenic man. I: *Clinical Applications of Music Therapy in Psychiatry*, ed. T. Wigram et al (s. 44-60). London: Jessica Kingsley Pub.
- Jorgensen, E. R. (1992)** On Philosophical Method. I: *Handbook of research on music teaching and learning*, ed. R. Colwell. (s. 91-101). NY: Schirmer Books.
- Jung, C. G. (1959/1980)** *The Archetypes and the Collective Unconscious*. The Collected Works of C. G. Jung vol. 9, part 1. NY: Princeton University Press.
- Kenny, Carolyn Berezna (1998)** Developing Concepts for a General Theory of Music Therapy. 4th European Music Therapy Congress Paper, Leuven, Belgium. I: *Music Therapy Info Vol. II cd-rom*, ed. D. Aldridge. (s. 176-199).
- Kenny, Carolyn Berezna (1999)** Beyond this point there be Dragons: Developing general theory in music therapy. *Nordic Journal of Music Therapy* 8(2): 127-137.
- Kenny, Carolyn Berezna (2000)** Setting the Stage for General Theory in Music Therapy. *Nordic Journal of Music Therapy* 9(1): 64-69.
- Kernberg, Otto; Arnold Cooper; Ethel Person (ed.) (1989)** *Psychoanalysis - toward the second century*. London: Yale Univ. Press.
- Kruse, Tove Elisabeth (1996)** *Helhedsvision og videnskab – hos 1500-1600 tallets naturforskere*. København: C.A. Reitzel.
- Kuhn, Thomas (1969/2000)** Efterskrift – 1969. I: *Det Videnskabelige Perspektiv*, ed. L-H. Schmidt (s. 145-183) Viborg: Akademisk Forlag.
- Kvan (58) (2000)** *Det Narrative*. Århus: KvaN - et tidsskrift for læreruddannelsen nr. 58.
- Køppe, Simo (1990)** *Virkelighedens Niveauer - De nye videnskaber og deres historie*. København: Gyldendal.
- Langer, Susanne K. (1969)** *Menneske og Symbol - En studie i fornuftens, ritualets og kunstens symboler*. Haslev: Gyldendal.
- Laura, Heidi (2003)** Spiritualis.com. Fra: <http://www.weekendavisen.dk/boger/artikel:aid=5134>
- LeDoux, Joseph (1999)** *The Emotional Brain*. London: Orion.
- Lyotard, Jean-Francois (1990/1998)** *Vandringer*. København: Gyldendal. (orig. 1990)
- Maslow, Abraham (1964)** *Religions, Values, and Peak-Experiences*. Cleveland: State University of Ohio.
- Maturana, Humberto R.; Francisco Varela (1987)** *The Tree of Knowledge: The Biological Roots of Human Understanding*. Boston: New Science Library.
- Moe, Torben (2002)** Restitutional Factors in Receptive Group Music Therapy Inspired by GIM. *Nordic Journal of Music Therapy* 11(2): 152-166.
- Nathanson, Donald L. (ed.) (1996)** *Knowing Feeling - Affect, Script, and Psychotherapy*. New York: Norton.
- Nattiez, Jean-Jacques (1987/1990)** *Music and Discourse*. New Jersey: Princeton Univ. Press. (orig. 1987)
- Nelson, Katherine (ed.)** *Narratives from the Crib*. Cambridge: Harvard Univ. Press.
- Nordoff, Paul; Clive Robbins (1977/1998)** Edward. *Nordic Journal of Music Therapy* 7(1): 57-64. (orig. 1977)
- Nørretranders, Tor (1985)** *Det udelelige - Niels Bohrs aktualitet i fysik, mystik og politik*. København: Gyldendal.
- Odell-Miller, Helen (1992)** Changing Models in a Mental Health Service. I: *Music Therapy in Health and Education in the European Community*. (s. 108-117) Conference Proceedings Vol. 3. Cambridge: BSMT.

- Pavlicevic, Mercédès (1995a)** Music and emotion - Aspects of music therapy research. I: *Art and Music Therapy Research*, ed. Gilroy/Lee. (s. 51-65) London: Routledge.
- Pavlicevic, Mercédès (1995b)** Interpersonal Processes in Clinical Improvisation: Towards a Subjectively Objective Systematic Definition. I: *The Art and Science of Music Therapy*, ed. T. Wigram; B. Saperston; R. West (s. 167-178) Singapore: Harwood Pub.
- Pavlicevic, Mercédès (1997)** *Music Therapy in Context - Music, Meaning and Relationship*. London: Jessica Kingsley Pub.
- Pennington, Bruce F. (2002)** *The development of psychopathology: nature and nurture*. NY: Guilford Press.
- Priestley, Mary (1994)** *Essays on Analytical Music Therapy*. Phoenixville: Barcelona Pub.
- Ricoeur, Paul (1977)** The Question of Proof in Freud's Psychoanalytic Writings. *Journal of the American Psychoanalytic Association* 25: 835-871.
- Robbins, Clive; Carol Robbins (1990/1991)** Self-Communications In Creative Music Therapy. I: *Case Studies in Music Therapy*, ed. K. Bruscia. (s. 55-72) Phoenixville: Barcelona Pub. (orig. 1990).
- Robbins, Clive (1998)** - It's so universal! (intv. B. Stige) *Nordic Journal of Music Therapy* 7(1): 70-75.
- Rolvjord, Randi (2002)** Tåresangene - Sterns teori som grundlag for en beskrivelse af musikterapi med en ung pige med personlighedsforstyrrelse. *Musik & terapi*, 29(2): 2-23.
- Ruud, Even (1990)** *Musikk som kommunikasjon og samhandling - Teoretiske perspektiv på musikkterapien*. Oslo: Solum.
- Ruud, Even (1997)** Music and identity. *Nordic Journal of Music Therapy* 6(1): 3-13.
- Ruud, Even (1998)** *Music Therapy: Improvisation, Communication, and Culture*. Phoenixville: Barcelona Pub.
- Ruud, Even (2000)** Music Therapy - History and Cultural Contexts. *Nordic Journal of Music Therapy* 9(2): 67-76.
- Rydahl, Henrik (Sørensen) (1998)** Contraria Sunt Complementa - kvantemekanik & videnskabsteori. Projekt i videnskabsteori. Aalborg: AAU.
- Rydahl, Henrik (Sørensen); Kirstine Skou-Nielsen (2000)** Meningsdannelser - En GIM-transkriptions-analyse i metateoretisk perspektiv. Projekt i musikterapiteori. Aalborg: AAU.
- Schafer, Roy (1989)** Narratives of the Self. I: *Psychoanalysis - toward the second century*, O. Kernberg et al (s. 153-167) London: Yale Univ. Press.
- Schafer, Roy (1996a)** Narration in the Psychoanalytic Dialog. I: *Det Narrative, PSYKE & LOGOS* 17 (s. 189-213)
- Schafer, Roy (1996b)** *Handlesprog og fortælling*. Frederiksberg: Det lille forlag.
- Small, Christopher (1998)** *Musicking - the Meanings of Performing and Listening*. New England: University Press.
- Smeijsters, Henk (1997)** *Multiple Perspectives - a Guide to Qualitative Research in Music Therapy*. Gilsum: Barcelona Pub.
- Smeijsters, Henk (1998)** Developing Concepts for a General Theory of Music Theory - Music as Representation, Replica, Semi-representation, Symbol, Metaphor, Semi-symbol, Iso-morphé, and Analogy. 4th European Music Therapy Congress Paper, Leuven, Belgium. I: *Music Therapy Info Vol. II cd-rom*, ed. D. Aldridge.
- Smeijsters, Henk; Carolyn Kenny (1998)** Developing Concepts for a General Theory of Music Therapy. 4th European Music Therapy Congress Paper, Leuven, Belgium. I: *Music Therapy Info Vol. II cd-rom*, ed. D. Aldridge.
- Spence, Donald (1987)** *The Freudian Metaphor - Toward a Paradigm Change in Psychoanalysis*. NY: W.W. Norton.
- Spence, Donald (1990)** The Rhetorical Voice of Psychoanalysis. *Journal of the American Psychoanalytic Association* Vol. 38: 579-604.
- Spence, Donald (1996)** Theories of the Mind: Science or Literature? I: *Det Narrative, PSYKE & LOGOS* 17 (s. 171-188)
- Stenger, Victor J. (1992)** The Myth of Quantum Consciousness. *The Humanist*, Vol. 53(3): 13-15.

- Stern, Daniel N. (1985/2000)** *Spædbarnets interpersonelle verden*. 2nd ed. København: Hans Reitzel (org. 1985)
- Stern, Daniel N. (1989a)** Developmental Prerequisites for the Sense of a Narrated Self. I: *Psychoanalysis - toward the second century*, ed. O. Kernberg et al (s. 168-178) London: Yale Univ. Press.
- Stern, Daniel N. (1989b)** Crib Monologues from a Psychoanalytic Perspective. I: *Narrative from the Crib*, ed. K. Nelson (s. 309-319) Cambridge: Harvard Univ. Press.
- Stern, Daniel N. (1995/1997)** *Moderskabskonstellationen*. København: Hans Reitzel (orig. 1995)
- Stern, Daniel N.; Massimo Ammaniti (ed.) (1994)** *Psychoanalysis and Development: representations and narratives*. NY: New York Univ. Press.
- Stern, Daniel N.; Louis W. Sander; Jeremy P. Nahum; Alexandra M. Harrison; Karlen Lyons-Ruth; Alec C. Morgan; Nadia Bruschweiler Stern; Edward Z. Tronick (1998)** Non-Interpretive Mechanisms in Psychoanalytic Therapy. The 'Something More' than Interpretation. *International Journal of Psychoanalysis* 79: 903-921.
- Stige, Brynjulf (1999)** The Meaning of Music - From the Client's Perspective. I: *Clinical Applications of Music Therapy in Psychiatry*. (61-83) ed. T. Wigram & J. De Backer. London :Jessica Kingsley Pub.
- Trevarthen, Colwyn (1997a)** Music and Infant Interaction. (inv. B. Stige) *Nordic Journal of Music Therapy* 6(1): 61-65.
- Trevarthen, Colwyn (1997b)** A Theory for Therapy in a Different Voice. I: *Music Therapy in Context - Music, Meaning and Relationship*, M. Pavlicevic (s. ix-xii) London: Jessica Kingsley Pub.
- Trevarthen, Colwyn (1999)** How Music Heals. I: *Clinical Applications of Music Therapy in Developmental Disability, Paediatrics an Neurology*, Wigram et al (s. 7-10) London: Jessica Kingsley Pub.
- Trevarthen, Colwyn; Stephen N. Malloch (2000)** The Dance of Wellbeing: Defining the Musical Therapeutic Effect. *Nordic Journal of Music Therapy* 9(2): 3-17.
- Van Deurzen, Emmy (1997/1999)** *Eksistentielle dimensioner i psykoterapi*. København: Hans Reitzel. (orig. 1997)
- Van Deurzen, Emmy (2002)** *Existential Counselling & Psychotherapy in Practise*. London: Sage.
- Wheeler, Barbara L. (ed.) (1995)** *Music Therapy Research - Quantitative and Qualitative Perspectives*. Phoenixville: Barcelona Pub.
- Wigram, Tony; Jos De Backer (ed.) (1999a)** *Clinical Applications of Music Therapy in Psychiatry*. London: Jessica Kingsley Pub.
- Wigram, Tony; Jos De Backer (ed.) (1999b)** *Clinical Applications of Music Therapy in Developmental Disability, Paediatrics and Neurology*. London: Jessica Kingsley Pub.
- Wilber, Ken (1979)** *No Boundary*. Colorado: Shambala.
- Wilber, Ken (ed.) (1982/1985)** *Det holografiske verdensbillede*. Mejlgaard: ASK. (orig. 1982)
- Wilber, Ken (1991)** *Grace and Grit - Spirituality and Healing in the Life and Death of Terya Killiam Wilber*. Boston: Shambala.
- Wilber, Ken (1995/2000)** *Sex, Ecology, Spirituality: the Spirit of Evolution* 2nd Edition. Boston: Shambala. (orig. 1995)
- Wilber, Ken (1998)** *The Marriage of Sense and Soul - Integrating Science and Religion*. Boston: Shambala.
- Wilber, Ken (1996/1998)** *Gud, Livet, Universet - og alt muligt andet*. Valby: Borgen. (orig. 1996)
- Wilber, Ken (2000a)** *Integral Psychology - Consciousness, Spirit, Psychology, Therapy*. Boston: Shambala.
- Wilber, Ken (2000b)** *A Theory of Everything* Dublin: Gateway.
- Wilber, Ken; Jack Engler; Daniel P. Brown (1986)** *Transformations of Consciousness*. Boston: Shambala.
- Winnicott, Donald W. (1971/1990)** *Leg og virkelighed*. København: Hans Reitzel. (orig. 1971)
- Wrangsjö, Björn (1994)** När Själven möts uppstår musik - Daniel Sterns självteori. *Nordic Journal of Music Therapy* 3(2) (s. 79-83).
- Wurmser, Leon (1977)** A Defense of the Use of Methaphor in Analytic Theory Formation. *The psychoanalytic quarterly* Vol 46: 466-498.
- Yalom, Irvin D. (1995)** *The Theory and Practice of Group Psychotherapy*. New York: BasicBooks.

POSSIBLE MODELS OF MUSIC THERAPY IN PSYCHIATRY

bilag 1
(Odell-Miller 1992:117)

Eksistensens fire dimensioner

bilag 2
(Van Deurzen 1997/1999:385)

Dimension	Fysisk	Social	Psykisk	Åndelig
sfære	jord	verden	menneske	guder
område	materiel	offentlig	privat	ideal
modus	sansning	følelse	tænkning	intuition
medium	materialitet	rumlighed	tidslighed	kausaltitet
reference-centrum	krop	ego	jeg	sjæl
motivation	overlevelse	tilhørsforhold	identitet	mening
relation	anonym	til flere	singulær	dual
stræben	liv	kærlighed	integritet	sindsro
absolutter	almagt	allestedsnærvær	alvidenhed	udødelighed
ideal	sundhed	succes	frihed	sandhed
mindstemål	sikkerhed	anerkendelse	autonomi	visdom
trussel	død	afvisning	forvirring	absurditet
visdom	cyklusser, årstider, bølger	samarbejde, fællesskab, samhörighed	fleksibelt selv, transformation, tilpasning	dialektik, paradoks, universelle mønstre
principper	antagelser, kendsgerninger, forudfattede holdninger, givne vilkår	standarder, principper, meninger, værdier	holdninger, karakteristika, evner	overbevisninger, idealer, betydninger
tid	fortid	nutid	fremtid	evighed
poler	aktiv/passiv, udvidelse/sammen-trækning, op/ ned	ekstrovert/-introvert, give og tage, akkomodation/assimilation	egentlig/uegentlig, stærk/svag	god/ond, væren og intet
person	Den, tredje	Du, anden	Mig, første	Vi, flertal
nøgle	arbejde, indsats	forhandling, kompromis	måltrettethed, anvendelse	overgivelse, accept
overflod	grådighed, afhængighed, tvangshandling, bulimi	mobning, sadisme, sociopati, borderline	praleri, narcissisme, egocentricitet	ildhu, fanatisme, mani, paranoia
mangel	psykosomatik, fobi, anoreksi	nødlidenhed, masochisme, hypokondri, hysteri	selvmisbrug, skizofreni	apati, depression, melankoli

Summary of the Neuroscience of Psychopathologies

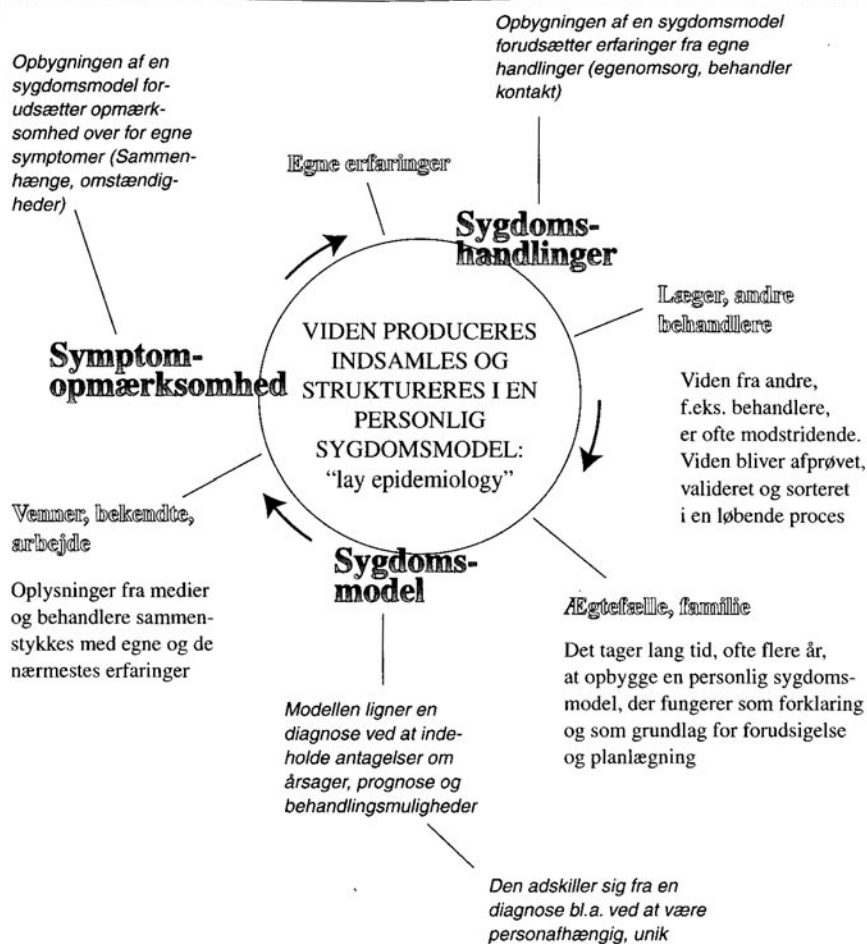
	Etiology		Brain findings			Neuropsychology
	Genes	Environment	Neurochemical	Structural	Functional	
<u>Motivation</u>						
Depression	5-HT transporter?	Loss, stress	Cortisol, NE, 5-HT	FL, BG	HPA, Amyg, PFC, ACG	Dysregulated stress response
Anxiety	5-HT transporter	Threat, stress	NE, 5-HT, GABA, CCK	—	Amyg, PFC	Conditioned fear response
PTSD	?	Trauma	Cortisol, opiates	HC	Amyg, OFC, ACG	Conditioned fear response?
Bipolar disorder	18p, q; 21q	Stress	DA, NE, GABA	WM, cortex	PFC	Overactive approach system
<u>Action selection</u>						
Attention-deficit/hyperactivity disorder	DRD4; DAT1	FAS, CHI	DA	PFC, BG, CC	PFC, BG	Executive inhibition
Conduct disorder	MAOA, TPH	Harsh parenting; abuse	5-HT	PFC	PFC, Amyg	Inhibition, low autonomic arousal
Tourette syndrome	4q, 8p	Strep infection	DA	BG	BG, OFC, ACG	Inhibition?
Obsessive-compulsive disorder	5-HT transporter?	Strep infection	DA	BG	OFC, CN, ACG	Inhibition?
Schizophrenia	6p, 8p, 22q, 15q	OCs, viral infection	DA, GABA, glutamate, Ach	Ventricles, TL, Thal	PFC	Low IQ, WM, LTM
<u>Language and cognition</u>						
Autism	7q	Extreme neglect?	5-HT	Large brain	P300, OFC, FG	EF, ToM, praxis, emotional processing?
Down syndrome	Trisomy 21	—	Ach?	Small brain, HC, cerebellum, PFC	—	Verbal STM, syntax, LTM
Fragile X syndrome	FMR1	—	—	Large brain	—	Pragmatic language, EF
Williams syndrome	7p microdeletion	—	—	Small brain	—	Spatial deficit, language strengths
Dyslexia	1p, 2p, 6p, 15q, 18p	?	—	Language cortex	—	Phonological

Note. Neurotransmitters: NE, norepinephrine; 5-HT, serotonin; DA, dopamine; Ach, acetylcholine; GABA, gamma-aminobutyric acid; CCK, cholecystokinin. *Brain regions:* FL, frontal lobes; BG, basal ganglia; HPA, hypothalamic-pituitary-adrenal axis; Amyg, amygdala; ACG, anterior cingulate gyrus; PFC, prefrontal cortex; OFC, orbitofrontal cortex; WM, white matter; HC, hippocampus; CN, caudate nucleus; TL, temporal lobes; Thal, thalamus; FG, fusiform gyrus; CC, corpus callosum. *Other:* DRD4, dopamine receptor 4; DAT1, dopamine transporter 1; TPH, tryptophan hydroxylase; MAOA, monoamine oxidase A; FAS, fetal alcohol syndrome; CHI, closed head injury; Strep, streptococcus; OCs, obstetrical complications; ToM, theory of mind; WM, working memory; LTM, long-term memory; STM, short-term memory; EF, executive function; FMR1, fragile X mental retardation gene 1; P300, a component of the evoked response.

Dannelsen af den personlige sygdomsmodel

bilag 4
(Gannik 1999:235)

Summary

This thesis is a philosophical inquiry into the possibility of a general theory in music therapy. It harbours a critical comparative investigation of the use of Ken Wilber's Integral Psychology (IP) as a metatheory for music therapy, as has been proposed by Lars Ole Bonde. Finally, Henrik Rydahl (HR) has created an alternative provisional music therapy model based on the vast theoretical material produced in the different chapters of this thesis. The method used is based on Kenneth Aigen's philosophical inquiry method. It is a qualitative theoretical method used to clarify the procedures and contexts of a philosophical inquiry.

The main hypothesis to be investigated is as follows: In order for IP to function as a metatheory for music therapy, it needs to be able to incorporate and integrate other major theories being used within a music therapeutic setting. HR argues that one of those major theories is Daniel N. Stern's developmental theory of the Self. Based on these two hypotheses he asks the question: Is it possible to integrate Stern's theory in IP, and how do the two theories diverge. In this process HR has used Lars Ole Bonde as a kind of member checking and validation. Finally, HR asks the question: What do the contours of an alternative metatheory look like, do we as music therapists need a general metatheory or a general music therapy theory at all? In the process of theorizing HR has used three music therapists (Bent Jensen, Lars Ole Bonde and Kirstine Skou-Nielsen) in an implicit peer debriefing procedure.

The thesis consists of four major chapters. The first main chapter is a survey of some of the major music therapy theories. These are emplaced in a metatheoretical model consisting of six metapsychological areas - analytical, intersubjective, narrative, systemic, transpersonal and humanistic - and three philosophical areas - psychodynamic, constructivistic and holistic.

HR then concentrates on two of the philosophical areas: the constructivistic area represented by Even Ruud and the holistic area represented by Dorit Amir and Kenneth Bruscia. The next chapter evolves around the philosophical foundations of the constructivistic and holistic area. It introduces Wilber's quadrant model and the postmodern stance behind constructivism, exemplified by Michel Foucault and Gregory Bateson.

The third main chapter is the comparative analysis of IP and Stern leading to a discussion of pros and cons of the two models.

The fourth major chapter opens with an introduction to Carolyn Kenny, Henk Smeijsters and Lars Ole Bonde's reflections on a general theory of music therapy. HR's own model is formed on the basis of the body of knowledge presented so far, and a discussion of the use and content of the model is produced.

The conclusions are that Wilber's model is too phase consistent and the proposed psychopathological system is too rigid and universal to incorporate more recent postmodern oriented thoughts like Stern's. HR also concludes that a general music therapy theory can be valuable as a method of achieving inspiration and seeing the therapeutic work in a new perspective, but it is up to each music therapist to decide whether to use general theory within his work or not.